

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
STARPTAUTISKO EKONOMISKO ATTIECĪBU KATEDRA

Bakalaura studiju programma Starptautiskā ekonomika un komercdiplomātija

**Krievijas un Āzijas reģiona valstu savstarpējās tirdzniecības
attiecības**

The mutual trade relations of Russia and Asian region countries

BAKALAURA DARBS

Autors: **Sintija Sardika**

Studentu apliecības Nr.: ss10134

Darba vadītājs: lektors Egīls Fortiņš

RĪGA 2014

Anotācija

Bakalaura darba „Krievijas un Āzijas reģiona savstarpējās tirdzniecības attiecības” mērķis ir noskaidrot Krievijas un Āzijas reģiona valstu savstarpējās tirdzniecības attiecības un to ietekmi uz valsts ekonomiku. Bakalaura darba hipotēze ir: Āzijas reģiona valstis ir nozīmīgas Krievijas ārējos ekonomiskos sakaros.

Darbs veidots trijās daļās, pirmajā daļā uzmanība tiek pievērsta integrācijas procesu zinātniskās un ekonomiskās literatūras analīzei. Otrajā daļā tiek raksturota Krievijas ekonomika un trešajā daļā tiek analizēta Krievijas ārējā tirdzniecība ar Āzijas reģiona valstīm: Ķīna, Indija, Dienvidkoreja un Japāna.

Bakalaura darbs rakstīts latviešu valodā, tā darba apjoms ir 67 lpp, tas ietver 24 tabulas un 23 attēlus. Darba rezultātā izteikti 17 secinājumi un 2 priekšlikumi.

Atslēgvārdi: starptautiskā integrācija, starptautiskā tirdzniecība, Krievija, Āzijas reģiona valstis.

Abstract

Bachelor's thesis "of Russian and Asian mutual trade relations" purpose is to find out the Russian and Asian mutual trade relations and their impact on the national economy. Bachelor's working hypothesis is: Asian countries are important in Russia's external economic relations.

Work is written into three parts - the first part focuses on the integration of scientific and economic analysis of literature. The second part describes the Russian economy and the third part of the analysis of Russian foreign trade with Asian countries: China, India, South Korea and Japan.

Bachelor Thesis is written in Latvian, so the workload is 67 pages, it includes 24 tables and 23 images. This culminated made 17 findings and proposals 2.

Search criteria: international integration, international trade, Russia, South East Asia.

SATURS

APZĪMĒJUMU SARAKSTS	5
IEVADS	6
1.GLOBALIZĀCIJAS UN INTEGRĀCIJAS PROCESI STARPTAUTISKAJĀ EKONOMIKĀ	8
1.1. Integrācija, internacionalizācija, transnacionalizācija	10
1.2. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas būtība.....	17
1.3. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas posmi	20
2.KRIEVIJAS EKONOMIKA	26
2.1. Krievijas iekšzemes kopprodukta struktūra	27
2.2. Krievijas ekonomiskā atvērtība.....	32
2.3. Krievijas iegūstāmā un apstrādes rūpniecība	39
3. KRIEVIJAS TIRDZNIECĪBA AR ĀZIJAS REĢIONA VALSTĪM	47
3.1. Krievijas un Ķīnas ārējā tirdzniecība	49
3.2. Krievijas un Indijas ārējā tirdzniecība	52
3.3. Krievijas un Dienvidkorejas ārējā tirdzniecība.....	56
3.4. Krievijas un Japānas ārējā tirdzniecība	59
SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI	64
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	67

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ASV- Amerikas Savienotās Valstis

ES – Eiropas Savienība

IKP – Iekšzemes kopprodukts

ĀTI – Ārvalstu tiešās investīcijas

MVU – Mazie un vidējie uzņēmumi

EPN – Ekonomisko partnerattiecību nolīgums

PTO – Pasauls Tirdzniecības organizācija

SVF – Starptautiskais Valūtās fonds

FTAs - Brīvās tirdzniecības zonas

CMs- Koptirgi

CU- Muitas savienības

EU- Ekonomiskās savienības

EFTA - Eiropas brīvā tirdzniecības asociācija

EEK - Eiropas Ekonomiskās kopienas

LESD- Līguma par Eiropas Savienības darbību

EMS - Eiropas ekonomikas un monetāro savienību

KTR - Ķīnas Tautas Republikas

NVS- Neatkarīgo Valstu Sadraudzība

DĀR - Dienvidāfrikas Republikas

IEVADS

Bakalaura darba tēma – „Krievijas un Āzijas reģiona valstu savstarpējās tirdzniecības attiecības”.

Tēmas aktualitāte. Izvēlētas tēmas aktualitātes pamatojums saistīts ar Krievijas rīcību Krimā, kas ietekmēs uz Krievijas turpmāko ekonomisko attīstību politisko un ekonomisko sankciju ieviešanas rezultātā. Ja šī prognoze īstenosies, *globalizācijas un integrācijas procesi* starp Krieviju, ES un ASV kļūs sarežģītākie un Krievija būs piespiesta stiprināt ekonomisko sadarbību un tirdzniecību ar Āzijas reģiona valstīm un BRICS bloka dalībvalstīm. Turklāt uz ekonomisko sankciju ieviešanu Krievija var atbildēt ar izstāšanos no vienotās pasaules SWIFT sistēmas un šajā gadījumā Eiropai būs jāmaksā par Krievijas naftu nevis ASV dolāros, bet Krievijas rubļos vai arī citā valūtā, bet tas jau būs līdzīgs ekonomiskajai atombumbai, kas pirmām kārtām skars ASV ekonomiku.

Pētījuma problēma. Uz doto brīdī Krievija ir viena no pasaules līderiem naftas un gāzes ieguvē. Līdz ar to, aptuveni puse no Krievijas budžeta ienākumiem veido naftas un gāzes ienākumi. Ņemot vērā iespējamās ekonomiskās sankcijas, kurus var vienoti ieviest ASV un ES attiecībā uz Krievijas rīcību Krimā, tas var negatīvi ietekmēt Krievijas turpmāko ekonomisko attīstību. Šādas darbības visticamāk izmainīs esošo pasaules ekonomisko līdzsvaru, jo sankciju ieviešanas rezultātā, Krievija var nokļūt politiskajā un ekonomiskajā izolācijā.

Pētījuma mērķis. Izpētīt Krievijas un Āzijas reģiona valstu savstarpējās tirdzniecības attiecības un to ietekmi uz valsts ekonomiku.

Pētījuma mērķa sasniegšanai ir izvirzīti sekojošie *uzdevumi*:

- izpētīt globalizācijas un integrācijas procesus starptautiskajā ekonomikā, t.s. starptautiskās ekonomiskās integrācijas būtību un posmus;
- izpētīt Krievijas ekonomisko stāvokli, t.s. IKP struktūru, ārējo tirdzniecību, iegūstamo un apstrādes rūpniecību;
- izpētīt Krievijas ārējo tirdzniecību ar Āzijas reģiona valstīm, t.s. noteikt Krievijas ārējās tirdzniecības apgrozījumu, eksportu un importu ar Ķīnu, Indiju, Dienvidkoreju un Japānu.

Bakalaura darba ietvaros par pētījuma *objektu* tiek vērtēta Krievija. Savukārt par pētījuma *priekšmetu* tiek vērtēta Krievijas ārējā tirdzniecība ar Āzijas reģiona valstīm.

Pētījuma hipotēze. Āzijas reģiona valstis ir nozīmīgas Krievijas ārējos ekonomiskos sakaros.

Bakalaura darba struktūra. Darba pamatdaļa ir sadalīta trijās nodaļās. Pirmajā nodaļā ir izklāstīta globalizācijas un integrācijas būtība un posmi. Otrajā nodaļā ir veikta Krievijas ekonomiskā stāvokļa analīze, t.s. ir izpētīti IKP rādītāji un dinamika, ārējā tirdzniecība, iegūstama un apstrādes rūpniecība. Trešajā nodaļā ir izpētīta Krievijas ārējā tirdzniecība ar Āzijas reģiona valstīm, t.s. ar Ķīnu, Indiju, Dienvidkoreju un Japānu.

Pētījuma metodoloģija. Bakalaura darba rakstīšanas gaitā ir izmantota sekojoša metodoloģija:

- teorētiskā pētīšanas metode – globalizācijas un integrācijas procesu zinātniskās un ekonomiskās literatūras analīze;
- vēsturiskā pētīšanas metode – Krievijas makroekonomisko rādītāju pētīšana lielos laika intervālos, parādot tā attīstību un dažādus apstākļus, kas ietekmē procesu.
- grafiskā pētīšanas metode – datu grafiskā attēlošana ļauj konstatēt Krievijas makroekonomisko rādītāju sakarību esamību, kā arī atklāt šīs sakarības raksturu un tendences.

Pētījuma periods. Krievijas makroekonomiskie rādītāji tiek pētīti 2005.-2013.g. laika periodā.

Pētījuma ierobežojumi. Bakalaura darba 3. nodaļā, Āzijas reģiona valstu kontekstā tiek analizēta Krievijas ārējā tirdzniecība ar Ķīnu, Indiju, Dienvidkoreju un Japānu. Autores izvēle iepriekš minēto valstu labā ir pamatota ar to, ka šīm valstīm pieder vislielākā ekonomiskā un politiskā vara Āzijas reģionā un tie ir lielākie Krievijas Austrumāzijas tirdzniecības partneri.

Literatūras un datu avotu raksturojums. Darba rakstīšanas gaitā ir izmantota speciālā zinātniskā un ekonomiskā literatūra, kas veltīta globalizācijas un integrācijas procesu pētīšanai, kā arī valstu oficiālie statistikas pārskati, portāli un datu bāzes.

1.GLOBALIZĀCIJAS UN INTEGRĀCIJAS PROCESI STARPTAUTISKAJĀ EKONOMIKĀ

Mūsdienās arvien vairāk uzņēmumu veic savu darbību vairākās valstīs, aizvien vairāk valstu iesaistās globālās un starptautiskās organizācijās. Neatkarīgi no izpratnes un attieksmes pret globalizācijas procesiem tie notiek un skar ikvienu dzīves jomu, skar ikvienu valsti un ikvienu valsts iedzīvotāju. Tādēļ katra cilvēka un katras valsts labklājības nodrošināšanā būtiska nozīme ir izpratnei par globālajām norisēm, to attīstības perspektīvām un savu vietu un lomu šajos procesos.

Globalizācijas un integrācijas procesu pētnieks D. Hansen norāda, ka globalizācija ir preču, pakalpojumu, darbaspēka, tehnoloģiju un kapitāla kustības pieaugums pasaulē¹.

Pēc autores viedokļa, katram cilvēkam ir kādas noteiktas asociācijas un izskaidrojums šim jēdzienam – vieni to uzskata par pozitīvu, attīstību veicinošu procesu, savukārt citi ir noskaņoti samērā kritiski, globalizācijā saskatot daudzu problēmu cēloni. Jāatzīmē, ka sava taisnība ir abām pusēm, jo mūsdienu politiskā un ekonomiskā situācija ir parādījusi, ka dažādos pasaules reģionos dažādām valstīm un iedzīvotāju grupām globalizācija var nozīmēt kaut ko gluži atšķirīgu: vieniem tā veicina ekonomisko labklājību, savukārt citas valstis un reģioni turpina slīgt vēl lielākā nabadzībā.

Jāpiebilst, ka D. Hasen, grāmatā „European Integration” norāda uz to, ka globālās pārvaldības procesa īstenošanā ir iesaistīts plašs dalībnieku spektrs. To realizē nacionālo valstu valdības un starptautiskās institūcijas, kā arī privātās kompānijas, nevalstiskās organizācijas vai to apvienības, bieži vien sadarbojoties ar valsts institūcijām. Tāpēc ir svarīgi, lai šīs valstiskās un nevalstiskās institūcijas spētu sadarboties kopīgu mērķu sasniegšanai.

No iepriekš minēta izriet, ka globālās pārvaldības īstenošanos var iedalīt divās grupās²:

1. **Tradicisionālie starptautisko attiecību dalībnieki** – valstis un starptautiskās organizācijas.
2. **Jaunākie starptautiskās sistēmas dalībnieki** – pilsoniskās sabiedrības organizācijas un multinacionālās korporācijas.

Autore vēlas piebilst, ka visi minētie dalībnieki veido kompleksu globālās pārvaldības sistēmu un atkarībā no globālās pārvaldības procesa var pildīt ļoti dažādas funkcijas. Vieni ir vairāk iesaistīti pārraudzības funkciju veikšanā, citi rada starptautiskus likumus un normas. Šī valstisko un nevalstisko dalībnieku mijiedarbība ir devusi labākas globālās pārvaldības

¹ Drud Hansen J. European Integration: An Economic Perspective. Published by Oxford University Press Inc., ISBN: 0-19-870060-1, 2001. – 4 lpp.

² Turpat. – 5 lpp.

iespējas un dažkārt radījusi arī alternatīvas, kā risināt jautājumu vai pārvaldīt politikas procesu.

Mūsdienās ir pieņemts runāt par integrācijas tendencēm pasaulē, kā par dažādu kultūru tuvināšanos. Kā tas ietekmē un arī ietekmēs cilvēku ikdienas dzīvi parādīs laiks, taču nenoliedzami var apgalvot, ka integrācijai, ka jebkurām procesam ir savas stipras un vājās puses.

Integrācija ir kļuvusi par pasaules sistēmas nozīmīgu reālu aspektu, par vienu no ietekmīgākajiem spēkiem pasaulē, kas nosāka nozaru turpmāko attīstību. Jāatzīmē, ka integrācija skar visās sabiedriskās dzīves jomas, ieskaitot: ekonomiku, politiku, ekoloģiju, kultūru, sociālo sfēru, drošību u.t.t.

Viena no jomām, kas visspilgtāk ataino globalizācijas procesu un tā dinamisko raksturu, ir ekonomiskās attiecības. Starptautiskā tirdzniecība, pārrobežu investīciju un finanšu plūsmas ir tie trīs ekonomiskās darbības procesi, kas veicinājuši integrētas un savstarpēji atkarīgas globālās ekonomikas attīstību. Ekonomiskā globalizācija ir ietekmējusi globalizācijas tendenču attīstību arī citās politiskās un sociālās dzīves jomās.

Autore uzskata, ka ekonomiskās globalizācijas attīstības tempu lielā mērā nosaka ne tikai privātais kapitāls, nozīmīga ietekme ir arī valstu un starptautisko organizāciju pieņemtajām normām un politikai.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, autore ir sastādījusi galvenās mūsdienu ekonomiskās globalizācijas iezīmes:

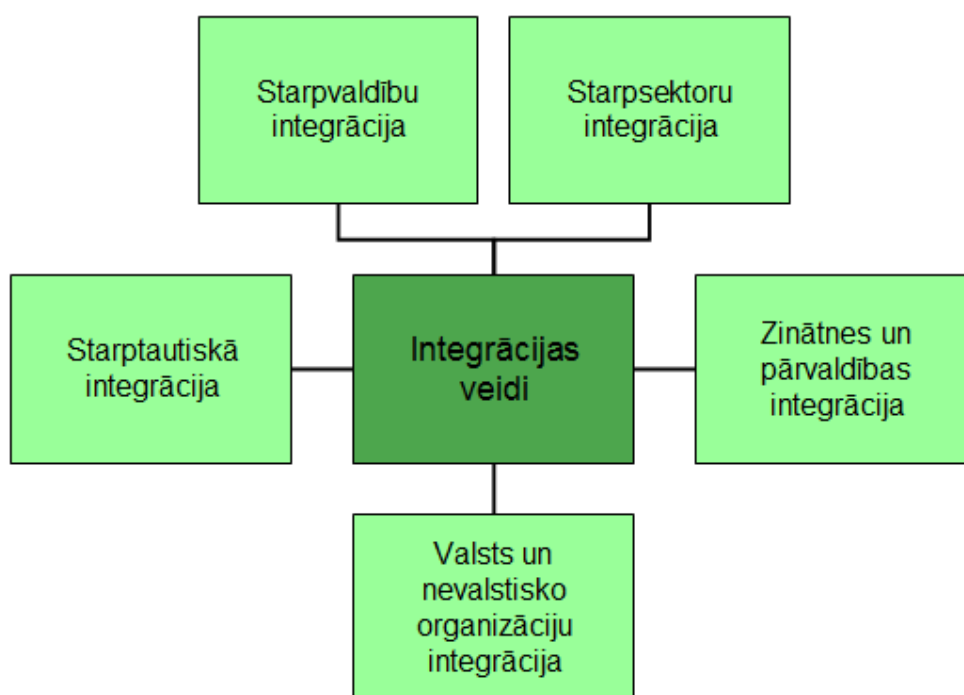
- Globalizācijas procesi mūsdienās ietekmē daudz plašāku ekonomikas nozaru spektru. Mūsdienās globālajā ekonomiskajā darbībā iekļautas arī tādas jomas, kas tradicionāli netika saistītas ar tirdzniecības jautājumiem, piemēram, pakalpojumu tirdzniecība, intelektuālā īpašuma tiesības u. c.
- Palielinājies valstu, starp kurām mūsdienās norit starptautiskā tirdzniecība un finanšu attiecības, skaits.
- Mūsdienās nozīmīgu lomu ekonomiskajās attiecībās ieņem starptautiskās finanšu un tirdzniecības organizācijas: Starptautiskais Valūtas fonds, Pasaules Banka, Pasaules Tirdzniecības organizācija un G-8.

Pēc autores viedokļa, katru valsti raksturo līdzīgas pazīmes, taču tajā pašā laikā valstis ir arī ļoti atšķirīgas, tas vislabāk ir saskatāms Eiropas integrācijas procesā. Visām Eiropas Savienības dalībvalstīm ir it kā daudz kopīgu iezīmju, tomēr integrācijas procesa gaitā rodas grūtības, jo valsts pārvalde katrā valstī tiek organizēta nedaudz savādāk. Tāpēc, autore uzskata, ka viens no lielākajiem izaicinājumiem Eiropas apvienošanās gaitā ir pastāvošo

atšķirību harmonizācija. Tā kā starp valstīm pastāv daudzas atšķirības, jautājums ir – kādas pazīmes vieno visas valstis kopumā.

1.1. Integrācija, internacionalizācija, transnacionalizācija

Veicot zinātniskās literatūras izpēti, autore ir nonākusi pie secinājuma, ka integrācijas terminam tiek dots dažāds definējums vairākos literatūras avotos. Apkopojot bibliotēkās un internetā pieejamo informāciju, autore ir secinājusi, ka integrācija ir strukturēts process, kurš izpaužas gan globālā, gan arī lokālā līmenī. Nākamajā attēlā ir pieejams integrācijas veidu sadalījums (sk. 1.1. att.).

1.1. att. Integrācijas veidu sadalījums³

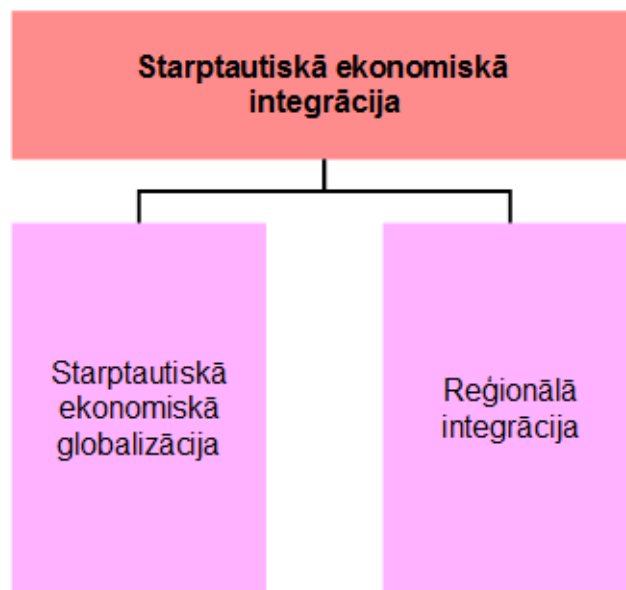
Jāpiebilst, ka A. Satoshi, M. Shunji un H. Kenji grāmatā „Regional Integration in East Asia”, katram integrācijas veidam ir sniegts detalizēts apraksts. Autore ir sistematizējusi grāmatā „Regional Integration in East Asia” sniegto integrācijas veidu paskaidrojumu un piedāvā to apkopoto versiju:

1. **Starpvaldību integrācija:** piemēram, vietējās, reģionālās, valsts valdību līmeņos. Tā arī ir “vertikālā integrācija”. Šīs integrācijas mērķis ir harmonizēt politikas veidošanu nacionālajā līmenī un politikas īstenošanu pašvaldībās.

³ Satoshi A., Shunji M., Kenji H. Regional Integration in East Asia: Theoretical and Historical Perspectives. Published by United Nations University Press, ISBN-13: 978-92-808-1222-0, 2013. – 5 lpp.

2. **Starpsektoru integrācija:** piemēram, starp Publisko Darbu ministriju, Telpiskās Plānošanas ministriju un Tūrisma ministriju. To arī dēvē par “horizontālo integrāciju”. Specifisks veids ir integrācija telpā, jo piekrastes zemi un jūru tradicionāli pārvalda dažādi sektori, bet aktivitātes vienā pusē ietekmē otro.
3. **Valsts un nevalstisko organizāciju integrācija:** piemēram, pašvaldības, vietējās dabas aizsardzības organizācijas un mazā rūpniecība.
4. **Zinātnes un pārvaldības integrācija:** ir skaidrs, ka sociālās, dabas un inženierzinātņu uzdevums ir atbalstīt piekrastes un jūras pārvaldniekus. Taču viņu komunikācija bieži nav optimāla.
5. **Starptautiskā integrācija:** Var gadīties, ka problēmas teritorija atrodas uz starptautiskās robežas. Tā kā dabas resursu izmantošanas efektiem nav zināma šī robeža, viens no priekšnoteikumiem ir starptautiskā integrācija. Kaut arī problēmai var būt reģionāls raksturs, vadošo lomu šajos gadījumos spēlē valstu valdības.

Jāatzīmē, ka integrācijas pētnieks U. Volz, grāmatā „Regional Integration, Economic Development and Global Governance” norāda uz to, ka starptautiskā ekonomiskā integrācija iedalās divos veidos (sk. 1.2. att.).

1.2. att. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas veidi⁴

U. Volz definē starptautisko ekonomisko globalizāciju kā procesu, kur dažādu valstu ekonomikas, transnacionālo preču un pakalpojumu, kapitāla, informācijas un tehnoloģiju apmaiņas intensitātes dēļ, kļūst arvien atkarīgākas no citu valstu ekonomikām⁵.

⁴ Volz U. Regional Integration, Economic Development and Global Governance. Published by Senior Economist. ISBN: 978-1-84980-915-3, 2011. – 11 lpp.

⁵ Turpat, – 11 lpp.

Autore piekrīt šim apgalvojumam un uzskata, ka starptautiskās ekonomiskās globalizācijas procesam piemīt pozitīvais aspekts: ražošanas specializācija, preču apgrozījuma pieaugums, ĀTI daudzuma palielināšanās, transnacionālo korporāciju ietekmes palielināšanās, starptautisko ekonomisko un finanšu organizāciju ietekmes palielināšanās, valstisko organizāciju ietekmes palielināšanās starptautiskā tirdzniecībā, augsti attīstītas infrastruktūras izveide, valstu apvienošanās globālo problēmu risināšanai.

Jāpiebilst, ka starptautiskās ekonomiskās globalizācijas procesam piemīt arī negatīvais aspekts: lokālu problēmu viegla pāraugšana uz citiem pasaules reģioniem, starptautiskā finanšu spekulācija, uzņēmumu tehnoloģiskā atpalcība, organizētas noziedzības pāraugšana no nacionālas uz transnacionālo, cilvēku legālas un nelegālas migrācijas problēma, nacionālas suverenitātes daļēja zaudēšana.

Runājot par reģionālo integrāciju, jāatzīmē, ka reģionālā integrācija visveiksmīgāk attīstās starp tām valstīm, kuras atrodas apmēram vienādā ekonomiskās attīstības līmenī un kurām ir līdzīgas saimniecības sistēmas. Turklāt, otrs ne mazāk svarīgs priekšnoteikums – integrējošo valstu ģeogrāfiskā tuvība. Līdz ar to, valstīm jāatrodas viena reģionā un ar kopīgu robežu.

Pētnieki A. Deitsch un D. Czarnecki grāmatā “Java Internationalization” norāda uz to, ka iintegrācijas iespēja un mērķtiecība daudzējādā ziņā atkarīga no tā vai šīm valstīm vēsturiski ir izveidojušies spēcīgi un ilgstoši ekonomiskie sakari. Liela nozīme ir ekonomisko interešu un problēmu līdzībai šādās valstīs, kuru atrisināšana kopīgiem spēkiem var būt daudz efektīvākā kā atsevišķi⁶.

Kaut gan integrācija izpaužas visos makroekonomikas līmeņos, tomēr, pamatojoties uz izvēlēto darba tēmu, autore veltīs lielāko uzmanību starptautiskās ekonomiskās integrācijas izpētei (jeb reģionālajai integrācijai) un aprakstīs kādas ir galvenās atšķirības starp integrāciju, internacionalizāciju un transnacionalizāciju.

Ekonomiskās integrācijas pētnieks J. Drud Hansen savā grāmatā „Eiropas integrācija” ir atzīmējis, ka ekonomiskā integrācija ietver makroekonomikas politikas sastāvdaļas, piemēram, valūtas maiņas kursa politiku un monetāro politiku⁷.

Autore piekrīt šim apgalvojumam, jo ekonomiskā integrācija nozīme to, ka valstis pieņem vienotus lēmumus daudzos jautājumos, apstiprinot makroekonomisko politiku ļoti plašā darbības jomā, sākot no lauksaimniecības līdz pat kultūrai, no patērētāju jautājumiem līdz konkurencei un no vides aizsardzības un enerģētikas līdz transportam un tirdzniecībai.

⁶ Deitsch A., Czarnecki D. Java Internationalization. Published by O'Reilly Media, 1 edition. ISBN-10: 0596000197, 2001. – 8 lpp.

⁷ Drud Hansen J. European Integration: An Economic Perspective. Published by Oxford University Press Inc., ISBN: 0-19-870060-1, 2001. – 7 lpp.

Ekonomiskās integrācijas pētnieks J. Pelkmans, grāmatā „Ekonomiskā integrācija” dod sekojošo definīciju integrācijas terminam – „Ekonomiskā integrācija ir ekonomisko robežu likvidēšana starp divām, vai vairākām valstīm”⁸.

Autore vēlas papildināt iepriekš minēto definīciju ar to, ka ekonomiskā integrācija veicina tirgus robežu pazušanu un stimulē investīciju, kapitāla un darbaspēka cirkulēšanu dalībvalstu teritorijās.

Pastāv J. Piggott un M. Cook izteikta doma, ka integrācijai var būt dažāda interpretācija. Taču starptautiskā nozīmē, ekonomiskā integrācija ir process, pēc kura dažādas valstu ekonomikas veido vienotu tirdzniecības reģionu. Tieši iepriekš teikta dēļ, ekonomisko integrāciju vēl sauc par reģionālo integrāciju⁹.

Pastāv uzskats, ka reģionālās integrācijas veiksmīgu īstenošanu sekmē vairāki faktori. Starp tiem jāmin politiskā griba, miers un drošība, tiesiskums, demokrātija, laba pārvaldība un makroekonomiskā stabilitāte. Turklāt ir nepieciešama efektīvai tirgus darbībai labvēlīga uzņēmējdarbības vide, atvērtība attiecībā uz trešajām valstīm, stabilas iestādes ar precīzi noteiktām pilnvarām, atbilstoši resursi, politiskais atbalsts, kā arī privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības aktīva līdzdalība¹⁰.

Reģionālā integrācija īpaši atkarīga no¹¹:

- izaugsmes mērķu pārorientācijas, lai veicinātu ekonomikas, ražošanas struktūru un pakalpojumu sistēmu dažādošanu;
- lauku attīstības un ilgtspējīgas attīstības, lai nodrošinātu apgādi ar pārtiku;
- privātā sektora, īpaši MVU attīstības;
- labas pārvaldības vispārējā nozīmē, īpaši attiecībā uz cilvēktiesībām un darba ņēmēju tiesībām, tiesiskumu, demokrātiju un korupcijas apkarošanu;
- nevalstisko organizāciju efektīvas līdzdalības, kā tas noteikts ekonomisko partnerattiecību nolīgumā (EPN) starp CARIFORUM (The Caribbean Forum of African, Caribbean and Pacific countries) valstīm un Eiropas Kopienu un tās dalībvalstīm.

⁸ Pelkmans J. *European Integration: Methods and Economic Analysis*, 3 edition. Published by Pearson Education, ISBN-13: 978-0-273-69449-6. 2006. – 2 lpp.

⁹ Piggott J., Cook M. *International Business Economics*. Published by Palgrave Macmillan, ISBN-10: 1-4039-4219-6, 2006. – 89 lpp.

¹⁰ Fabio M. *Customs Law of the European Union*. Published by Kluwer Law International, ISBN: 978-90-411-3277-2, 2010. – 21 lpp.

¹¹ Volz U. *Regional Integration, Economic Development and Global Governance*. Published by Senior Economist. ISBN: 978-1-84980-915-3, 2011. – 38 lpp.

Internacionalizācija

Daudzi pētnieki izmanto vārdus – integrācija un internacionalizācija kā sinonīmus. Tās nozīme, ka iepriekš minēti vārdi apraksta vienu un to pašu parādību, bet faktiski tā nav: jo aiz katra no tiem stāv atšķirīgas parādības.

Internacionalizācijas pētnieks J. Savoure, grāmatā „XML Internationalization and Localization” norāda uz to, ka internacionalizācija skar starptautiskās un starpvalstu attiecības, bet integrācija aptver visas starptautiskās attiecības, kurās par subjektu figurē ne tikai valstis, bet arī citi pasaules politiskie faktori¹².

Savukārt cits integrācijas procesu pētnieks M. Gilbert uzskata, ka starptautiskā ražošanas integrācija ir starptautiskās darba dalīšanas un kooperācijas ražošanā rezultāts, kura ir ekonomiski ļoti izdevīga, jo ļauj pēc iespējas efektīvi izmantot katras valsts resursus. Līdz ar to, uzņēmumu internacionalizācija noris ne tikai vispasaules mērogā, bet arī atsevišķos reģionos. Lai stimulētu šos objektīvos procesus tiek veidotas speciālās ekonomiskas organizācijas, kuras regulē pasaules ekonomiku un laupa daļu no valstu ekonomiskās neatkarības¹³.

Autore piekrīt iepriekš minētajām apgalvojumam un ir solidāra ar Donald A. DePalma sniegto viedokli grāmatā „Business without Borders: A Strategic Guide to Global Marketing” par to, ka internacionalizācija var attīstīties dažādos veidos. Pirmkārt, tas var notikt vienkāršākā situācija – starp dažādām savstarpēji saprotošām valstīm nodibinās noturīgas ekonomiskas saites (specializācija), šajā gadījumā katra valsts attīsta savas noteiktās nozares, lai lielā mērā pārdotu šo produkciju ārzemēs, bet uz saņemtajiem ienākumiem var iegādāties produkciju no tām nozarēm, kurās šī valsts nav tik labi attīstīta. Līdz ar to, valstis šāda veida tirdzniecībā saņem abpusēju labumu, bet ekonomika attīstās tikai specializācijas robežās un ir atkarīga no situācijas pasaules tirgū. Tieši šī tendence kopumā Pasaules tirgū pašlaik dominē, uz kopējā ekonomiskā attīstības fona palielinās atstarpe starp attīstītām un attīstības valstīm. Galvenā organizācija, kura stimulē un kontrolē šāda veida internacionalizāciju Pasaules mērogā ir Pasaules Tirdzniecības organizācija (PTO) kā arī savs vārds sakāms ir starptautisko finanšu organizācijām kā, piemēram, Starptautiskajam valūtu fondam (SVF)¹⁴.

¹² Savoure Y. XML Internationalization and Localization. Published by Sams Publishing, 1 edition. ISBN-10: 0672320965, 2001. – 13 lpp.

¹³ Gilbert M. European Integration: A Concise History. Published by Rowman & Littlefield Publishers, Inc. ISBN: 978-0-7425-6663-7, 2011. – 51 lpp.

¹⁴ Donald A. DePalma. Business without Borders: A Strategic Guide to Global Marketing. Published by Wiley, 1 edition. ISBN-10: 0471204692, 2002. – 47 lpp.

Donald A. DePalma dod sekojošo internacionalizācijas definīciju: tā ir ekonomisko attiecību process starp nacionālajām tautsaimniecībām, kad vienas valsts ekonomika iesaistās globālā tautsaimniecības procesā, pamatojoties uz starptautisko darba dalīšanu, rūpnieciskās, zinātniskās un tehniskās specializācijas sadarbības aspektiem¹⁵.

Autore piekrīt iepriekš minētam apgalvojumam un vēlas piebilst, ka šie procesi patiešām ir mainījuši pasaules ekonomiku, iesaistot tajās ne tikai valstis un reģionus, bet arī neatkarīgus tirgus subjektus (organizācijas), kas pakāpeniski sāka darboties starptautiskā līmenī.

Mūsdienu pasaules ekonomikas ekonomiskais pamats ir rūpniecības internacionalizācija. Rūpniecības internacionalizācija ir organizatorisko un ekonomisko formu attīstība, kas saista ražošanas preces ar tā gala patērētājiem dažādās valstīs¹⁶.

Lielu ieguldījumu internacionalizācijas izpētē rūpniecības jomā dod profesore A. Dobrinina, savā grāmatā – „Ekonomikas teorija”. Šajā grāmatā, profesore A. Dobrinina norāda uz to, ka rūpniecības internacionalizācijas pakāpe ir atkarīga no sekojošiem faktoriem¹⁷:

- rūpniecības tehniskais un ekonomiskais attīstības līmenis;
- rūpniecības specializācijas raksturs;
- valsts preču un pakalpojumu ražošanas apjoms.

Autore uzskata, ka iepriekš minēto faktoru attīstībai ir nepieciešams liels investīciju avots. Ārvalstu tiešās investīcijas (turpmāk tekstā – ĀTI) ir nozīmīgs ceļš, kā attīstīt jaunas nozares un internacionalizēt vietējo rūpniecību. ĀTI saņēmējas valstis savas tautsaimniecības attīstības ziņā var būt ieguvējas no investīciju papildu pozitīvās iedarbības uz tehnoloģiju attīstību un vietējās rūpniecības internacionalizāciju.

Profesore A. Dobrinina norāda uz to, ka internacionalizācija (jeb paplašināšanās ārējos tirgos) var notikt dažādos veidos. Dažiem uzņēmumiem tas ir secīgas attīstības posms, bet citi jau no paša sākuma izveidoti, lai ražotu un pārdotu preces starptautiskā mērogā: tas vairāk ir iespējams tehnoloģiskā ziņā attīstītas nozarēs¹⁸.

Transnacionalizācija

W. Molle grāmatā „The Economics of European Integration” norāda uz to, ka transnacionalizācija ir kapitāla pārvietojums no valstīm, kurās ir vērojams kapitāla

¹⁵ Turpat, – 48 lpp.

¹⁶ Добрынина А.И. Экономическая теория: микроэкономика, макроэкономика и мегаэкономика. Издательство: „Питер”. ISBN: 5-8046-0037-0, 2001. – 463 lpp.

¹⁷ Turpat, – 464 lpp.

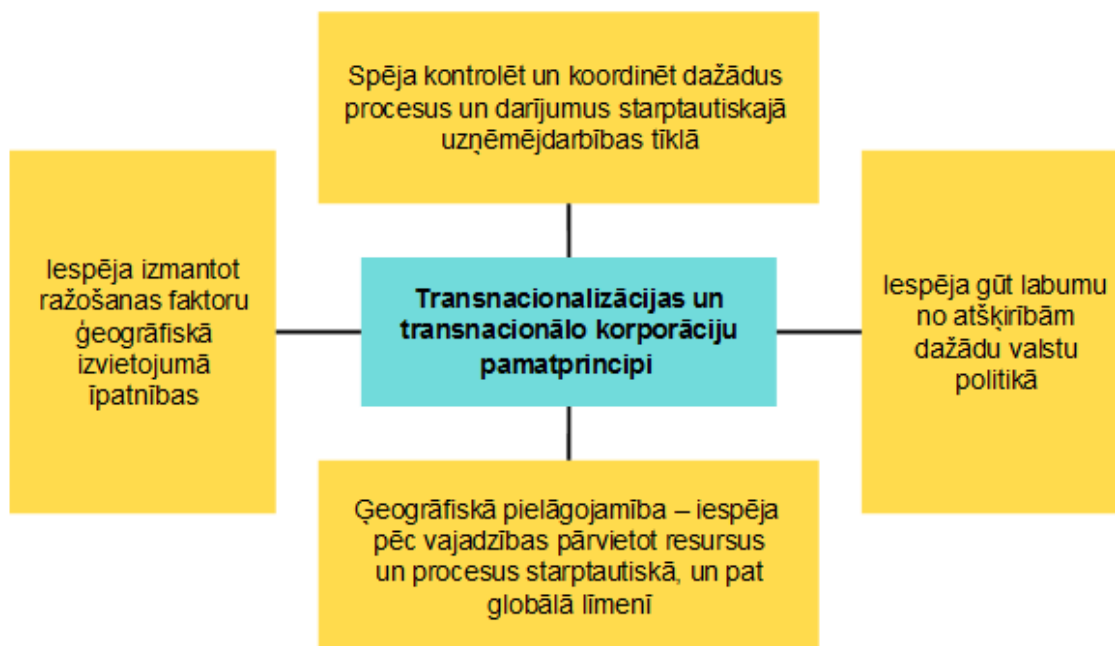
¹⁸ Turpat, – 465 lpp.

pārpalikums uz valstīm, kurās ir vērojams kapitāla deficīts, bet ir daudz citu ražošanas faktoru, kuru nevar racionāli izmantot kapitāla trūkuma dēļ¹⁹.

Autore piekrīt šim apgalvojumam un uzskata, ka transnacionālo korporāciju nozīmi pasaules ekonomikā var izvērtēt divējādi – kvantitatīvi un kvalitatīvi. Kvantitatīvie rādītāji atspoguļo ne tikai transnacionalizācijas kopējo īpatsvaru, bet arī to nozīmi globāla mēroga ražošanā, tirdzniecībā, investēšanā ārvalstīs un tehnoloģiju attīstībā. Bet kvalitatīvi var vērtēt transnacionalizācijas izaugsmi kā procesu, kas cieši saistīts ar kapitālisma sistēmas attīstības vadošajām tendencēm.

Pēc autores viedokļa, par transnacionalizācijas dzinējspēku var uzskatīt transnacionālās korporācijas, kas darbojas vairāk nekā vienā valstī un ar ĀTI kontrolē un pārvalda meitasuzņēmumus citās valstīs ārpus savas izcelsmes valsts teritorijās.

Integrācijas procesu pētnieks U. Volz norāda uz to, ka transnacionalizāciju raksturo četri pamatprincipi, kas ir pieejami 1.3. attēlā.

1.3. att. Transnacionalizācijas pamatprincipi²⁰

Pamatojoties uz attēla datu rezultātiem, autore uzskata, ka transnacionālās uzņēmuma vadības optimālai struktūrai jānodrošina nepārtraukta ārvalstu filiāļu uzraudzība, un tajā pašā laikā, jādod iespēja ārvalstu filiāļu menedžeriem patstāvīgi pieņemt lēmumus patērētāju pieprasījuma apmierināšanā, ņemot vērā vietēja tirgus specifiku. Līdz ar to, transnacionālām

¹⁹ Molle W. The Economics of European Integration: theory, practice, policy. Published by Ashgate Publishing Ltd, ISBN-13-878-978-0-7546-4812-5, 2006. – 69 lpp.

²⁰ Volz U. Regional Integration, Economic Development and Global Governance. Published by Senior Economist. ISBN: 978-1-84980-915-3, 2011. – 51 lpp.

korporācijām pastāv piekļuve pie tirgus dabas resursiem, kapitālām un zināšanām, tādēļ tām ir priekšrocības salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kas veic uzņēmējdarbību vienā valstī un apmierina savas vajadzības ārvalstu resursos tikai ar eksporta/importa darījumu palīdzību.

1.2. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas būtība

Izpētot speciālo starptautiskās ekonomiskās integrācijas literatūru, autore nonākusi pie secinājuma, ka pastāv piecas būtiskākās starptautiskās ekonomiskās integrācijas teorijas (sk. 1.1. tab.).

1.1. tabula

Starptautiskās ekonomiskās integrācijas teorijas²¹

Teorijas nosaukums	Paskaidrojums
Federālisms	Šīs teorijas pamatā ir uzskats, ka savstarpējo attiecību starp integrējošām valstīm pamatā ir jābūt kopējas valsts modelim, kurš tiek pieņemts kā integrācijas galaprodukts. Integrācija, pēc federālisma teorijas, nevar būt revolucionārs process, tam ir jābūt evolucionāram ar pakāpenisku attīstību.
Funkcionālisms	Šī teorija starptautisko integrāciju aplūko kā pakāpeniskās pārejas procesu no tradicionālās starptautiskās attiecību sistēmas uz kaut kādu funkcionālu savienību, kur pārdala atsevišķu valstu varas pilnvaras par labu struktūrai, kurai piemīt funkcionāla efektivitāte un kura tiek veidota paralēli valsts varai.
Neofunkcionālisms	Neofunkcionālisms, atšķirībā no citām integrācijas teorijām, necenšas paredzēt integrācijas galaiznākumu, veltot daudz lielāku uzmanību paša procesa, integrācijas mehānisma izpētei. Salīdzinot ar funkcionālismu, neofunkcionalisma teorija lielākā mērā pārstāv reģionālo politisko integrāciju.
Transakcionālisms	Pateicoties šai teorijai priekšstats par starptautiskām attiecībām kā par attiecībām starp valstīm var tikt paplašināts, iekļaujot tajā attiecības starp tautām un sabiedrībām, kas palīdzētu izcelt neformālo attiecību lomu integrācijas procesā, kura var kļūt kā nepieciešams priekšnoteikums formālai integrācijai.
Starptautu pieeja	Starptautu pieeja uzskata valsti par galveno lēmumu pieņemšanas centru, kurš darbojas uz nacionālo interešu pamata. Nacionālās intereses valstī nosaka pie varas esošā valdība, kuru ievēl tauta. Starptautu pieejā integrējošo valstu grupas izveido struktūru, kas atrodas virs valstu valdībām, šajā struktūrā valstis aizstāv savas nacionālās intereses.

²¹ Satoshi A., Shunji M., Kenji H. Regional Integration in East Asia: Theoretical and Historical Perspectives. Published by United Nations University Press, ISBN-13: 978-92-808-1222-0, 2013. – 17 lpp.

Ekonomiski teorētiskā pieeja	Eiropas Savienības progresējošā ekonomiska politika, it sevišķi vienotā tirgus izveide, bet pēc tam ekonomiskā un valūtas savienības izveide ES, kalpoja par spēcīgu impulsu ekonomiski-teorētiskās pieejas attīstībai. Integrācijas process sākas pateicoties ekonomiskai ieinteresētībai, ar vēlmi izveidot muitas savienību un vienādu ievēdarīfu izveidi, kas kalpo par impulsu tālākai politiskai integrācijai, un ātri vien aptvertu dažādus ekonomiskos sektorus.
------------------------------	--

Starptautiskās ekonomiskās integrācijas pētnieks Y. Savoure, grāmatā „XML Internationalization and Localization” ir sniedzis sekojošo starptautiskās ekonomiskās integrācijas definīciju: starptautiskā ekonomiskā integrācija ir saimnieciskās dzīves internacionalizācijas forma²².

Autore uzskata, ka Y. Savoure iepriekš sniegtā definīcijā ir atklājis starptautiskās ekonomiskās integrācijas būtību tikai daļēji. Tāpēc, autore ir nolēmusi to paskaidrot ar saviem vārdiem: starptautiskā ekonomiskā integrācija ir koordinēts tautsaimniecību un ekonomiskās politikas mijiedarbības process nacionālā un starptautiskā līmenī, kurš izpaužas dažādās formās, sākot no brīvās tirdzniecības zonām, muitas savienībām, kopējiem tirgiem, līdz pat ekonomiskām savienībām.

Savukārt grāmatas „Java Internationalization” autori A. Deitsch un D. Czamecki ir norādījuši, ka vissvarīgākās starptautiskās ekonomiskās integrācijas īpatnības ir sekojošas:²³

1. Ekonomisko procesu starpvalstu regulēšana;
2. Starpvalstu preču aprites, darbaspēka un finanšu resursu paplašināšanas iespējas noteiktā reģiona ietvaros, ekonomisko un administratīvo barjeru likvidēšanās;
3. Vietējo ekonomisko apstākļu konverģence valstu līmenī (ekonomisko sistēmu tuvināšanās).

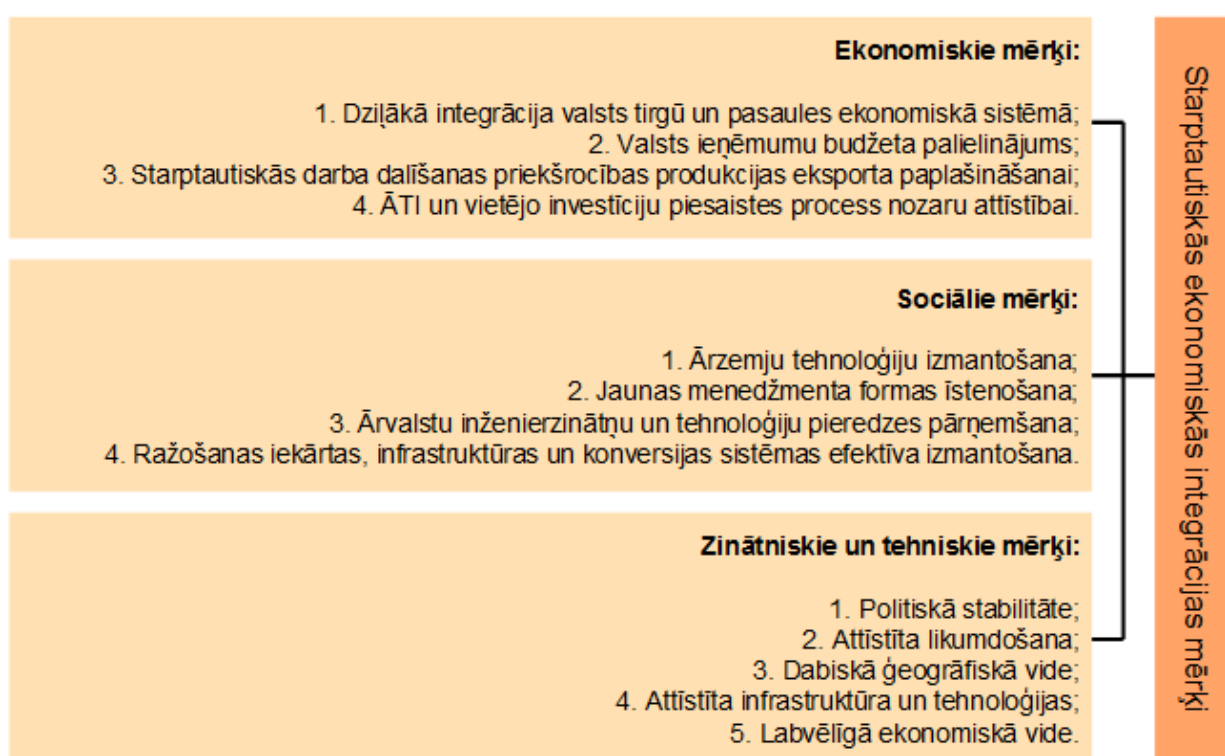
Pēc autores viedokļa, iepriekš minētas starptautiskās ekonomiskās integrācijas īpatnības ir pieejamas pasaules praksē darbības veikšanai ārvalstīs (brīvās tirdzniecības zonas, muitas savienības, ekonomiskās savienības un koptirgi). Jāpiebilst, ka Eiropas Savienībā starptautiskās integrācijas polises ir radītas dažādu problēmu risināšanai. Noteiktas valstis to izmanto kā ekonomikas integrācijas mehānismu, citas valstis izmanto polises ārvalstu tehnoloģiju un investīciju piesaistei.

²² Savoure Y. XML Internationalization and Localization. Published by Sams Publishing, 1 edition. ISBN-10: 0672320965, 2001. – 6 lpp.

²³ Deitsch A., Czamecki D. Java Internationalization. Published by O’Reilly Media, 1 edition. ISBN-10: 0596000197, 2001. – 13 lpp.

Jāatzīmē, ka starptautiskā ekonomiskā integrācija īsteno noteiktus mērķus, kurus var sadalīt dažās kategorijās. Savukārt 1.4. attēlā sniegts W. Molle starptautiskās ekonomiskās integrācijas mērķu sadalījums.

Pamatojoties uz W. Molle sniegta mērķu sadalījuma, autore uzskata, ka attīstīta valsts likumdošanas sistēma nodrošina tiesības regulējumu un stimulē ārvalstu un vietējo investoru aktivitāti. Infrastruktūras nozīmei ir būtiska loma ĀTI piesaistē, jo tā nodrošina investoram transportēšanas tīklu un vecina tirdzniecību. Savukārt dabiskā ģeogrāfiskā vide ir pamats infrastruktūras attīstībai, kas nodrošina investorus ar stratēģiskām priekšrocībām konkurences cīņā. Labvēlīga ekonomiskā vide ir pievilcīgs spēks jebkuram ieguldītājam, jo tā nodrošina ĀTI atbalsta regulējumu, kā arī veicina jaunas investīcijas valsts ekonomikā.

1.4. att. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas mērķi²⁴

Autore uzskata, ka priekšrocības sistēma ir svarīgs stimulators, kurš nosaka starptautiskās ekonomiskās integrācijas attīstību, jo investori apsver vajadzīgos nosacījumus, kas viņiem piešķirtas pirms veikt investīcijas.

Jebkuram valstīm iesaistoties starptautiskā ekonomiskā integrācijas procesā, vispirms ir jānosaka priekšrocību sistēma. Vairākos gadījumos priekšrocību sistēmas ir atšķirīgas, tomēr var izšķirt četras galvenās grupas²⁵:

²⁴ Molle W. The Economics of European Integration: theory, practice, policy. Published by Ashgate Publishing Ltd, ISBN-13-978-0-7546-4812-5, 2006. – 117 lpp.

1. *Fiskālas priekšrocības.* Šīs priekšrocības stimulē dažādu uzņēmumu veidu attīstību. Fiskālas priekšrocības ir piemērojamas uzņēmuma ienākuma nodoklim, īpašuma nodoklim un nodokļu likmes līmenim. Tie ietver pastāvīgu vai daļēju uzņēmuma atbrīvojumu no nodokļiem.
2. *Finanšu priekšrocības.* Šīs priekšrocības ir attiecināmas uz nekustamo īpašumu cenām, ražošanas telpām, infrastruktūras objektiem, komunālajiem pakalpojumiem. Finanšu priekšrocības ietver arī dažādas budžeta subsīdijas un valsts kredītu.
3. *Administratīvas priekšrocības.* Šīs priekšrocības vienkāršo uzņēmumu reģistrācijas un slēgšanas procedūras. Administratīvas priekšrocības investori ir vienmēr pozitīvi vērtējuši un dažkārt šīm priekšrocībām ir izšķiroša loma ĀTI piesaistē.
4. *Ārvalstu tirdzniecības priekšrocības.* Šīs priekšrocības ir galvenokārt saistītas ar minētās ārējās tirdzniecības operāciju vienkāršotās kārtības ieviešanu, kā arī ar eksportu un importu nodokļu samazināšanas iespējam.

Pēc autores viedokļa, iepriekš minētās priekšrocības var tikt piemērotas dažās kombinācijās, tomēr tas ne vienmēr ir izšķirošais stimuls ĀTI piesaistē, jo ĀTI nav pilnībā viendabīgas un ne katram investīciju eiro ir vienāda ietekme uz tautsaimniecības attīstību.

Zinātniskajā literatūrā ĀTI parasti tiek definētas kā viena no starptautiskā biznesa formām (divas pārējās ir starptautiskā tirdzniecība, tehnoloģiju un intelektuālā īpašuma starptautiskā licencēšana (patenti, preču zīmes)²⁶.

Nobeigumā jāpiebilst, ka mūsdienās ĀTI spēlē ļoti būtisku lomu pārejas valstu tautsaimniecības attīstības procesā. Ieguvumi no ĀTI pieplūdes var izpausties dažādi. Pirmkārt, ĀTI ir nozīmīgs finansējuma avots pašreizējā konta deficīta segšanai, kā arī nodrošina valstī nepietiekamos līdzekļus vietējo uzņēmumu kapitāla veidošanas procesam. Otrkārt, ĀTI veicina tehnoloģiju, zināšanu un prasmju pārnesi, kas būtiski sekmē vietējo uzņēmumu darbības paplašināšanu, paaugstina to konkurētspēju un palīdz integrēties ārvalstu tirgos.

1.3. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas posmi

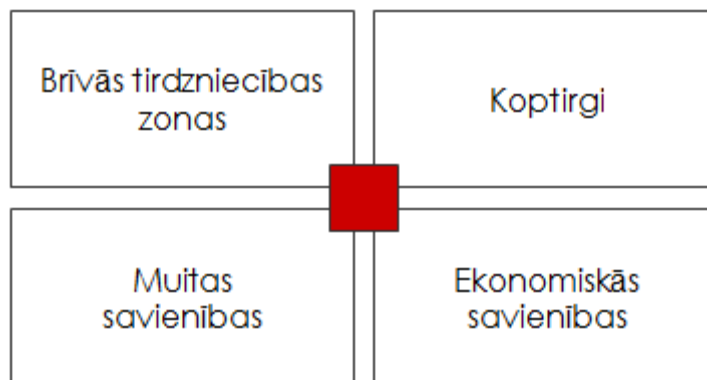
Vēsturiski ir izveidojies tā, ka integrācija evolucionē ejot caur dažiem attīstības posmiem (etapiem), kuriem raksturīgas savas īpatnības. Starptautiskās ekonomiskās integrācijas pētnieki J. Piggott un M. Cook izceļ četrus galvenos integrācijas posmus (etapus,

²⁵ Jovanovic M.N. International Handbook on the Economics of Integration. Published by Wiley, ISBN: 978-1-84980-426-4, 2011. – 79 lpp.

²⁶ Tiefenbrum S. Tax Free Trade Zones of the World and in the United States. Published by Edward Elgar Publishing Limited, ISBN: 978-1-84980-243-7, 2012. – 37 lpp.

polises): **brīvās tirdzniecības zonas** (Free Trade Areas – FTAs), **koptirgi** (Common Markets – CMs), **muitas savienības** (Custom Unions – CUs) un **ekonomiskās savienības** (Economic Union – EU)²⁷. Iepriekš minēti posmi (jeb polises) ir pieejami nākamajā attēlā (sk. 1.5. att).

Eiropas integrācijas vēstures pētnieks M. Gilbert, grāmatā „European Integration: A Concise History” ir norādījis, ka kopš seniem laikiem starptautiskas integrācijas polises ir izmantojuši gan grieķi, gan arī fenīcieši un romieši, mēģinot veicināt starptautisko tirdzniecību. Tādējādi, pirmās starptautiskās integrācijas polises pasaulē tika sauktas par brīvpilsētām, brīvajām tirdzniecības pilsētām un ostam²⁸.

1.5. att. Reģionālās ekonomiskās integrācijas polises

Starptautiskās ekonomiskās integrācijas taksonomija ietver sekojošus kritērijus, bet ne visi šie kritēriji var būt attiecināmi uz iepriekš minētiem posmiem (sk. 1.2. tab.): tarifu un kvotu atcelšana, kopējais muitas tarifs, mobilitātes faktors, saskaņotā ekonomiskā politika.

1.2. tabula

Ekonomiskās integrācijas taksonomija²⁹

Polises	Brīvās tirdzniecības zona	Koptirgus	Muitas savienība	Ekonomiskā savienība
Tarifu un kvotu atcelšana	Ir	Ir	Ir	Ir
Kopējais muitas tarifs	Nav	Ir	Ir	Ir
Mobilitātes faktors	Nav	Ir	Nav	Ir
Saskaņotā ekonomiskā politika	Nav	Nav	Nav	Ir

²⁷ Piggott J., Cook M. International Business Economics. Published by Palgrave Macmillan, ISBN-10: 1-4039-4219-6, 2006. – 89 lpp.

²⁸ Gilbert M. European Integration: A Concise History. Published by Rowman & Littlefield Publishers, Inc. ISBN: 978-0-7425-6663-7, 2011. – 11 lpp.

²⁹ Piggott J., Cook M. International Business Economics. Published by Palgrave Macmillan, ISBN-10: 1-4039-4219-6, 2006. – 91 lpp.

No tabulas izriet, ka tarifu un kvotu atcelšana pastāv visās ekonomiskās integrācijas polisēs. Savukārt kopējais muitas tarifs pastāv tikai koptirgū, muitas savienībā un ekonomiskā savienībā.

Brīvās tirdzniecības zona. Zinātniskajā literatūrā autoriem nav vienotas vispārpieņemtas brīvās tirdzniecības zonas definīcijas. Tomēr, gan Latvijas zinātniskajā literatūrā, gan arī ārzemju autoru darbos brīvo tirdzniecības zonu galvenā ideja ir sekojoša: brīvās tirdzniecības zonas ir speciālas valsts teritorijas ar labvēlīgiem nodokļu maksāšanas nosacījumiem, lai veicinātu valsts līdzdalību starptautiskajā tirdzniecībā.

Līdz ar to, var palikt pie sekojošas brīvās tirdzniecības zonas definīcijas, kas ir pieejama autora S. Tiefenbrum grāmatā „Tax Free Trade Zones of the World and in the United States”: brīvās tirdzniecības zona – ekonomiskās integrācijas veids, kurš paredz visu tirdzniecības barjeru likvidēšanu starp brīvās tirdzniecības zonas dalībniecēm, tajā pašā saglabājot katras dalībnieces tirdzniecības barjeras pret valstīm, kuras nav brīvās tirdzniecības zonas dalībnieces³⁰.

Pamatojoties uz iepriekš teikta, autore vēlas piebilst, ka brīvās tirdzniecības zonas veidošanas mērķis plašākā nozīmē ir veicināt tautsaimniecības attīstību starp savienības dalībniecēm. Savukārt brīvo tirdzniecības zonu veiksmīgs ekonomiskās attīstības nosacījums ir investīciju piesaiste, kas nodrošina jaunas ekonomiskās aktivitātes un jaunas darbavietas. Investīciju piesaistei svarīga ir stabila uzņēmējdarbības juridiskā un ekonomiskā vide, ko nodrošina arī nodokļu atvieglojumu politika. Līdz ar to, kā viens no iespējamajiem risinājumiem piesaistīt investīcijas ar nodokļu atvieglojumu politiku ir speciālo starptautisko integrācijas polišu izveide, kurās realizē noteiktus nodokļu atvieglojumus.

Brīvās tirdzniecības zonās visas preces tiek pārdotas bez muitas nodokļiem. Savukārt valstis, kuras pieder brīvas tirdzniecības zonai, attiecībā uz citām valstīm var uzturēt citus muitas nodokļus. Eiropas Savienība kā muitas savienībai kopīgas tirdzniecības politikas rezultātā ir kopīgi muitas nodokļi.³¹

Brīvā tirdzniecība visumā palielina produkciju un līdz ar to rāda iespējas lielākai pārticībai. Taču brīva tirdzniecība noteikti nenodrošina visus partnerus ar vienlīdzīgu peļņu. Daži gūst peļņu, bet daži cieš zaudējumus, atkarībā no vienošanās. Tādēļ brīvās tirdzniecības

³⁰ Tiefenbrum S. Tax Free Trade Zones of the World and in the United States. Published by Edward Elgar Publishing Limited, ISBN: 978-1-84980-243-7, 2012. – 17 lpp.

³¹ Free Trade Area (FTAs). Princeton University. Pieejams: http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Free_trade_area.html

līgumi bieži tiek apvienoti ar finanšu protokolu un tā finansiālajiem nosacījumiem, virzot labklājību no bagātākajiem partneriem pie nabadzīgākajiem³².

Brīvās tirdzniecības zonas piemērs ir Eiropas brīvā tirdzniecības asociācija (EFTA). Jāpiebilst, ka 1960. gadā dibinātā Eiropas brīvās tirdzniecības asociācija bija reakcija uz Eiropas Ekonomiskās kopienas (EEK) dibināšanu, lai izvairītos no ekonomiska rakstura diskriminācijas. Laika gaitā abas organizācijas viena ar otru izveidoja ciešas ekonomiskās attiecības, kam 1994. gadā sekoja Eiropas Ekonomiskās telpas dibināšana. EFTA zaudēja savu nozīmi, kad daudzas dalībvalstis vairākās kārtās iestājās Kopienā³³.

Koptirgus. Koptirgu veido valstis, kas atrodas viena ģeogrāfiskā apgabalā, lai veicinātu brīvu tirdzniecību, darbaspēka un kapitāla kustību starp tirgus dalībniekiem. Iespējams, vispazīstamākais koptirgus piemērs ir Eiropas Kopiena. Koptirgi nosaka importa kopējo muitas tarifu trešajām valstīm³⁴.

Par citu koptirgus piemēru var minēt Dienvidu koptirgu – Mercosur (Common Market of the South). Jāatzīmē, ka Mercosur piedalās sekojošas valstis: Argentīna, Paragvaja, Urugvaja, Brazīlija un Venecuēla. Dienvidu koptirgus Mercosur ir orientēts sekojošo mērķu sasniegšanai³⁵:

- preču, pakalpojumu, ražošanas faktoru brīva kustība;
- kopējais ārējais tarifs;
- makroekonomiskās un sektoru politikas koordinēšana, lai veicinātu brīvo tirdzniecību;
- likumu saskaņošana.

Eiropas Savienība sniedz palīdzību koptirgum Mercosur, izmantojot savu 2007.-2013.g. reģionālo programmu. Eiropas Savienības reģionālā programma nodrošina atbalstu projektiem 50 milj. eiro apmērā sekojošas jomās³⁶:

- koptirgus Mercosur institucionālā stiprināšana;
- veicināt sabiedrības līdzdalību koptirgus Mercosur integrācijas procesā,
- atbalstīt Mercosur sagatavošanā, Asociācijas līguma īstenošanai.

Muitas savienība. Starptautiskās integrācijas procesu pētnieks un ekonomists M. Fabio, grāmatā „Customs Law of the European Union”, uzskata, ka muitas savienības

³² Donald A. DePalma. Business without Borders: A Strategic Guide to Global Marketing. Published by Wiley, 1 edition. ISBN-10: 0471204692, 2002. – 26 lpp.

³³ Veidenfelds V., Vesels V. Eiropa no A līdz Z. Eiropas integrācijas rokasgrāmata. No vācu val. tulk. I. Segliņa, D. Krieva, J. Zīders. Māksl. M. Adumāns. Alberts XII, ISBN 9984-645-45-2, 2000, 235 lpp.

³⁴ Pelkmans J. European Integration: Methods and Economic Analysis, 3 edition. Published by Pearson Education, ISBN-13: 978-0-273-69449-6. 2006. – 37 lpp.

³⁵ Mercosur – Common Market of the South. European Union External Action. Pieejams: http://eeas.europa.eu/mercosur/index_en.htm

³⁶ Turpat

darbības mērķis ir veicināt valsts līdzdalību starptautiskajā tirdzniecībā, piesaistīt investīcijas, attīstīt ražošanu un pakalpojumus, kā arī radīt jaunas darba vietas³⁷.

Autore piekrīt iepriekš minētam apgalvojumam un uzskata, ka muitas savienības ir ar likumu noteiktas valsts teritorijas, kas darbojas valstī pieņemtā likuma ietvaros, kurš piedāvā dažādus stimulus, lai piesaistītu ārvalstu un vietējos investorus un ir pakļauts speciālam muitas režīmam.

Muitas savienību pirmām kārtām raksturo tas, ka tajā nepastāv iekšējās robežas. Muitas savienība ir viens no Eiropas Savienības (ES) pamatbalstiem, kas aptver visu preču tirdzniecību (Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 28. pants)³⁸.

Par muitas savienības piemēru var minēt: Eiropas Kopiena, Eirāzijas Ekonomiskā Kopiena, Andu Kopiena, Austrumāfrikas Kopiena u.t.t.

Muitas savienība ir vienota tirdzniecības zona, kur preču aprīte ir brīva neatkarīgi no tā, vai tās ražotas Eiropas Savienībā vai ieviestas no ārpus savienības valstīm. Piemēram, Itālijā ražotus mobilos tālruņus var izplatīt Polijā, un šajā sakarībā nav jāmaksā nodokļi, un nav vajadzīga nekāda muitas kontrole. Līdz ar muitas savienības izvedi tika likvidēti muitas nodokļi uz Eiropas Savienības iekšējām robežām, un tika ieviesta vienota importa nodokļu sistēma³⁹.

Pamatojoties uz iepriekš minētiem datu rezultātiem autore ir secinājusi, ka starptautisko tirdzniecību attīstošās zonas atrodas stratēģiski nozīmīgos punktos: ostās, lidostās vai lielu pilsētu tuvumā. Tādējādi, reģionālo attīstību stimulējošās zonas nodibina mazāk attīstītos valstu reģionos. Ir arī jāpiemin, ka ražošanas tehnoloģiju attīstības veicinošās zonas arī bieži veido stratēģiski nozīmīgos punktos vai rajonos muitas teritorijā vai vienā kompleksā ar zinātniski tehniskajiem institūtiem.

Ekonomiskā savienība. Ekonomiskā savienība paredz tajā ietilpstošajām valstīm ierobežojumu likvidēšanu savstarpējos tirdzniecības darījumos, kapitāla un darbaspēka kustības jautājumos, kā arī vienotu ekonomikas politikas īstenošanu, zinātnes attīstību un daudzu tiesisku jautājumu risināšanu. Par ekonomiskās savienības piemēru var minēt Eiropas ekonomikas un monetāro savienību (turpmāk tekstā – EMS)⁴⁰.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, autore vēlas piebilst, ka EMS ir galvenais ES instruments ekonomisko un politisko mērķu sasniegšanai. Līdz ar to, EMS izveidošanas pamatā ir ideja par ES ekonomiskās un finanšu zonas radīšanu.

³⁷ Fabio M. Customs Law of the European Union. Published by Kluwer Law International, ISBN: 978-90-411-3277-2, 2010. – 42 lpp.

³⁸ Brīvā preču aprīte. Eiropas Parlaments. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_3.1.2.pdf

³⁹ Gilbert M. European Integration: A Concise History. Published by Rowman & Littlefield Publishers, Inc. ISBN: 978-0-7425-6663-7, 2011. – 43 lpp.

⁴⁰ Turpat, 45 lpp.

EMS ir rādīta sekojošo mērķu sasniegšanai⁴¹: veicināt izaugsmi, nodarbinātību un labklājības vairošanu ES valstīs; saskaņoti reaģēt uz globālajām ekonomikas un finanšu problēmām; ES valstīs padarīt izturīgākas pret ārējiem satricinājumiem.

Autore uzskata, ka dalība EMS dalībvalstīm nozīmē ekonomikas izaugsmi un stabilitāti. Šī dalība nodrošina dalībvalstīm dzīves līmeņa izaugsmi, plašākās tirdzniecības iespējas un ciešāku integrāciju ar parējām dalībvalstīm.

Nobeigumā jāpiebilst, ka visām valstīm visos kontinentos viens no risinājumiem, kā izmantot integrācijas radītās iespējas un novērst ar to saistītās problēmas, ir attiecīgo valstu ekonomikas reģionālā integrācija sadarbībā ar kaimiņvalstīm, plašāku un konkurētspējīgāku reģionālo ekonomikas grupu izveide (Alena, Anase, Apec, Mercosur, Cariforum u.c.), lai starptautiskajā tirdzniecībā iesaistītos ne tikai kā valsts bet, bet arī kā reģionāls spēks.

⁴¹ Ekonomika un monetārās lietas. Eiropas Savienība. Pieejams: http://europa.eu/pol/emu/index_lv.htm

2.KRIEVIJAS EKONOMIKA

Krievijas valsts būdama teritoriāli lielākā pasaulē, ir federatīva valsts Eirāzijas ziemeļos, precīzāk Austrumeiropā un Ziemeļāzijā. Neskatoties uz savu lielo teritoriju, pēc iedzīvotāju skaita tā ieņem tikai devīto vietu pasaulē ar 142,500,482 iedzīvotājiem.⁴²

Krievijas teritorija ir sadalīta divās ekonomiskajās zonās: Austrumu un Rietumu, kas būtiski atšķiras viena no otras. Viena ekonomiskā zona ir attīstījusies pateicoties uz vietējiem dabas resursiem, bet otra ekonomiskā zona attīstās pateicoties uz importētājām izejvielām. Uz doto brīdi Krievijas teritoriju var iedalīt 11 ekonomiskajos reģionos:

- 1) *Ziemeļu reģions*: ogļu, naftas, dabas gāzes, niķeļa ieguve, zvejniecība un kokrūpniecība;
- 2) *Ziemeļrietumu reģions*: mašīnbūve, ķīmijas, pārtikas un vieglā rūpniecība, enerģētika;
- 3) *Centrālais reģions*: enerģētika un pakalpojumi, mašīnbūve, ķīmijas, vieglā rūpniecība;
- 4) *Volgas Vjatkas*: ķīmijas, vieglā un pārtikas rūpniecība, enerģētika, mašīnbūve;
- 5) *Centrālais melnzemes*: lauksaimniecība un pārtikas rūpniecība;
- 6) *Pievargas reģions*: pārtikas rūpniecība, enerģētika un pakalpojumi, mašīnbūve;
- 7) *Ziemeļkaukāzu reģions*: lauksaimniecības un pārtikas rūpniecība;
- 8) *Urālu reģions*: attīstīta mašīnbūve, ķīmijas un vieglā rūpniecība, pārtikas rūpniecība;
- 9) *Rietumusibīrijas reģions*: naftas un dabas gāzes ieguve;
- 10) *Austrumsibīrijas reģions*: hidroenergoresursi, krāsainā metalurģija, kokmateriāli;
- 11) *Tālo Austrumu reģions*: zelta un dimanta ieguve, zvejniecība.⁴³

Izpētot visus Krievijas teritorijas ekonomiskos reģionus, autore secina, ka praktiski visi no pasaules derīgajiem izrakteņiem ir atrodami Krievijā. Dabas resursu pieejamība ir viens no cēloņiem, kas nosaka valsts ekonomisko attīstību un iedzīvotāju labklājību. Pasaules iedzīvotāju skaits turpina pieaugt un līdz ar to arī pieprasījums pēc izejvielām palielinās, tomēr kā zināms, resursu ieguvums uz vienu iedzīvotāju skaitu samazinās, kas apdraud to pieejamību.

Kopš Padomju Savienības sabrukuma Krievija ir piedzīvojusi daudzas būtiskas pārmaiņas, tai skaitā arī ekonomikā. Ja sākumā tā bijusi plānveida ekonomika, tad tagad tā ir globāli integrēta ar lielāku tirgus bāzes ekonomiku. 1990. gadā sākās Krievijas ekonomiskās reformas, kur tika privatizētas lielākas nozares, tomēr ar dažiem izņēmumiem, tādās kā

⁴² World Population Review [atsauce 01.03.2014][tiešsaite]. Pieejams:

<http://worldpopulationreview.com/continents/world-population/>

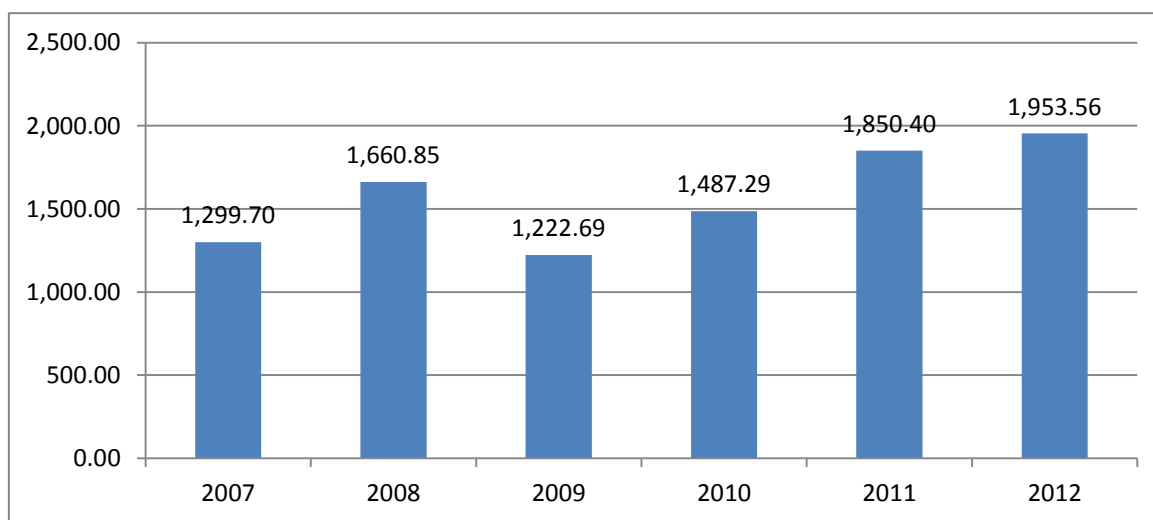
⁴³ *Krievijas ekonomika*. Latvijas Investīciju Attīstības Aģentūra.: [atsauce-01.03.2014][tiešsaite]. Pieejams:

http://www.liaa.gov.lv/files/liaa/attachments/ekonomika_krievija.pdf

enerģētikas un aizsardzības sektoros, kas joprojām ir valsts kontrolē. Tomēr neskatoties uz visu, Krievija kopš 2011.gada ir pārspējusi Saūdu Arābiju un kļuva par pasaules vadošo naftas ražotājvalsti, kā arī vadošā dabas gāzes eksportētāja. Pateicoties lielam eksportam uz ārvalstīm, Krievija ir cieši atkarīga no cenu svārstībām pasaules tirgos. 2008.-2009.gadā, kad Krieviju skāra globālā ekonomiskā krīze. Samazinājās iedzīvotāju ienākumi, devalvēja rubli, pieauga bezdarbs, naftas cenas strauji kritās un līdz tas veicināja Krievijas iekšzemes kopprodukta lejupslīdi. Tomēr kopš 2010.gada Krievijā sākās ekonomiskā atlabšana gan naftas, gan pārējiem izejvielu tirgiem. Liela loma bija valsts pasūtījumiem, kas veicināja investīciju pieaugumu ekonomikā.⁴⁴

2.1. Krievijas iekšzemes kopprodukta struktūra

Pēc pasaules bankas datiem, 2012.gadā, Krievija no vispasaules ekonomikas sastāda - 4.1%, bet pēc iekšzemes kopprodukta (turpmāk- IKP) apjoma Krievija ieņem 5.vietu starp pasaules valstīm.⁴⁵ Lai arī Krievijas IKP aug ar katru gadu, tomēr tā izaugsme ir ievērojami lēzena, kā to var redzēt zemāk. (sk. 2.1.att)

2.1.att. Krievijas iekšzemes kopprodukts, 2007.-2012.gadam (mljrd, USD)⁴⁶

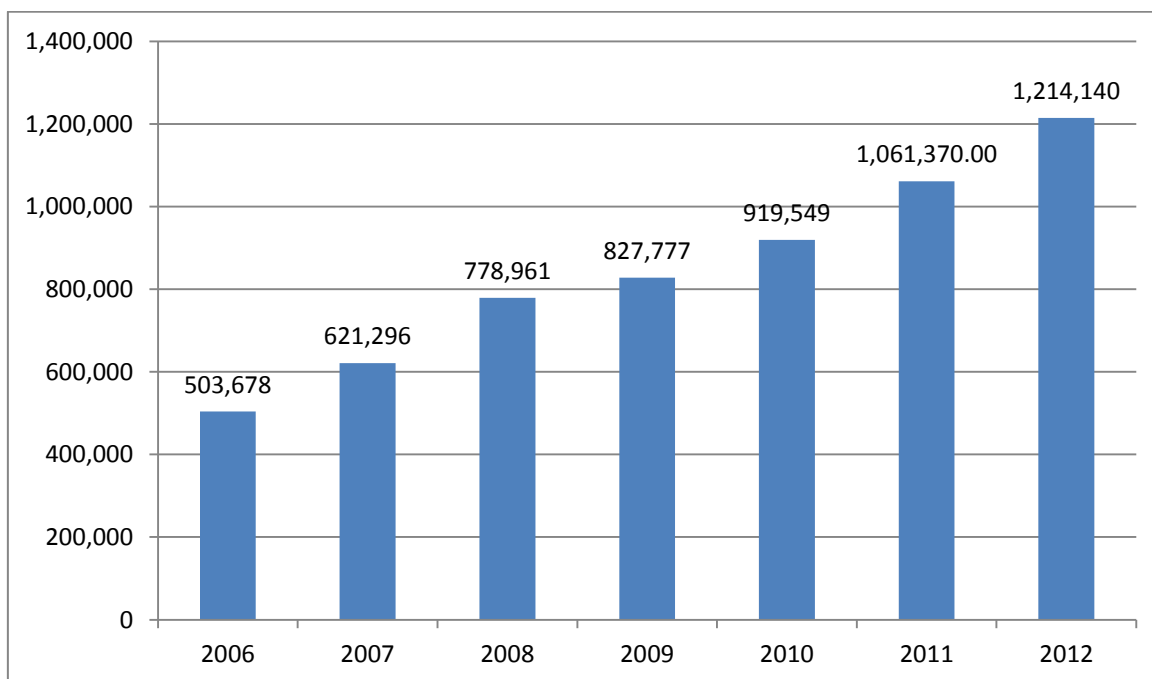
⁴⁴ Central Intelligence Agency: *The World Factbook - Russia*. [atsauce-01.03.2014] [tiešsaiste]. Pieejams: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>

⁴⁵ Посольство Российской Федерации в Государстве Израиль: *Экономика России*. [atsauce-04.03.2014] [tiešsaiste]. Pieejams: <http://www.russianembassy.org.il/%D1%8D%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0>

⁴⁶ Russia: Gross domestic product. [atsauce-02.03.2014] [tiešsaiste]. Pieejams: <http://www.statista.com/statistics/263772/gross-domestic-product-gdp-in-russia/>

Kā redzams 2.1.attēlā, Krievijas iekšzemes kopproduktā ir vērojama izaugsme laika posmā no 2007.gada līdz 2012.gadam. Ja 2007.gadā tas sastādīja 1 299,70 miljardus USD, tad 2012.gadā tas sastāda 1 953,56 miljardus USD, kas ir par 653,86 miljoniem vairāk. Tomēr laika posmā no 2008.gada līdz 2009.gadam, Krieviju būtiski ietekmēja pasaules ekonomisko krīzi un IKP samazinājās par 7,8% un sastādīja 1 222,69 miljardus USD. Trīskāršoti kritās naftas cenas pasaulē, patērētāju pirktspēja samazinājās, kā arī militārais konflikts starp Krieviju un Gruziju saasināja Krievijas ekonomisko situāciju, jo sāka aizplūst ārvalstu kapitāls, investoru skaits samazinājās un līdz ar to samazinājās algas un pieauga bezdarbs.

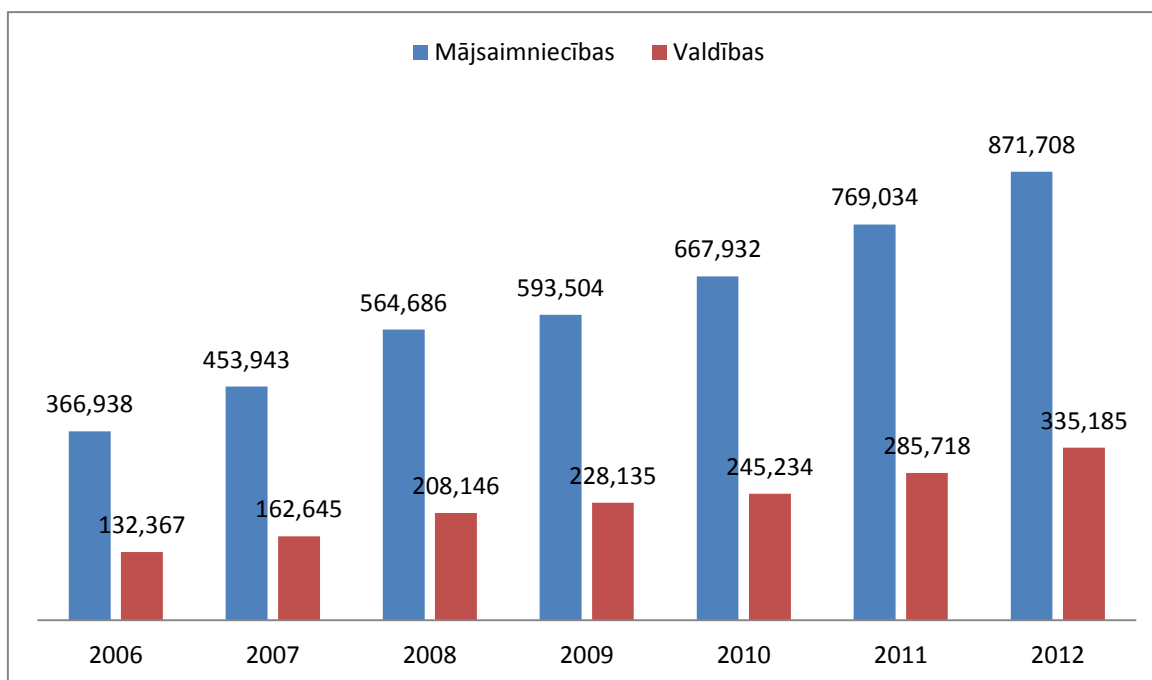
Lai skaidrāk izprastu kādēļ Krievijas IKP ir tāds, nevis citāds, ir jāapskata, no kādiem rādītājiem tas sastāv. Viena no metodēm kā aprēķina IKP ir – izdevumu metode, kas ietver mājsaimniecības izdevumus, valdības izdevumus, investīcijas un neto eksportu. Pirms tam apskatījām 2.1. attēlu, kur tika atspoguļots Krievijas kopējais IKP apjoms. Zemāk, (skat. 2.2.att.) ir attēlots mājsaimniecības un valdības izdevumi sākot ar 2006. gadu līdz 2012. gadam.

2.2.att. Krievijas mājsaimniecības un valdības izdevumi (milj. USD)⁴⁷

⁴⁷ Элементы использования валового внутреннего продукта. Федеральная служба государственной статистики: [atsauce-06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#

Kā redzams 2.2. attēlā kopējie mājsaimniecības un valdības izdevumi laika posmā no 2006.gada līdz 2012. gadam pieaug. Tomēr kā redzams nākamajā attēlā (sk. 2.3.att.) mājsaimniecības izdevumiem ir lielāks pārsvars nekā valdības izdevumiem.

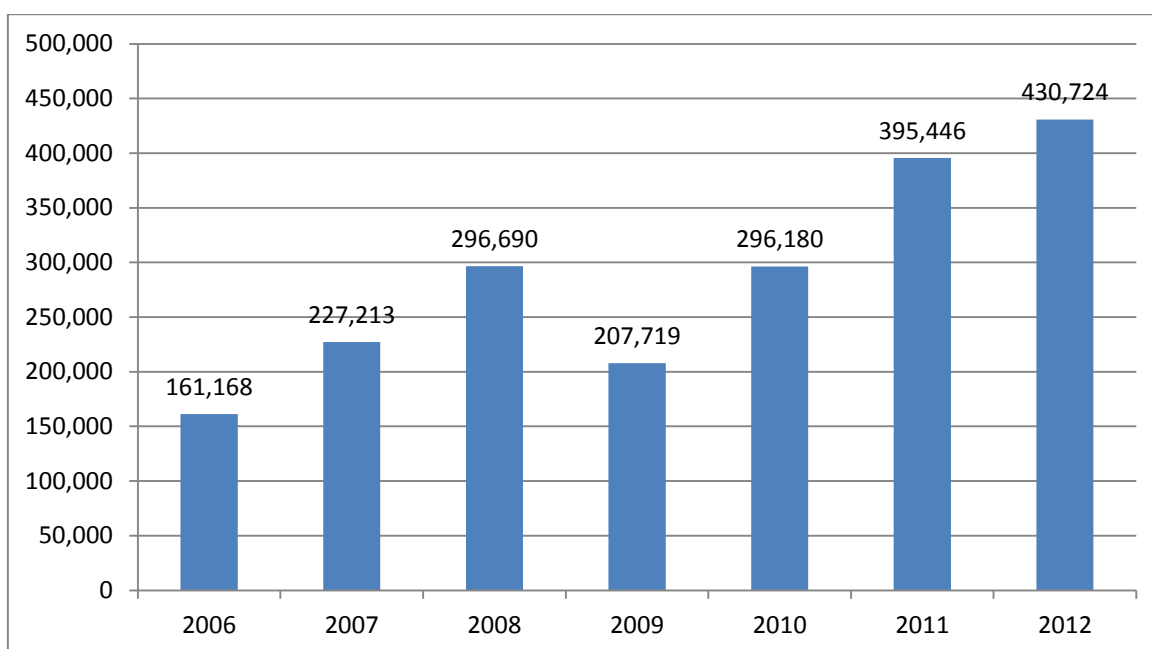
2.3.att. Mājsaimniecības un valdības izdevumi Krievijā, 2006.-2012.gadam (milj. USD)⁴⁸

Gan mājsaimniecības izdevumi, gan valdības izdevumi pieaug, tomēr ar lēzenākiem tempiem. Ja gadā vidēji mājsaimniecības izdevumi pieaug par vienu 100 miljoniem USD, tad laika posmā no 2008.gada līdz 2009.gadam mājsaimniecības izdevumi pieauga par nepilniem 30 miljoniem USD, jo tajā laikā Krieviju skāra ekonomiskā krīze un līdz ar to iedzīvotāju darba algas samazinājās, kas arī būtiski skāra pirktspēju. Kā redzams attēlā, valdības izdevumi ar katru gadu pieaug, un uz 2008.gadu sastādīja 335,185 miljonus USD. No 2006.gada līdz 2008.gadam ir vērojama valdības izdevumu pieaugums ātros tempos, tomēr sākot ar 2008.gadu izdevumi palielinās, bet ar ne tik lielu starpību kā iepriekšējos gados. Sākoties globālai ekonomiskai krīzei, sākās tautsaimniecības lejupslīde un būtiski kritās nodokļu ieņēmumi, tādējādi valstij ir nepieciešams ierobežot izdevumus. Pēc Krievijas finanšu ministrijas datu prognozēm, uz 2016.gadu sastādīs vairāk kā 454,129 miljonus USD.⁴⁹

⁴⁸ Элементы использования валового внутреннего продукта .Федеральная служба государственной статистики. [atsauce- 06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#

⁴⁹ динамика расходов федерального бюджета Министерство финансов Российской Федерации. [atsauce- 06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams: <http://info.minfin.ru/fbrash.php>

Lai valsts ekonomiskā situācija attīstītos, ir nepieciešamas investīcijas, jo tieši ar investīciju palīdzību uzlabo ne tikai mikro līmenī, bet arī makro līmenī kopumā. Ar investīcijām ir jāsaprot, ka tas viens no iekšzemes kopprodukta izlietojuma sastāvdaļām. Krievija ir viena no vadošajām valstīm, kas turpina piesaistīt ārvalstu investorus un 2012.gadā ieņēma sesto vietu investīciju piesaistē. Pateicoties ar bagātiem dabas resursiem, naftu un gāzi, Krievija konkurences ziņā gūst priekšrocības investīciju piesaistēm.⁵⁰ Attēlā 2.4. ir grafiski attēlots Krievijas investīcijas laika posmā no 2006. gada līdz 2013.gadam, kas ir viens no ekonomiskajiem dzinējspēkiem veidojot IKP strukturēšanu.

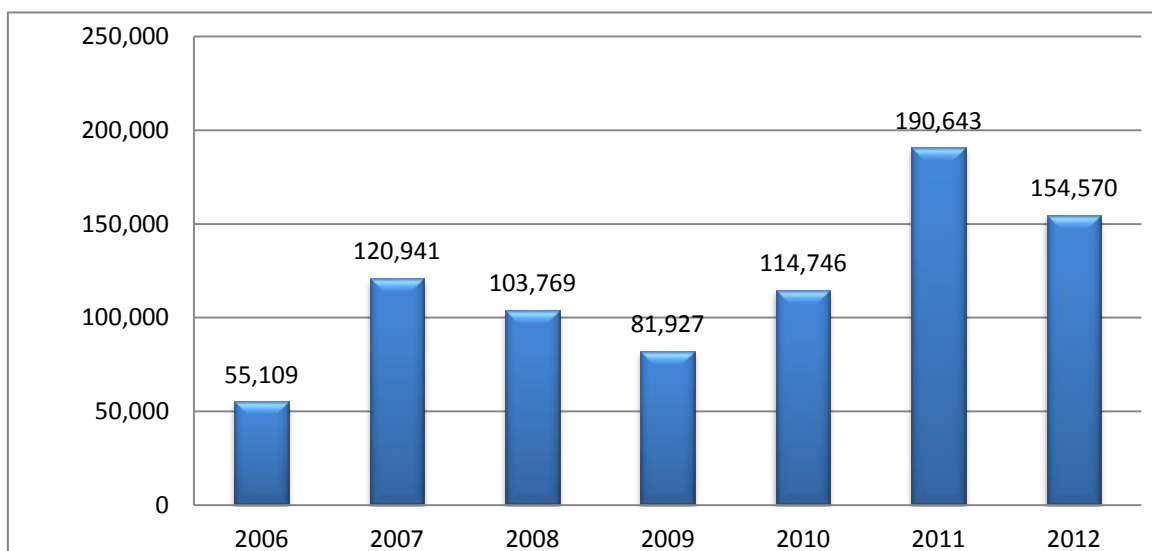

2.4.att. Krievijas kapitālieguldījumi,2006.-2012.gadam (milj. USD)⁵¹

2.4.attēlā ir attēlots Krievijas kapitālieguldījumi laika posmā no 2006. gada līdz 2012. gadam. Kopš 2006. gada investīciju apjoms pieaug, tomēr 2009.gadā tas samazinās. Kā viens no iemesliem ir pasaules ekonomiskā krīze, jo lielākie ārvalstu investori nāk no Eiropas valstīm, kā arī Krievijas- Gruzijas militārais konflikts, kur pasliktinoties politiskai situācijai, samazinājās investīcijas un investoru skaits. Tomēr kopš 2010. gadam kapitālieguldījumi pieaug un 2012.gadā sastāda 430,724 miljonus USD.

⁵⁰ Исследование инвестиционной привлекательности России,2013. Pieejams: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ras2013-rus/\\$FILE/Ras2013-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ras2013-rus/$FILE/Ras2013-rus.pdf)

⁵¹ динамика расходов федерального бюджета .Министерство финансов Российской Федерации. [atsauce-06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams: <http://info.minfin.ru/fbrash.php>

2.5.att. Ārvalstu investīciju ielūdzums Krievijā, 2006.-2012.gadam (milj. USD)⁵²

Krievija, kas no plānveida ekonomikas pārgāja un atvērtu tirgus ekonomiku ir nepieciešamas ārvalstu investīcijas, jo bez investīcijām nav iedomājama tautsaimniecības attīstība, bet nedrīkst aizmirst, ka masveida ārvalstu kapitāla ielūdzē var novest arī pie negatīvām sekām. Kā redzams 2.5.attēlā, no 2006.gada līdz 2007.gadam ārvalstu investīcijas strauji pieauga par 65,832 miljoniem USD, tāpēc, ka pirms globālas ekonomiskās krīzes bija vērojams augsta pirktspēja, veidojās tirgus burbuļi, bet no 2007.gada līdz 2008.gadam investīcijas samazinājās par 17,173 miljoniem un 2009.gadā sasniedza viszemāko punktu, t.i. 81,927 miljoni USD, jo krīze skāra visas pasaules valstis, tādējādi ārvalstu investīcija aizplūda no Krievijas. Laika posmā no 2010.gada līdz 2011.gadam investīcijas pieauga par 75,897 miljoniem USD, bet uz 2012.gadu samazinājās par 18,9 % jeb 36,073 miljoniem.

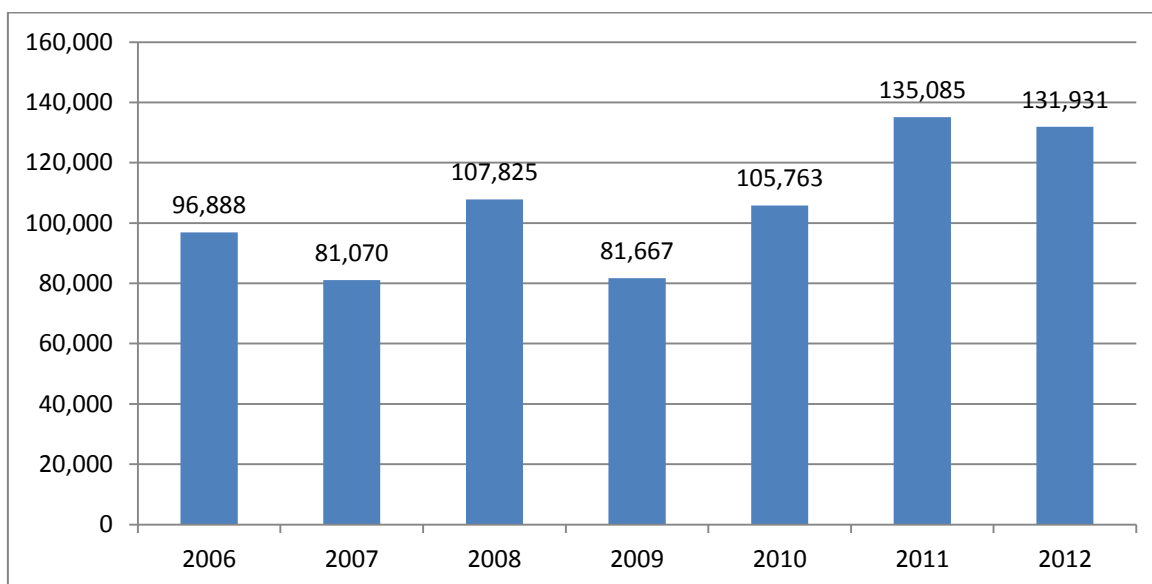
Ekonomika bez tirdzniecības nevar pastāvēt un tāpēc starptautiskajā tirdzniecībā eksportam un importam ir būtiska loma. Krievija, kur dzīvo vairāk kā 150 miljoni iedzīvotāju, kur pieejami dabas resursi, milzīgs preču un pakalpojumu tirgus, ir pietiekams kvalificēts darbaspēks ar zemām darba izmaksām, tomēr loma pasaules tirdzniecībā ir diezgan pieticīga. Krievija galvenokārt eksportē uz tādām valstīm kā Nīderlande, Ķīna, Vācija, Itālija, Turcija, Ukraina, Baltkrievija un galvenokārt importē no tādām valstīm, kā Ķīna, Vācija, Ukraina, Japāna, ASV, Francija, Itālija.⁵³

⁵² *Иностранные инвестиции*: Федеральная служба государственной статистики. [atsauce-06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams:

http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/enterprise/investment/foreign/#

⁵³ *Trade in Russia*: The Observatory of economic complexit..[atsauce -06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams:

<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/rus/>

2.6.att. Tīrais eksports Krievijā, 2006.-2012.gadam (milj. USD)⁵⁴

2.6. attēlā ir parādīta tīrais eksports Krievijā (eksports mīnuss imports) laika posmā no 2006. Gada līdz 2012.gadam. Kā redzams attēlā tīrais eksports gan pieaug, gan arī krītas. 2007.gadā eksports sastādīja 283,629 miljonus USD un imports 202,555 miljonus USD un līdz ar to, tīrais eksports ir mazāks nekā 2006.gadā. Tomēr no 2008.gada līdz 2009.gadam Krievijas eksports un imports samazinājās, līdz ar to tīro eksportu veidojot 81,667 miljons USD apmērā. Bet laika posmā no 2010.gada līdz 2012.gadam gan eksports un imports turpina pieaug.

2.2. Krievijas ekonomiskā atvērtība

Saskaņā ar Krievijas Federācijas muitas kodeksu, „kvota” ir noteiktas preces maksimālais piegādes apjoms, atbilstoši noteiktajam režīmam. Līdz ar to, „kvotēšana” ir preču eksporta un importa apjomu ierobežojums⁵⁵.

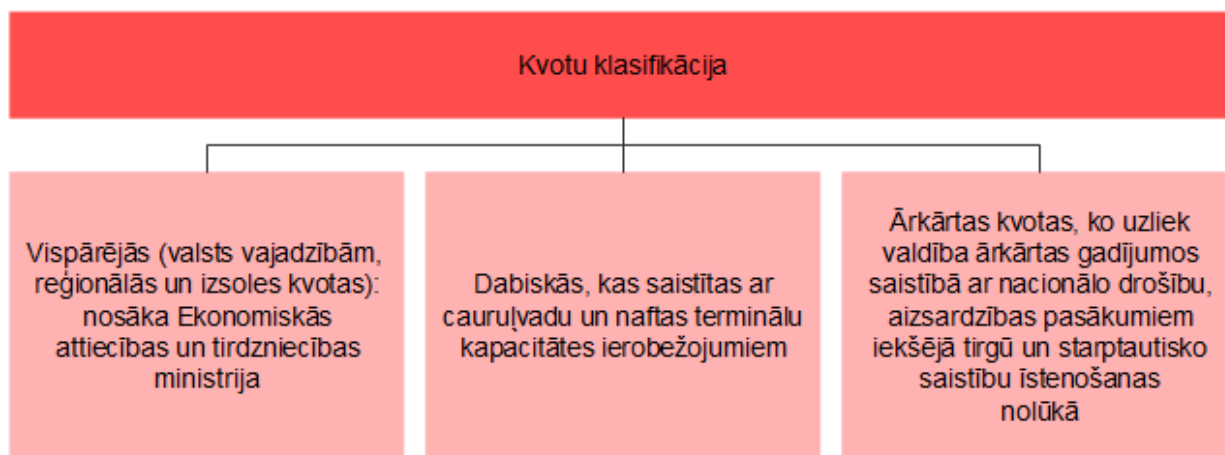
Eksporta kvota tika piemērota Krievijā līdz 1994. gadam, galvenokārt kā eksporta kontroles līdzeklis pie pastāvošām ārējām un iekšējām cenu atšķirībām uz noteiktām Krievijas eksporta precēm. Kopš 1994. gada 1. jūlijā (saskaņā ar valdības rezolūciju Nr. 758) kvotēšana tiek ierobežota tikai ar Krievijas Federācijas starptautiskajām saistībām un tiek veikta

⁵⁴ Элементы использования валового внутреннего продукта .Федеральная служба государственной статистики. [atsauce- 06.03.2014][tiešsaiste]. Pieejams: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#

⁵⁵ Таможенный кодекс. Таможенный кодекс Российской Федерации. Pieejams: <http://www.tamogkodeks.ru/>

atbilstoši šaurajām eksporta preču sarakstam: neapstrādātais alumīnijs, karbīda silīcija, amonija nitrāts, dzijas, audumi, gatavi tekstilizstrādājumi⁵⁶.

Pamatojoties uz G. Kasjanova pastāvošo kvotu klasifikāciju grāmatā „Лицензирование, саморегулирование и квотирование”, kvotu klasifikācija ir sekojoša (sk. 2.7. att.).

2.7. att. Kvotu klasifikācija⁵⁷

G. Kasjanovs, grāmatā „Лицензирование, саморегулирование и квотирование” norāda arī uz to, ka importa un eksporta kvotām ir noteiktas atšķirības⁵⁸:

- **Importa kvotas** tiek ieviestas:
 - vietējās ražošanas aizsardzībai no ārvalstu konkurences;
 - iekšēja tirgus aizsardzībai no preču pieplūdes no ārvalstu tirgiem.
- **Eksporta kvotas** tiek ieviestas:
 - deficītu produktiem nacionālajā tirgū;
 - saistībā ar valdības tirdzniecības politikas pasākumiem.

Autore vēlas piebilst, ka importa kvotas tiek pieņemtas pārsvarā valstīs ar attīstīto tirgus ekonomiku. Eksporta kvotas pieņem gan attīstītās un attīstībās valstīs.

Pētnieki F.R. Shapiro un J. Epstein, grāmatā „The Yale Book of Quotations” norāda, ka kvotu klasifikācija ir sekojoša⁵⁹:

- globālās kvotas – tiek ieviestās preču importam no visām, vai noteiktam valstu grupām;

⁵⁶ Постановление правительства РФ от 01.07.1994, Nr. 758 „Постановление о мерах по совершенствованию государственного регулирования экспорта товаров и услуг”. Российский правовой портал.[atsauce-14.03.2014][tiešsaiste] Pieejams: <http://zakon.law7.ru/base26/d2ru8761.htm>

⁵⁷ Касьянов Г. Лицензирование, саморегулирование и квотирование. Издательство: АБАК. ISBN: 978-5-9748-0312-3, 2012. – 12 lpp.

⁵⁸ Turpat. – 12 lpp.

⁵⁹ Shapiro F.R., Epstein J. The Yale Book of Quotations. Published by Yale University Press. ISBN-13: 987-0300107982, 2006. – 47 lpp.

- sezonālās kvotas;
- tarifu kvotas – kvotu ietvaros importa precēm netiek piemērots muitas nodoklis, bet, ja importa apjoms pārsniedz noteikto limitu, tad jāmaksā muitas nodoklis.

Autore piekrīt šai klasifikācijai un vēlas piebilst, ka kvotu un licenzēšanas kārtību Krievijā nosāka likums „Par valsts ārējās tirdzniecības regulējumu”⁶⁰.

Saskaņā ar likumu „Par valsts ārējās tirdzniecības regulējumu”, valsts ārējās tirdzniecības regulēšana balstās uz Krievijas Federācijas konstitūciju un īstenojās, pamatojoties uz federālo likumu.

No iepriekš minēta izriet, ka Krievijas tirdzniecības politika ir neatņemama sastāvdaļa no Krievijas Federācijas ekonomiskās politikas. Līdz ar to, Krievijas Federācijas tirdzniecības politikas mērķis ir radīt labvēlīgus apstākļus Krievijas eksportētājiem, importētājiem, ražotājiem, kā arī preču un pakalpojumu patērētājiem. Svarīgi pievērst uzmanību arī tam, ka Krievijas tirdzniecības politika balstās uz starptautisko tiesību normu un principu ievērošanu un starptautisko līgumu saistībām.

Nākamajā tabulā ir pieejama Krievijas Federācijas ārējās tirdzniecības struktūra. Statistikas dati par Krievijas ārējās tirdzniecības struktūru bija paņemti no valsts federālā statistikas dienesta portāla (sk. 2.1. tab.).

No tabulas datu rezultātiem izriet, ka 2000. gadā Krievijas kopējais ārējās tirdzniecības apgrozījums veidoja 149 895 milj. USD. Savukārt 2012. gadā, Krievijas kopējais ārējās tirdzniecības apgrozījums bija 5,7 reizes lielāks nekā 2000. gadā, veidojot gada beigās – 864 934 milj. USD.

Kopējais Krievijas eksporta un importa pieaugums vērojams visā 2000.-2012.g. laika periodā. Līdz ar to, 2012. gadā eksporta kopējais apjoms bija 5 reizes lielāks nekā 2000. gadā, bet importa kopējais apjoms pārsniedza 2000. gada attiecīgus rezultātus vairāk nekā 7 reizēs.

Kopējā saldo struktūrā arī ir vērojamas būtiskas izmaiņas: 2012. gadā tās apjoms bija lielāks par 2000. gada attiecīgiem datu rezultātiem vairāk nekā 3 reizēs.

⁶⁰ Федеральный закон от 08.12.2003 № 164-ФЗ (ред. 30.11.2013) „Об основах государственного регулирования внешнеторговой деятельности”. Министерство экономического развития Российской Федерации. [atsauce-14.03.2014][tiešaaite]Pieejams: <http://www.economy.gov.ru/minec/activity/sections/foreigneconomicactivity/fz164>

Krievijas ārējās tirdzniecības struktūra, 2000.-2012. gadā, faktiskajās cenās (milj. USD)⁶¹

	2000	2005	2010	2011	2012
	<i>Milj. USD</i>				
Ārējās tirdzniecības apgrozījums	149895	363863	638354	833964	864934
Eksports	105033	240024	392674	515409	529104
Imports	44862	123839	245680	318555	335830
Saldo	60172	116185	146995	196854	193274
t.s.:					
Ar pārējām valstīm					
Eksports	90783	207304	333635	436727	445216
Imports	31434	104319	213237	273841	288501
Saldo	59349	102985	120398	162885	156716
Ar NVS valstīm					
Eksports	14250	32720	59039	78682	83887
Imports	13428	19520	32442	44714	47329
Saldo	822	13200	26597	33969	36558
	<i>% pret iepriekšējā gada datu rezultātiem</i>				
Ārējās tirdzniecības apgrozījums	130,2	129,7	132,7	130,6	103,7
Eksports	139,0	131,0	132,1	131,3	102,7
Imports	113,5	127,2	133,6	129,7	105,4
t.s.:					
Ar pārējām valstīm					
Eksports	142,8	135,5	132,4	130,9	101,9
Imports	107,8	134,6	131,1	128,4	105,4
Ar NVS valstīm					
Eksports	118,8	108,3	130,8	133,3	106,6
Imports	129,4	98,1	152,6	137,8	105,8

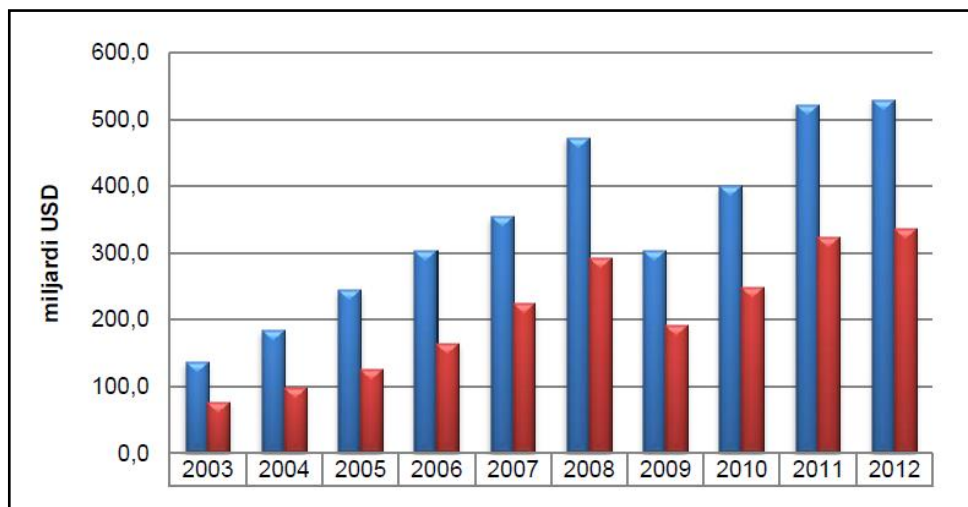
Krievijas ārējās tirdzniecības apgrozījums, t.s. eksporta un importa dinamika 2000.-2012. gadā ir pieejama nākamajā attēlā (sk. 2.8. att.).

Jāatzīmē, ka 2010.-2012. gadā ir vērojams Krievijas ārējās tirdzniecības apjoma pieaugums. Līdzīga tendence ir novērojama arī eksporta un importa dinamikā. Krievijas ārējās tirdzniecības apjoms 2010. gada beigās veidoja – 638 354 milj. USD. Jāpievērš uzmanība tam, ka 2011. gadā tās pieaugums veidoja 30,6%, bet 2012. gadā tikai – 3,7%.

Ekonomikas lejupslīde zemāko punktu sasniedza 2009. gada vidū, gada otrajā pusē parādījās pirmās atlabšanas pazīmes. 2009. gadā Krievijas IKP samazinājās par 7,8%. 2010.-

⁶¹ Внешняя торговля. Федеральная служба государственной статистики. [atsauce-14.03.2014][tiešsaiste].Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_58/Main.htm

2012. gadā ir vērojams Krievijas eksporta apjoma pieaugums. 2010. gadā Krievijas eksporta apjoms veidoja 392 674 milj. USD. Savukārt 2011. gadā tas pieauga par 31%, bet 2012. gadā eksporta pieaugums ir relatīvi zemāks – 2,6%.

2.8. att. Ārējās tirdzniecības struktūra, 2000.-2012. gadā (milj. USD)

Svarīgi pievērst uzmanību tam, ka ES ekonomika ir daļēji atkarīga no Krievijas eksporta un līdz ar to, energoresursu cenu pieaugums pasaulē, nodrošina Krievijai nacionālās ekonomikas attīstības iespējas. No citās pusēs, Krievijas ekonomika ir ļoti jūtama pret visām energoresursu cenu svārstībām pasaulē, jo energoresursu eksports ir Krievijas ekonomikas dzinējspēks.

Nākamajā tabulā ir pieejama Krievijas Federācijas ārējās tirdzniecības struktūra 2012.-2013. gadā (sk. 2.2. tab.).

2.2. tabula

Krievijas ārējās tirdzniecības struktūra 2012.-2013. gadā, faktiskajās cenās (milj. USD)⁶²

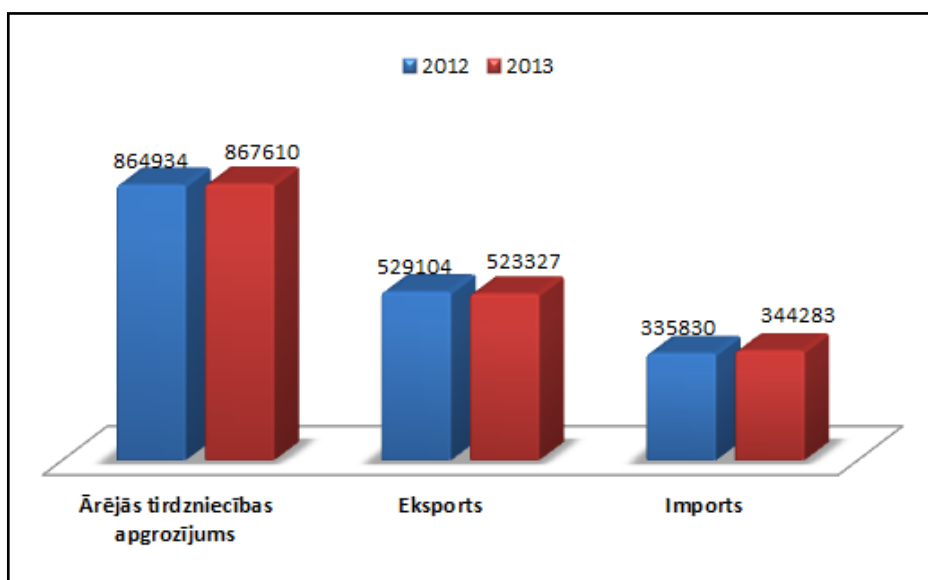
	2012	2013
Ārējās tirdzniecības apgrozījums	864934	867610
Eksports	529104	523327
Imports	335830	344283

Jāatzīmē, ka 2012. gadā Krievija ir iestājusies Pasaules Tirdzniecības organizācijā. Lai valsts ekonomika varētu sekmīgi attīstīties, Krievijas valdībai jāatrisina vairāki uzdevumi,

⁶² Внешняя торговля (оперативная информация). Федеральная служба государственной статистики. [atsauce-15.03.2014][tiešsaiste].Pieejams: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/trade/

cita starpā jāveicina darbaspēka pieaugums, jāizskauž korupcija, jāuzlabo infrastruktūra un jāpiesaista kapitālinvestīcijas.

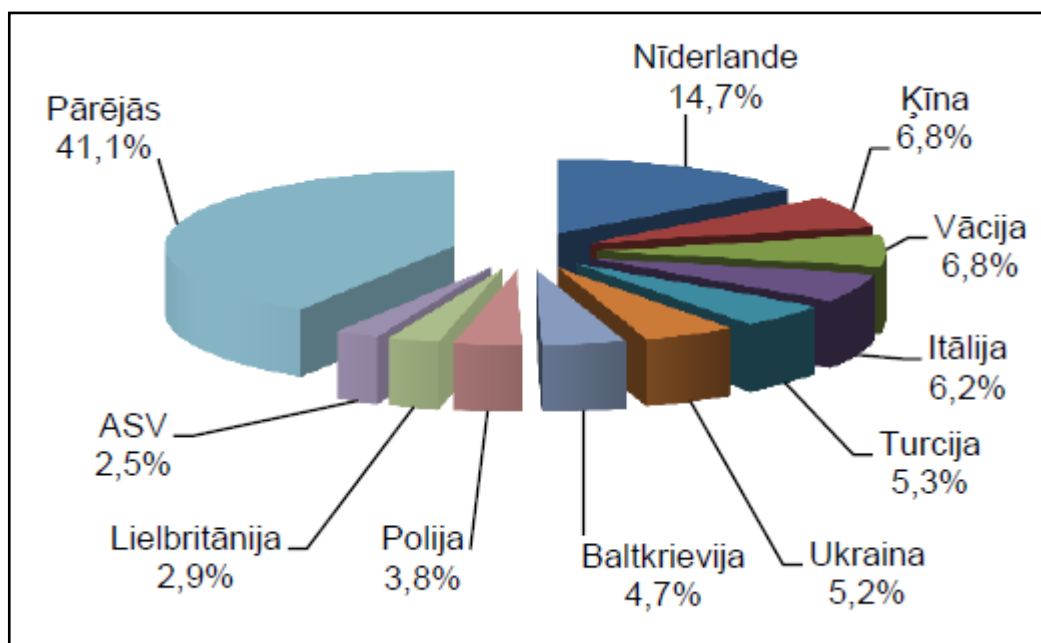
Statistika liecina, ka 2012. gadā Krievijas preču eksports sasniedza 529,1 miljardu USD, kas ir par 1,4% vairāk nekā 2011. gadā, bet preču imports – 335,8 miljardu USD (+3,6%). Krievijas preču ārējās tirdzniecības bilance ir pozitīva un 2012. gadā veidoja 193,9 miljardus USD. Nākamajā attēlā ir pieejama Krievijas ārējās tirdzniecības struktūra 2012.-2013. gadā (sk. 2.9. att.).

2.9. att. Ārējās tirdzniecības struktūra, 2012.-2013. gadā (milj. USD)

Jāatzīmē, ka 2013. gadā ir vērojams Krievijas ārējās tirdzniecības apjoma pieaugums par 0,3%, jeb 2 676 milj. USD. Krievijas eksportam 2013. gadā ir vērojama lejupejoša dinamika. Tas apjoms 2013. gadā samazinājās par 5 777 milj. USD, jeb par 1,09% salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgiem datu rezultātiem. Krievijas imports 2013. gadā pieauga par 2,5%, jeb 8 453 milj. USD salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgiem datu rezultātiem.

Nākamajā attēlā ir pieejami Krievijas galvenie eksporta partneri (sadarbības valstis) 2013. gadā (sk. 2.10. att.).

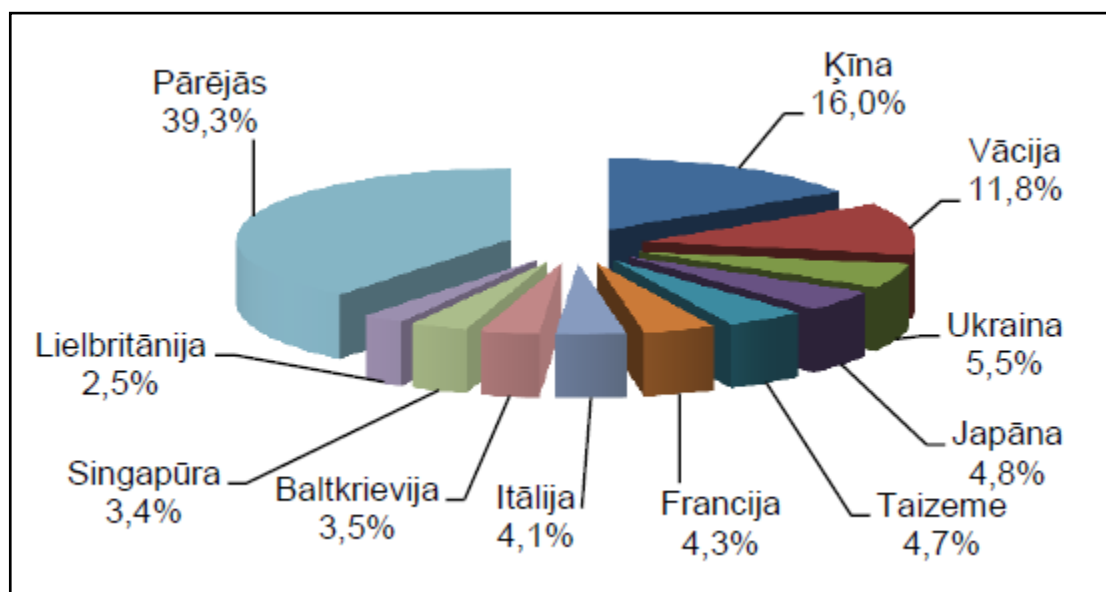

2.10. att. Krievijas galvenie eksporta partneri 2013. gadā (%)⁶³

Krievijas eksporta dinamika norāda, ka 2013. gadā lielākie eksporta partneri ir Nīderlandes, Itālija, Vācija, Ukraina, Ķīna un Turcija, savukārt ievēd preces Krievijas teritorijā galvenokārt no Ķīnas un Vācijas.

Jāpievērš uzmanība tam, ka 2013. gadā Krievija visvairāk eksportē minerālos produktus (70,4%), metāla izstrādājumus (8,5%), ķīmiskās rūpniecības produkciju (6,1%), mašīnas un mehānismus, transporta līdzekļus (5,0%).

Nākamajā attēlā ir pieejami Krievijas galvenie importa partneri (sadarbības valstis) 2013. gadā (sk. 2.11. att.).

2.11. att. Krievijas galvenie importa partneri 2013. gadā (%)⁶⁴

⁶³ Внешняя торговля (оперативная информация). Федеральная служба государственной статистики. [atsauce-15.03.2014][tiešsaiste].Pieejams: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/trade/

Pēc statistikas rādītājiem, Krievijas galvenie importa partneri 2013. gadā ir Ķīna, Vācija, Ukraina, Japāna un Taizeme. Krievija pārsvarā iepērk mašīnbūves produktus (50,3%), ķīmiskās rūpniecības produkciju (15,3%) un pārtikas preces (12,9%).

Pamatojoties uz statistikas datu rezultātiem, 2013. gadā Krievijas galvenās eksporta un importa preces ir sekojošas:

- **Eksporta preces:** nafta un naftas produkti, dabas gāze, graudi, koksne un tās izstrādājumi, metāli un to izstrādājumi, ķīmijas rūpniecības produkcija, militārās rūpniecības izstrādājumi.
- **Importa preces:** mašīnas un mehānismi, iekārtas, izstrādājumi no plastmasas, medikamenti, metāli (dzelzs un tērauds), plaša patēriņa preces, gaļas produkti, augļi un rieksti, pusfabrikāti no metāla.

2.3. Krievijas iegūstāmā un apstrādes rūpniecība

Gadu gaitā starp Krieviju un Eiropu ir izveidojusies plaša un saražota enerģijas politika. Pieaudzis arī enerģijas resursu patēriņš. Ja ogļu loma Rietumeiropā saruka pagājušajā gadsimta otrajā pusē, tad pēdējos gados ogles kā viens no vairākiem enerģijas avotiem Eiropā tomēr tiek izmantotas. Tomēr daudz vairāk izmanto naftu un gāzi un strauji pieaug šo energoresursu imports, jo nepietiek ar pašu dabas bagātībām.

Krievijas ārpolitika balstās uz savu interešu īstenošanu un pragmatismu. Tie ir arī pamati Krievijas attiecībām ar ES. Amerikas Savienotās Valstis (turpmāk tekstā – ASV) priekš Krievijai ir galvenais konkurents pasaules virzības veidošanā. Kā pretstats ASV un Krievijas attiecībām jāmin Krievijas un Ķīnas Tautas Republikas (turpmāk tekstā – KTR) attiecības. Tās balstās uz abpusēju aprēķinu un pragmatismu un tās pamatā ir ekonomiskais izdevīgums.

Savas attiecības ar apkārtējo pasauli Krievija veido ne tikai individuāli ar katru valsti, bet arī reģionāli caur NVS un citām organizācijām, to starpā:

- **Eirāzijas Ekonomiskā Kopiena**⁶⁵
 - Dalībnieki: *Krievija, Baltkrievija, Kazahstāna, Kirgizstāna, Tadžikistāna;*
 - Novērotāji: *Armēnija, Moldova, Ukraina.*

⁶⁴ *Внешняя торговля (оперативная информация)*. Федеральная служба государственной статистики. [atsauce-15.03.2014][tiešsaiste].Pieejams:

http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/trade/

⁶⁵ Евразийское экономическое сообщество. [atsauce-17.03.2014][tiešsaiste].Pieejams: <http://www.evrases.com/>

- **Šanhajas Sadarbības Organizācija**⁶⁶
 - Dalībnieki: *Krievija, Ķīna, Kazahstāna, Uzbekistāna, Kirgizstāna, Tadžikistāna;*
 - Novērotāji: *Irāna, Indija, Mongolija, Pakistāna, Afganistāna;*
 - Dialoga partneri: *Baltkrievija, Šrilanka, Turcija.*
- **Kolektīvās Drošības Organizācija**⁶⁷
 - Dalībnieki: *Krievija, Armēnija, Baltkrievija, Uzbekistāna, Kazahstāna, Kirgizstāna, Tadžikistāna.*
- **BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa)**⁶⁸
 - Dalībnieki: *Brazīlija, Krievija, Indija, Ķīna, Dienvidāfrika.*

Kā redzams, ar Kazahstānu Krievijai ir visplašākās ekonomiskās un politiskās attiecības, bet, vismazāk organizācijās piedalās Turkmenistāna. Pēc autores viedokļa, tas skaidrojams ar Turkmenistāna vēlmi izcelt savu politisko neitralitāti.

Neskatoties uz enerģijas jautājumu aktualitāti visā Eiropā, tie nebūt nav vienīgie svarīgie jautājumi, kurus kopīgi cenšas risināt ES un Krievija.

Eiropas Savienības kā Krievijas enerģijas resursu patērētāja lomas negatīvais aspekts ir progresējoša atkarība no Krievijas – šis apgalvojums pēdējā laikā kļūst arvien aktuālāks. Taču jāatzīmē, ka ES un Krievija ir savstarpēji atkarīgas, un tas ir skaidrojams ne tikai ar ģeogrāfiska rakstura faktoriem un ekonomiskiem apsvērumiem, bet arī ar reģiona stabilitāti kopumā.

Eiropas Savienības un Krievijas attiecības raksturo vismaz trīs aspekti:

1. ES un Krievijas savstarpējās intereses krustojas vienā un tajā pašā telpā – NVS teritorijā;
2. Krievija ir nozīmīgs enerģijas resursu piegādātājs Eiropas Savienībā;
3. Krievijas preču lielākais importētājs ir Eiropas Savienība.

Ņemot vērā šo apstākli, turpmākā pētījumā galvenā uzmanība tiks koncentrēta uz Krievijas iegūstamās un apstrādes rūpniecības potenciāla. Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas naftas ieguves rādītāji 2005.-2012. gadā (sk. 2.3. tab.).

⁶⁶ ШОС. Шанхайская организация сотрудничества. [atsauce-17.03.2014][tiešsaiste].Pieejams: <http://www.sectso.org/RU123/>

⁶⁷ ОДКБ. Организация Договора о коллективной безопасности. [atsauce-17.03.2014][tiešsaiste]Pieejams: <http://www.odkb-csto.org/>

⁶⁸ About BRICS. BRICS Website. [atsauce-17.03.2014][tiešsaiste].Pieejams: <http://www.brics5.co.za/>

Naftas ieguve, 2005.-2012. gadā (milj. t.)^{69, 70}

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Iegūta nafta un gāzes kondensāts	470	481	491	488	494	506	512	519
t.s.								
iegūta nafta	453	462	473	472	478	486	492	497
naftas gāzes kondensāts	17	19	18	16	16	20	20	22

Veicot statistikas analīzi var secināt, ka Krievijas naftas ieguve 2012. gadā pieauga par 1,01% un sasniegusi jaunu rekordu – 497 milj. t. Naftas gāzes kondensāts 2012. gadā veidoja 4,2%, jeb 22 milj. t. Iegūtās naftas apjoms 2012. gadā pieauga par 1% (jeb 5 milj. t.) attiecībā pret 2011. gada attiecīgiem datu rezultātiem.

Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas gāzes ieguves un pārstrādes rādītāji 2005.-2012. gadā (sk. 2.4. tab.).

Gāzes ieguve un pārstrāde, 2005.-2012. gadā (mljrd. kubikmetru)^{71, 72}

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gāzes ieguve	641	656	653	666	584	651	671	655
t.s.								
dabāsgāze	598	612	604	613	527	593	612	592
naftas gāze	43	44	49	53	57	57	59	63

Pamatojoties uz statistikas rādītājiem, 2005.-2011. gadā ir vērojams ikgadējs gāzes apjomu pieaugums Krievijā. Gāzes ieguves apjoma kritums 2012. gadā veidoja 2,4% attiecībā pret 2011. gada datu rezultātiem. Šis kritums galvenokārt skaidrojams ar gāzes pārdošanas apjoma kritumu Eiropā. Līdz ar to, Krievijas gāzes ieguves apjoms 2012. gada beigās veidoja 655 milj. kubikmetru.

Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas ogļu ieguves rādītāji 2005.-2012. gadā (sk. 2.5. tab.).

⁶⁹ Добыча нефти, 2005-2009.г. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-21.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-24.htm

⁷⁰ Добыча нефти, 2010-2012. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-21.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-14.htm

⁷¹ Добыча и переработка газа, 2005-2009. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-21.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-27.htm

⁷² Добыча и переработка газа, 2010-2012.г. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-21.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-16.htm

Ogļu ieguve, 2005.-2012. gadā (milj. t.)^{73, 74}

Gads	t.s.				Kopā
	Akmeņogle	no tā		Brūnogle	
		Koksēšanas ogle	Antracīts		
2005	223	68,7	8,6	75,3	299
2006	234	68,0	8,3	75,9	310
2007	242	70,6	8,8	71,5	314
2008	246	64,4	6,5	82,6	329
2009	232	61,0	6,0	69,3	301
2010	245	66,9	8,7	76,8	322
2011	259	65,4	10,0	76,9	336
2012	278	72,8	11,4	78,1	356

Krievijas ogļu ieguves dinamikā ir vērojams ikgadējs apjoma pieaugums. Jāatzīmē, ka 2009. gadā ir vērojams ogļu ieguves apjoma samazinājums, kurš bija izprovocēts ar pieprasījuma kritumu ārējos tirgos. Taču, atsākoties ekonomiskajai izaugsmei Krievijas ogļu ieguves apjomi sāka palielināties un 2012. gadā kopējais ogļu ieguves apjoms pieauga par 5,9% attiecībā pret 2011. gada datu rezultātiem, veidojot gada beigās – 356 milj. t.

Akmeņogle veido lielāko īpatsvaru kopējā ogļu ieguves struktūrā visā 2005.-2012.g. laika periodā. 2012. gadā akmeņogles īpatsvars kopējā ogļu ieguves struktūrā veidoja 78% un pieauga par 7,3% (jeb 19 milj. t.) attiecībā pret 2011. gada datu rezultātiem.

Koksēšanas ogles un antracīta 2005.-2012. ieguves dinamika norāda uz ikgadējo apjomu pieaugumu. Lielākie koksēšanas ogles un antracīta ieguves apjomi ir vērojami 2012. gadā – 72,8 milj. t. un 11,4 milj. t. attiecīgi.

Brūnogles ieguves dinamikā ir vērojama augšupejoša tendence. Lielākais iegūtais brūnogles apjoms ir vērojams 2008. gadā (82,6 milj. t.), bet mazākais 2009. gadā (69,3 milj. t.). Savukārt 2012. gadā brūnogles apjoms pieauga par 1,6%, veidojot gada beigās – 78,1 milj. t.

Nākamajā tabulā ir pieejami metālu rūdas un citu izrakteņu ieguves rādītāji Krievijā 2005.-2012. gadā (sk. 2.6. tab.).

⁷³ Добыча угля, 2005-2009.г. Федеральная служба государственной статистики. [atsauce-22.03.2014]Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-21.htm

⁷⁴ Добыча угля, 2010-2012.г. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-22.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-13.htm

Metālu rūdas un citu izrakteņu ieguve, 2005.-2012. gadā (milj. t.)^{75, 76}

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dzelzs rūda	95,1	102	105	100	91,9	95,9	104	104
Kaļķakmens un dolomīts	1,9	2,0	1,9	1,6	1,2	1,6	2,0	2,9
Sals (ieguve)	2,7	2,8	2,2	1,8	1,6	3,6	3,3	3,5

Dzelzs rūdas ieguve 2005.-2007. gadā notika ar ļoti labiem rādītājiem. 2006. gadā dzelzs rūdas ieguves apjoma pieaugums veidoja 7,2%. Savukārt 2007. gadā šis rādītājs bija relatīvi zemāks nekā gadu iepriekš un veidoja 2,9%. 2008. gadā ir vērojams dzelzs rūdas ieguves apjoma samazinājums par 4,7% (jeb 3 milj. t.). 2009. gadā ir vērojams dzelzs rūdas apjoma samazinājums par 8,1% (jeb 8,1 milj. t.). Turpmākajos gados ir vērojams dzelzs rūdas ieguves apjoma ikgadējs pieaugums. Jāatzīmē, ka 2011. un 2012. dzelzs rūdas ieguves rādītājs palika nemainīgs, veidojot 104 milj. t.

Kaļķakmeņa un dolomīta ieguves dinamika 2005.-2012. ir līdzīga dzelzs rūdas dinamikai. Finanšu krīzes gados ir vērojams kaļķakmeņa un dolomīta ieguves apjoma samazinājums par 15,8% (2008.) un 25% (2009.), savukārt 2010.-2012. gadā jau ir vērojama augšupejošā dinamika.

Līdzīgu dinamiku var izsekot arī sals ieguves rūpniecībā. Sals ieguves rūpniecībā būtiskākais ieguves apjoma kritums ir vērojams 2008.-2009. gadā. Ieguves apjomi samazinājās par 0,6 (2007.g.), 0,4 (2008.g.) un 0,2 (2009.g.). Savukārt 2010.-2012. gadā ir vērojams sals ieguves apjoma pakāpenisks pieaugums.

Nākamajā tabulā ir pieejami pārtikas, dzērienu un tabakas izstrādājumu galvenie datu rādītāji 2005.-2012. gadā (sk. 2.7. tab.).

Gaļas produktu ražošana 2005.-2009. gadā notika ar lieliem tempiem. Savukārt 2010. gadā ir vērojams būtisks gaļas produkcijas samazinājums par 33,6%, jeb 3216 tūkst. t. Turpmākajos divos gados gaļas produkcijas apjoms turpināja palielināties par 5,8% - 2011. gadā un par 7,8% - 2012. gadā.

Zivju produktu ražošanas dinamikā ir vērojams produkcijas apjomu samazinājums 2008. (par 3,2%, jeb 126 tūkst. t.), 2010. (par 9,4%, jeb 371 tūkst. t.) un 2011. gadā (par 0,4%, jeb 14 tūkst. t.). Jāpiebilst, ka 2012. gadā ir vērojams zivju ražošanas produkcijas pieaugums par 4%, jeb 148 tūkst. t.

⁷⁵ Добыча металлических руд и прочих полезных ископаемых, 2005-2009. Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-29.htm

⁷⁶ Добыча металлических руд и прочих полезных ископаемых, 2010-2012. Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-18.htm

Miltu produkcijas ražošana 2.7. tabulā ir izteikta milj. t. Finanšu krīzes gados ir vērojams relatīvi neliels miltu produkcijas samazinājums par 0,9% - 2009. gadā un par 2,9% - 2010. gadā. Kaut gan 2009.-2010. gadā ir vērojams miltu produkcijas samazinājums, tomēr nākamajos divos gados miltu ražošanas tendence Krievijā bija pozitīva: 2011. (par 1%, jeb 0,1 milj. t.) un 2012. (par 2%, jeb 0,2 milj. t.).

2.7. tabula

Pārtikas, dzērienu un tabakas izstrādājumu ražošana, 2005.-2012. gadā^{77, 78}

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gaļas produktu ražošana, tūkst. t.	5999	6900	7944	8869	9569	6353	6725	7253
Zivju produktu ražošana, tūkst. t.	3459	3517	3883	3757	3927	3556	3542	3690
Miltu produkcijas ražošana, milj. t.	10,4	10,4	10,3	10,3	10,2	9,9	10,0	10,2
Alkoholisko dzērienu ražošana, milj. dkl.	185,3	192,2	215,3	206,9	199,3	216	200	203
Cigarešu ražošana, mljrd. vienības	407	414	401	413	416	404	395	412

Alkoholisko dzērienu ražošana ir izteikta 2.7. tabulā milj. dekalitros. Alkoholisko dzērienu ražošanas produkcijas apjoma samazinājums ir vērojams 2008. (par 3,9%), 2009. (par 3,7%) un 2011. gadā (par 7,4%). Jāpiebilst, ka 2012. gadā ir vērojams neliels alkoholiskās produkcijas pieaugums par 1,5%, jeb 3 milj. dekalitriem.

Tabakas un cigarešu ražošanas dinamika norāda uz trijiem būtiskākiem ražošanas apjomu samazinājumiem 2007. (par 3,1%), 2010. (par 2,8%) un 2011. (par 2,2%) laika periodiem. Savukārt 2012. gadā ir vērojams tabakas un cigarešu ražošanas apjoma pieaugums par 4,3%, jeb 17 mljrd. vienībām.

Nākamajā tabulā ir pieejami tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošanas rādītāji 2005.-2012. gadā (sk. 2.8. tab.).

2.8. tabula

Tekstilizstrādājumu un apģērbu ražošana, 2005.-2012. gadā^{79, 80}

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Audumu ražošana, milj. m ²	2785	2804	2700	2485	2611	3369	3609	3964
Apģērbu ražošana, milj. vienības	22,2	23,4	21,8	20,3	16,9	16,6	17	18,4

⁷⁷ Производство основных видов пищевых продуктов, напитков и табачных изделий, 2005-2012.г. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-22.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-30.htm

⁷⁸ Производство основных видов пищевых продуктов, напитков и табачных изделий, 2010-2012.г. Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-22.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-19.htm

⁷⁹ Производство основных видов продукции текстильного и швейного производства, 2005-2012.г.[atsauce-22.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-38.htm

⁸⁰ Производство основных видов продукции текстильного и швейного производства, 2010-2012.г. [atsauce-22.03.2014]Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-22.htm

Audumu ražošanas dinamika norāda uz relatīvi nelielu ražošanas apjomu samazinājumu 2008. gadā, par 7,9%, jeb 215 milj. m². Savukārt turpmākajos četros gados audumu ražošanas rūpniecībā ir vērojams stabils ražošanas rādītāju pieaugums. 2012. gadā, audumu ražošanas apjoms pieauga par 9,8% (jeb par 355 milj. m²), veidojot gada beigās – 3964 milj. m².

Runājot par apgērbu ražošanu jāatzīmē, ka ražošanas apjomu samazinājums turpinājās ilgāku laiku nekā iepriekšējā piemērā (sk. audumu ražošanas dinamiku). Līdz ar to, apgērbu ražošanas apjoma samazinājums ir vērojams trīs gadu laikā, sākot no 2008. līdz pat 2010. gadam. Savukārt nākamajos divos gados ražošanas apgērbu dinamikā ir vērojams ražošanas apjomu pieaugums par 2,4% (2011.) un 8,2% (2012.).

Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas elektroenerģijas ražošanas rādītāji 2005.-2012. gadā (sk. 2.9. tab.).

2.9. tabula

Elektroenerģijas ražošana, 2005.-2012. gadā (mljrd. kilovatstundas)^{81, 82, 83, 84}

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Saražotā elektroenerģija	953	995	1015	1040	992	1038	1055	1069
Elektroenerģijas patēriņš	940	980	1002	1022	977	1020	1041	1063
t.s.								
Visas elektrostacijas, kopā	953	995	1015	1040	992	1038	1055	1069
siltumelektrostacijas	629	664	676	710	652	699	717	726
hidroelektrostacijas	175	174	179	167	164	168	165	165
atomelektrostacijas	149	156	160	163	176	171	173	178

No statistikas izriet, ka Krievijas saražotais elektroenerģijas īpatsvars 2012. gadā pieauga par 1,3% (jeb par 14 mljrd. kilovatstundu), veidojot gada beigās – 1069 mljrd. kilovatstundu. Savukārt Krievijas elektroenerģijas iekšējais patēriņš 2012. gadā veido 1063 mljrd. kilovatstundu. No iepriekš minēta izriet, ka Krievijas 2012. gada elektroenerģijas pārpalikums (neizlietotais īpatsvars) veido 6 mljrd. kilovatstundu. Jāpiebilst, ka Krievijā lielāko elektroenerģijas īpatsvaru ģenerē siltumelektrostacijas. Siltumelektrostaciju saražotais elektroenerģijas apjoms 2012. gadā veido 726 mljrd. kilovatstundu, un tas par 561 mljrd. kilovatstundu vairāk nekā saražotais elektroenerģijas apjoms hidroelektrostacijās un par 548 mljrd. kilovatstundu nekā atomelektrostacijās.

⁸¹ *Электробаланс, 2005-2009.г.* Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-23.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-75.htm

⁸² *Электробаланс, 2010-2012.г.* Федеральная служба государственной статистики.[atsauce-23.03.2014] Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-46.htm

⁸³ *Производство электроэнергии по видам электростанций, 2005-2009.г.* Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-77.htm

⁸⁴ *Производство электроэнергии по видам электростанций, 2010-2012.г.* Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-48.htm

Pamatojoties uz iepriekš veikto analīzi var secināt, ka ES un Krievijas attiecības ir daudzpusīgas un tajās ir gan liels sadarbības potenciāls, gan daudz iemeslu pretrunām. ES un Krievijas attiecību vēsture ir pietiekami ilgstoša. Mūsdienās ES un Krievija ir cieši saistīti ekonomiskie partneri. Krievija ir viens no lielākajiem Eiropā ražotās produkcijas patērētājiem, un, pasliktinot attiecības ar Krieviju (Krimas referenduma aspektos), ES riskē zaudēt Krievijas tirgu. No citās pusēs, priekš Krievijai pastāv arī citi ārvalstu tirgi, it īpaši Dienvidāzijas un Austrumāzijas reģionā.

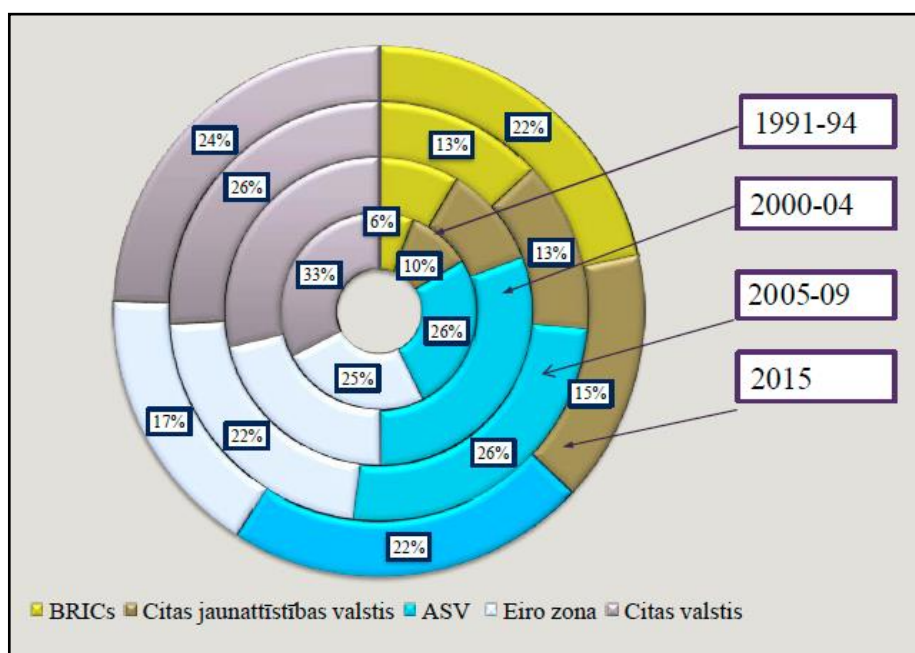
Nobeigumā jāpiebilst, ka ciešā Krievijas sadarbība ar BRICS dalībvalstīm – Brazīliju, Indiju, Ķīnu un Dienvidāfriku var sniegt lieliskas izaugsmes iespējas pat ASV un ES ekonomisko sankciju gadījumā.

3. KRIEVIJAS TIRDZNICĪBA AR ĀZIJAS REĢIONA VALSTĪM

Āzijas un Klusā okeāna reģionā atrodas četras Krievijas galvenās stratēģiskās partneres (Ķīna, Indija, Japāna un Dienvidkoreja), vairākas no pasaulē visstraujāk augošajām ekonomikām un topošas pasaules lielvaras. Reģiona dinamiskās sabiedrības un tirgi Krievijai piedāvā milzīgas iespējas, kā arī izvirza lielus uzdevumus. Krievija ar šo reģionu mijiedarbojas, pamatojoties uz divpusējām attiecībām, kā arī izmantojot reģionālu organizāciju un forumu starpniecību. Krievijas ietekme un labklājība balstās uz augstām energoresursu cenām pasaules tirgos, tāpēc ir loģiski, ka tā aktīvi iesaistās attiecībās ar citām valstīm, ja var izmantot energoresursu kārti kā instrumentu savu interešu realizācijai. Energoresursu jomā Āzijas reģions ir ES konkurents, jo šā reģiona valstis vēlas saņemt arvien vairāk energoresursu no Krievijas.

Ķīnai strauji pieaug vajadzība pēc energoresursiem. Ņemot vērā Ķīnas uzsvaru uz produkcijas paplašināšanu, nevis produkcijas posmu racionalizāciju videi draudzīgā virzienā, var tikai sagaidīt, ka Ķīnas energoresursu izmantošanas koeficients būs relatīvi zems vēl tuvākajā nākotnē. Tomēr tas nenozīmē, ka Ķīna ar savu milzīgo energoresursu patēriņu kļūtu par tīkamāku tirdzniecības partneri kā ES. Turklāt, jāpievērš uzmanība arī tam, ka Ķīna nav gatava maksāt Krievijai tādus tarifus, kādus maksā Eiropa.

Arvien redzamāka kļūst BRICS valstu – Brazīlija, Krievija, Indija, Ķīna un Dienvidāfrikas Republikas (DĀR) vēlme mainīt pasaules kārtību, samazinot Rietumu ietekmi globālajā ekonomikā un ģeopolitikā (sk. 3.1. att.).

3.1. att. Valstu īpatsvars pasaules IKP, % no kopējā, vidēji periodā⁸⁵

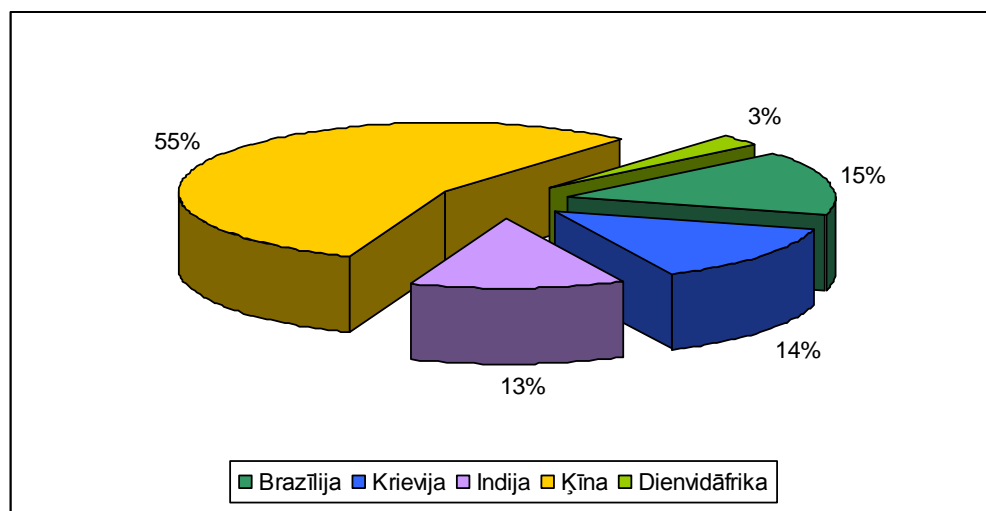
BRICS valstīm jau tagad ir ievērojama loma globālajā ekonomikā un to īpatsvars pasaules IKP arvien vairāk pieaug un turpinās pieaugt arī nākotnē. Pēc Starptautiskā Valūtas fonda (turpmāk tekstā – SVF) aprēķiniem ir sagaidāms, ka BRICS valstu īpatsvars pasaules IKP 2015. gadā būs tuvs 22%. Nākamajā tabulā ir pieejami BRICS dalībvalstu IKP rādītāji 2000.-2012. gadā (sk. 3.1. tab.).

3.1. tabula

BRICS dalībvalstu IKP rādītāji, 2000.-2012. gadā (mljrd. USD)⁸⁶

Valsts	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Brazīlija	1 367	1 653	1 622	2 142	2 474	2 253
Krievija	1 300	1 661	1 223	1 525	1 899	2 007
Indija	1 139	1 155	1 288	1 594	1 743	1 946
Ķīna	3 496	4 522	4 991	5 931	7 325	8 227
Dienvīdāfrika	285	274	285	363	402	384

Ķīnai ir lielākie IKP rādītāji 2007.-2012. gadā nekā parējām BRICS dalībvalstīm. 2012. gadā rādītāji liecina, ka Ķīnas IKP rādītājs pārsniedz Krievijas attiecīgo rādītāju vairāk nekā 4 reizēs. Jāatzīmē, ka viszemākie IKP rādītāji 2007.-2012. gadā ir Dienvīdāfrikai. Lai labāk izprastu BRICS dalībvalstu IKP struktūru 2012. gadā apskatīsim to grafiskā veidā (sk. 3.2. att.).

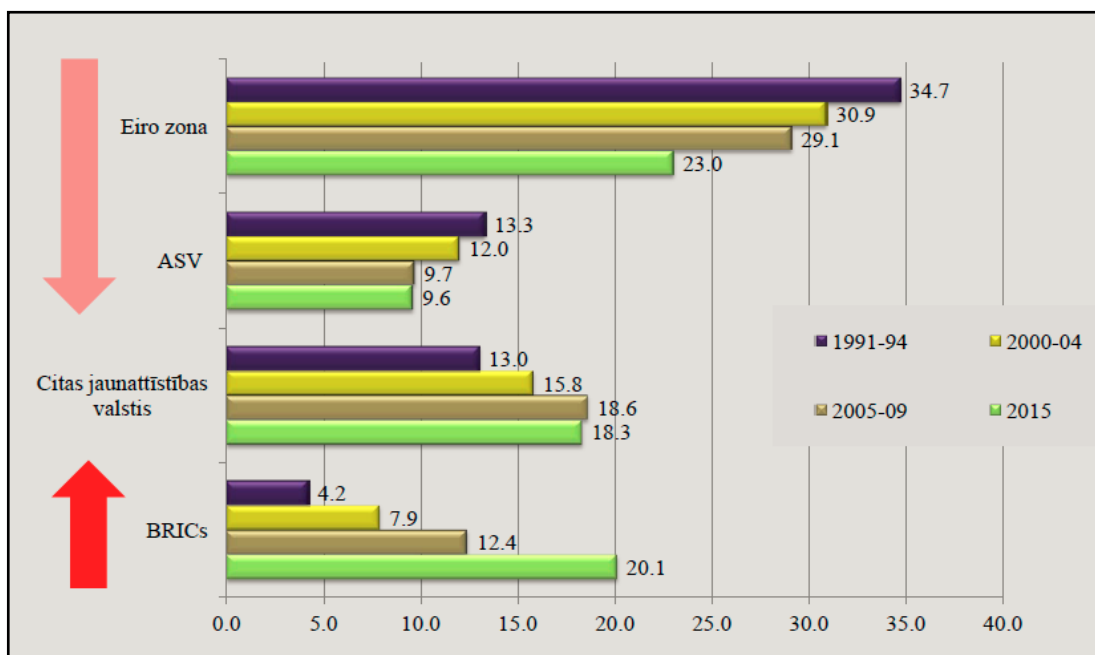
3.2. att. BRICS dalībvalstu IKP struktūra, 2012. gadā⁸⁷

⁸⁵ BRICS dalībvalstis. Latvijas Banka. [atsauce-28.03.2014].Pieejams: http://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/julija_pastusenko_brics.pdf

⁸⁶ BRICS Joint Statistical Publication 2013. [atsauce-28.03.2014].Pieejams: http://www.statssa.gov.za/news_archive/Docs/FINAL_BRICS%20PUBLICATION_PRINT_23%20MARCH%202013_Reworked.pdf

⁸⁷ Turpat

BRICS valstis ir milzīgas gan teritorijas ziņā, gan arī iedzīvotāju ziņā. Pateicoties koplam iedzīvotāju skaitam, darbaspēks šajās valstīs ir lēts, noteiktos reģionos/profesijās arī kvalitatīvs, tādējādi sniedzot neapšaubāmu konkurētspējas priekšrocību. Liels iedzīvotāju skaits nozīmē arī to, ka BRICS bloka patēriņa tirgum ir milzīgs potenciāls, un tās valstis, kurām izdosies daļu no šī lielā tirgus iekarot ar savu produkciju un pakalpojumiem, būs uzvarētājas konkurences cīņā jau tuvākajā nākotnē (sk. 3.3. att.).

3.3. att. Valstu īpatsvars pasaules eksportā, 1991.-2015. gadā (prognoze, %)⁸⁸

Nākamajās apakšnodaļās tiks aprakstīta un izpētīta Krievijas ārēja tirdzniecība ar Austrumāzijas reģiona valstīm – Ķīnu, Indiju, Japānu un Dienvidkoreju. Par pamatu turpmākai analīzes veikšanai tiks izmantoti Krievijas Finanšu ministrijas statistikas datu rezultāti.

3.1. Krievijas un Ķīnas ārējā tirdzniecība

Ārējās tirdzniecības apgrozījums starp Krieviju un Ķīnu 2014. gada janvārī veidoja 8 534,59 milj. USD, t.s. Krievijas eksports – 3 642,45 milj. USD (-1,0%), imports – 4 892,14 milj. USD. Negatīvā tirdzniecības bilance 2014. gada janvārī veidoja 1,25 mljrd. USD pret pozitīvu saldo rādītājiem 762,7 milj. USD 2013. gada janvārī. Līdz ar to, 2013. gadā Krievija ieņēma 9. vietu Ķīnas tirdzniecības partneru sarakstā (sk. 3.2. tab.).

⁸⁸ BRICS dalībvalstis. Latvijas Banka. [atsauce-28.03.2014].Pieejams: http://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/julija_pastusenko_brics.pdf

Pamatojoties uz statistikas datu rezultātiem var secināt, ka 2003.-2008. gadā ir vērojams ārējās tirdzniecības apgrozījuma pieaugums starp Krieviju un Ķīnu. Līdzīga tendence ir vērojama arī eksporta un importa struktūrā. Savukārt 2009. gadā kopš finanšu krīzes uzsākšanas Krievijā ir vērojams ārējās tirdzniecības apgrozījuma samazinājums. Šie notikumi skāruši arī Krievijas un Ķīnas eksporta un importa apgrozījuma dinamiku. Līdz ar to, Krievijas un Ķīnas ārējās tirdzniecības apgrozījuma samazinājums 2009. gadā veidoja 31,8%, t.s. eksports samazinājās par 10,7%, bet imports par 47,1%.

2010.-2013.g. laika periodā ir vērojams Krievijas un Ķīnas ārējās tirdzniecības apgrozījuma ikgadējs pieaugums, vidēji par 35,3% gadā. Lielākais ārējās tirdzniecības apgrozījuma pieaugums pirmskrīzes gados ir vērojams 2007. gadā par 44,3%, bet pēckrīzes gados – 2010. gadā, par 42,7%. Jāpiebilst, ka 2013. gadā ir vērojams relatīvi neliels Krievijas un Ķīnas ārējās tirdzniecības apgrozījuma pieaugums – 1,2%.

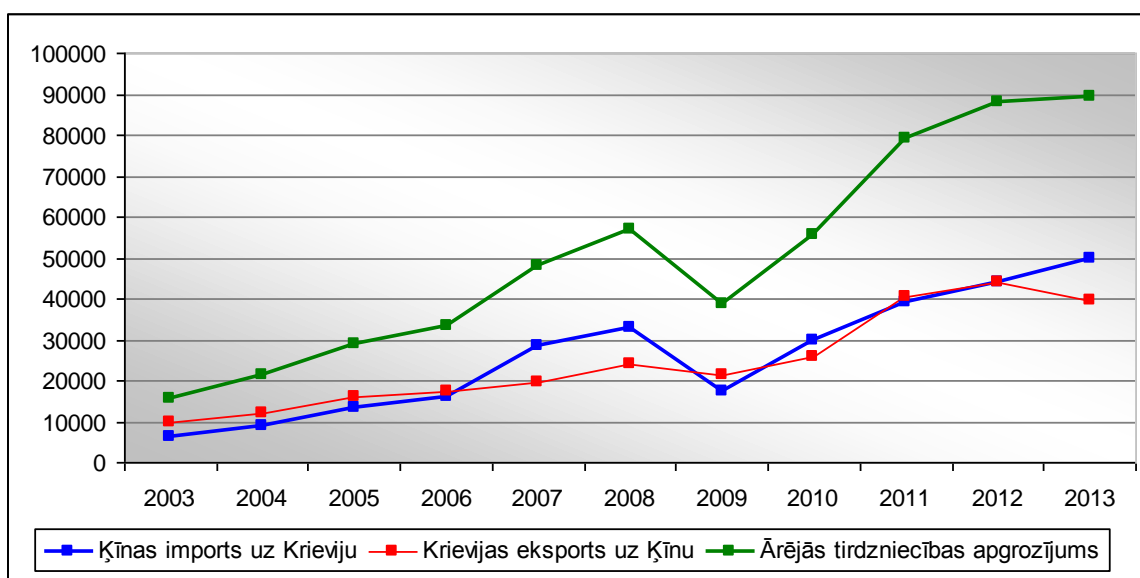
3.2. tabula

Krievijas un Ķīnas ārējās tirdzniecības rādītāji, 2007.-2013. gadā (milj. USD)⁸⁹

Gads	Ārējās tirdzniecības apgrozījums		Krievijas eksports uz Ķīnu		Ķīnas imports uz Krieviju	
	Apgrozījums	Pieauguma temps (%)	Apgrozījums	Pieauguma temps (%)	Apgrozījums	Pieauguma temps (%)
2007	48165,37	+44,3	19676,89	+12,1	28488,48	+79,9
2008	56830,54	+18,0	23825,11	+21,0	33005,43	+15,9
2009	38796,72	-31,8	21282,95	-10,7	17513,77	-47,1
2010	55448,79	+43,1	25836,26	+21,7	29612,52	+69,0
2011	79249,30	+42,7	40345,47	+55,6	38903,83	+31,4
2012	88158,03	+11,2	44100,51	+9,2	44057,53	+13,2
2013	89206,06	+1,2	39599,72	-10,2	49606,32	+12,6

Krievijas un Ķīnas eksporta/importa dinamikā ir vērojama līdzīga tendence ar vienīgo atšķirību, ka 2013. gadā Krievijas eksporta dinamikā ir vērojams būtisks samazinājums par 10,2%. Savukārt Ķīnas importa rādītāji 2013. gadā ir pozitīvi, veidojot apgrozījuma pieaugumu gada beigās par 12,6% salīdzinājumā ar iepriekšēja gada attiecīgiem datu rezultātiem.

⁸⁹ Российско-китайское торгово-экономическое сотрудничество. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/cn/cn_ru_relations/cn_ru_trade/

3.4. att. Krievijas un Ķīnas ārējās tirdzniecības dinamika, 2003.-2013. gadā (%)⁹⁰

Pēc ārējās tirdzniecības apjomiem ar Ķīnu 2013. gadā, Krieviju apsteidza: ASV (48,93 mljrd. USD, +11,9%), Japāna (27,74 mljrd. USD, +10,6%), Honkonga (27,27 mljrd. USD, -18,4%), Dienvidkoreja (25,44 mljrd. USD, +9,2%), Taivana (15,51 mljrd. USD, -7,8%), Vācija (15,17 mljrd. USD, +16,7%), Austrālija (14,01 mljrd. USD, +33,1%) un Malaizija (9,25 mljrd. USD, 6,3%).

Tālāk aiz Krievijai seko: Singapūra (7,41 mljrd. USD, +3,65%), Brazīlija (7,27 mljrd. USD, +29,0%), Indonēzija (7,15 mljrd. USD, +17,3%), Taizeme (6,57 mljrd. USD, +10,7%), Holande (6,81 mljrd. USD, +9,7%) un Vjetnama (5,82 mljrd. USD, +17,1%).

3.3. tabula

Krievijas eksports uz Ķīnu par preču veidiem, 2014. gada janvārī (tūkst. t., milj. USD)⁹¹

Preces	Eksporta apjoms		Pieaugums pret 2013. gada jan. (%)
	tūkst. t.	milj. USD	
Minerālais kurināmais, nafta un naftas produkti	5709,38	2651,39	+7,5%
Koksne un tās izstrādājumi	1,17 milj. kubikmetru	257,85 milj. USD	+11,4%
Krāsainie metāli	270,49 milj. t.		+2,5%
Ķīmiskās preces	111,39 milj. t.		-59,8%
Zivis un vēžveidīgie	56,95 tūkst. t.	74,65 milj. USD	-46,3%
			-37,0%

⁹⁰ Российско-китайское торгово-экономическое сотрудничество. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/cn/cn_ru_relations/cn_ru_trade/

⁹¹ Российско-китайское торгово-экономическое сотрудничество. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/cn/cn_ru_relations/cn_ru_trade/

Rūdas, izdedži, pelni	0,48 tūkst. t.	104,52 milj. USD	-35,1% -21,4%
Mēslojums	0,49 milj. t.	88,05 milj. USD	-58,1% -33,3%
Celuloze	108,42 tūkst. t.	71,31 milj. USD	18,7% 33,5%
Mašīnas un iekārtas	35,81 tūkst.		+56,3%
Dārgakmeņi, pusedārgakmeņi un metāli	6,02 tūkst. t.	18,20 milj. USD	-84,0% +57,2%

2014. gada janvārī ir vērojams minerāla kurināma, naftas un naftas produktu eksporta apjoma pieaugums no Krievijas un Ķīnu par 7,5% (5709,38 tūkst. t., jeb 2651,39 milj. USD) salīdzinājumā ar 2013. gada janvāra datu rezultātiem.

Koksnes un tās izstrādājumu eksporta apjoms 2014. gada janvārī pieauga par 11,4%, veidojot 1,17 milj. kubikmetru, jeb 257,85 milj. USD. Ir vērojams arī krāsaino metālu eksporta pieaugums no Krievijas un Ķīnu par 2,5% (jeb 270,49 milj. t.) salīdzinājumā ar 2013. gada janvāra datu rādītājiem.

Celulozes eksporta apjoms 2014. gada janvārī pieauga par 18,7%, veidojot 71,31 milj. USD. Savukārt mašīnu un iekārtu eksporta apjomu pieaugums 2014. gada janvārī veidoja 56,3%, jeb 35,81 tūkst.

Ķīmisko preču eksporta struktūrā 2014. gada janvārī ir vērojams būtisks samazinājums par 59,8%, jeb 111,39 milj. t. Eksporta apjomu samazinājums 2014. gada janvārī ir vērojams arī citās preču grupās: zivis un vēžveidīgie (-46,3%); rūdas, izdedži un pelni (-35,1%), mēslojums (-58,1%).

Pamatojoties uz Krievijas un Ķīnas ārējās tirdzniecības datu rādītājiem var secināt, ka iepriekš minētas valstis tirpina palielināt divpusējo sadarbību preču eksporta un importa aspektos, t.s. arī energoresursu jautājumos. Krievijas un Ķīnas dalība BRICS blokā liecina par to, ka šis valstis arī turpmāk veidos ciešo tirdzniecības platformu un veicinās Rietumāzijas reģiona attīstību.

3.2. Krievijas un Indijas ārējā tirdzniecība

Saskaņā ar Krievijas federālo muitas dienestu, 2012. gadā Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības apgrozījums pieauga par 24,6% (jeb 110 43,5 milj. USD) salīdzinājumā ar iepriekšēja gada attiecīgiem datu rezultātiem, t.s. Krievijas eksports palielinājās par 31,6% (8002,1 milj. USD), bet imports par 9,1% (3041,4 milj. USD).

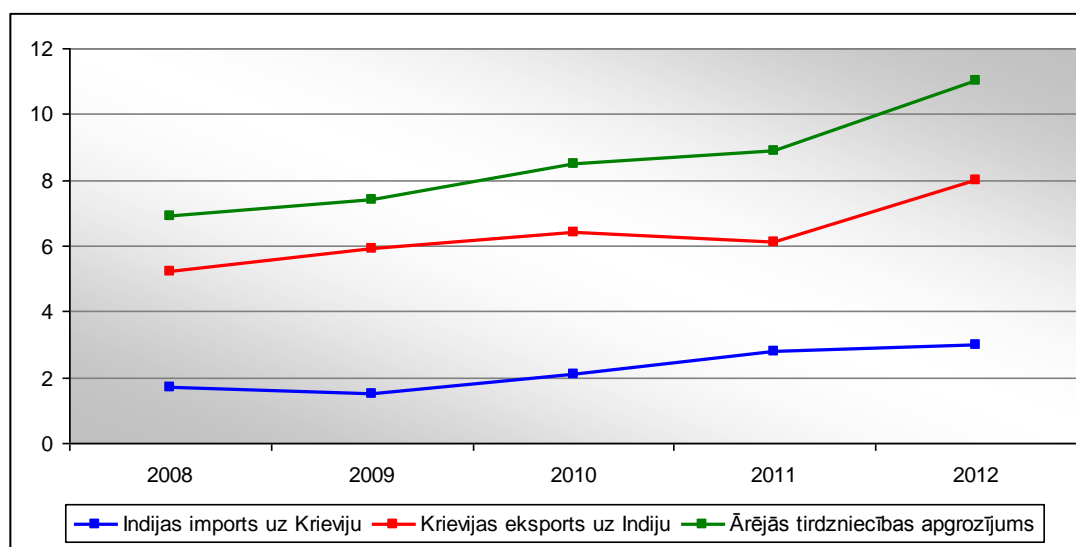
Nākamajā tabulā ir pieejams Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2008.-2012. gadā (sk. 3.4. tab.).

Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības apgrozījums, 2008.-2012. gadā (mljrd. USD)⁹²

	2008	2009	2010	2011	2012
Ārējās tirdzniecības apgrozījums	6,9	7,4	8,5	8,9	11,0
Pieaugums %	130,4	107,6	114,4	104,2	124,6
Eksports	5,2	5,9	6,4	6,1	8,0
Pieaugums %	130,4	113,5	107,7	95,3	131,6
Imports	1,7	1,5	2,1	2,8	3,0
Pieaugums %	130,3	89,3	140,5	130,6	109,1
Saldo	3,5	4,4	4,2	3,3	5,0

Krievijas eksportu uz Indiju 2012. gadā veido mašīnas un mašīnbūves iekārtas (48,9%, jeb 3912,8 milj. USD), mēslojums (13,5%, jeb 1083,5 milj. USD), dārgakmeņi un dārgmetāli (-9,4%, jeb 749,6 milj. USD), melnie metāli (7,3%, jeb 581,7 milj. USD), ieroči un munīcija (7,1%, jeb 569,2 milj. USD). Kopumā iepriekš minētas preču kategorijas 2012. gadā veidoja 86,2% no Krievijas eksporta uz Indiju.

Lai labāk izprastu iepriekš aprakstīto statistikas dinamiku, apskatīsim to grafiskā veidā. Nākamajā attēlā ir pieejama Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības dinamika 2008.-2012. gadā (sk. 3.5. att.).

3.5. att. Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības dinamika, 2008.-2012. gadā (%)⁹³

⁹² Обзор торгово-экономических отношений Индии и России за январь-октябрь 2013 года. Министерство Экономического Развития Российской Федерации.

Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/in/in_ru_relations/in_ru_trade/

⁹³ Обзор торгово-экономических отношений Индии и России за январь-октябрь 2013 года. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams:

http://www.ved.gov.ru/exportcountries/in/in_ru_relations/in_ru_trade/

Nākamajā tabulā ir pieejamas galvenās eksporta preču grupas no Krievijas uz Indiju, 2012. gadā (sk. 3.5. tab.).

3.5. tabula

Galvenās eksporta preču grupas no Krievijas uz Indiju, 2012. gadā (milj. USD, %)⁹⁴

Preču grupas nosaukums	Milj. USD	% - kopējā eksporta struktūrā
KOPĀ	8002,1	100,0
Kuģi, laivas un peldlīdzekļi	1683,2	21,0
Mēslojums	1083,5	13,5
Lidaparāti un detaļas	767,0	9,6
Dārgakmeņi un dārgmetāli	749,6	9,4
Enerģijas ražošanas iekārtas	543,6	6,8
Elektriskās mašīnas, iekārtas un detaļas	530,9	6,6
Melnie metāli	501,8	6,3
Ierīces un aparatūra	314,5	3,9
Minerālais kurināmais, nafta	175,5	2,2
Papīrs un kartons	145,4	1,8

Salīdzinājumā ar 2011. gada rādītājiem, 2012. gadā Krievijas eksporta struktūrā, vērtības izteiksmē, lielākais pieaugums ir vērojams sekojošās eksporta kategorijās: kuģi, laivas un peldlīdzekļi (+2917%, jeb par 1627,5 milj. USD); mēslojums (+39,0%, jeb par 304,3 milj. USD); ieroči un munīcija (+110,9%, jeb par 299,4 milj. USD); melnie metāli (+32,9%, jeb par 124,1 milj. USD); ierīces un aparatūra (+54,8%, jeb par 111,4 milj. USD); dārzeņi (+280,1%, jeb par 88,4 milj. USD); sāls, sērs un azbests (+79,1%, jeb par 51,9 milj. USD); niķelis (+1111,5%, jeb par 36,9 milj. USD).

Indijas eksportu uz Krieviju 2012. gadā veido: farmācijas produkti (25,5%, jeb 775,9 milj. USD), inženiertehniska produkcija (23,9%, jeb 727,6 milj. USD), lauksaimniecības un pārtikas preces (18,6%, jeb 565,9 milj. USD), tekstilizstrādājumi un apģērbi (8,9%, jeb 271,1 milj. USD). Kopumā iepriekš minētas preču kategorijas 2012. gadā veidoja 76,9% no Indijas importa uz Krieviju.

Nākamajā tabulā ir pieejamas galvenās importa preču grupas no Indijas uz Krieviju, 2012. gadā (sk. 3.6. tab.).

⁹⁴Обзор торгово-экономических отношений Индии и России за январь-октябрь 2013 года. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/in/in_ru_relations/in_ru_trade/

Galvenās importa preču grupas no Indijas uz Krieviju, 2012. gadā (milj. USD, %) ⁹⁵

Preču grupas nosaukums	Milj. USD	% - kopējā eksporta struktūrā
KOPĀ	3041,4	100,0
Farmācijas produkti	775,9	25,5
Elektriskās mašīnas, iekārtas un detaļas	489,0	16,1
Melnie metāli	163,8	5,4
Kafija, tēja, garšvielas	142,8	4,7
Enerģijas ražošanas iekārtas	141,9	4,7
Tekstilizstrādājumi un apģērbi	108,1	3,6
Dažādie pārtikas produkti	103,9	3,4
Tabaka	97,3	3,2
Organiskās ķīmiskās vielas	81,2	2,7
Virszemes transporta līdzekļi	76,5	2,5

2013. gada janvārī-oktobrī Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības apgrozījums samazinājās par 11,5% un veidoja 7724,4 milj. USD, t.s. eksports – 5106,9 milj. USD (-17,8%), imports – 2617,5 milj. USD (+4,1%).

Krievijas eksporta galvenās preču grupas uz Indiju 2013. gada jan.-okt. ir sekojošas: inženiertehniska produkcija (53,6%, jeb 2735,7 milj. USD), neapstrādāti dimanti (12,9%, jeb 658,2 milj. USD), ieroči un munīcija (9,7%, jeb 493,7 milj. USD), mēslojums (4,3%, jeb 218,0 milj. USD), melnie metāli (3,7%, jeb 188,2 milj. USD). Kopumā šīs Krievijas preču grupas kopējā eksporta struktūrā uz Indiju veidoja 84,2%.

Indijas importa galvenās preču grupas uz Krieviju 2013. gada jan.-okt. ir sekojošas: farmācijas produkti (26,0%, jeb 679,5 milj. USD), inženiertehniska produkcija (21,5%, jeb 562,1 milj. USD), lauksaimniecības un pārtikas produkti (17,3%, jeb 453,9 milj. USD), tekstilizstrādājumi un apģērbi (11,3%, jeb 294,9 milj. USD). Kopumā iepriekš minētas preču grupas veidoja 76,1% no Indijas importa plūsmas uz Krieviju 2013. gada jan.-okt.

Pamatojoties uz Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības datu rādītājiem var secināt, ka iepriekš minēto valstu abpusēja sadarbība ir auglīga un pa to liecina importa un eksporta plūsmas pieaugums 2008.-2012. gadā, gan arī 2013. gada jan.-okt. datu rezultāti.

⁹⁵ Обзор торгово-экономических отношений Индии и России за январь-октябрь 2013 года. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Patejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/in/in_ru_relations/in_ru_trade/

3.3. Krievijas un Dienvidkorejas ārējā tirdzniecība

Pamatojoties uz Krievijas Federācijas muitas dienesta datu rādītājiem, ārējās tirdzniecības apgrozījums starp Krieviju un Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī pieauga par 5,8% salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgo periodu, vērtības izteiksmē veidojot 5,5 mljrd. USD, t.s.:

- Dienvidkorejas eksports uz Krieviju – 2,8 mljrd. USD (+11,3%);
- Dienvidkorejas imports no Krievijas – 2,7 mljrd. USD (+0,5%).

Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas un Dienvidkorejas ārējās tirdzniecības apgrozījuma rādītāji 2013. gada 1. ceturksnī (sk. 3.7. tab.).

3.7. tabula

Krievijas un Dienvidkorejas ārējās tirdzniecības apgrozījums, 2013. gada 1. ceturksnī, (tūkst. USD)⁹⁶

Mēnesis	Dienvidkorejas eksports uz Krieviju		Dienvidkorejas imports no Krievijas		Savstarpējs tirdzniecības apgrozījums		Saldo
	Apjoms, tūkst. USD	%	Apjoms, tūkst. USD	%	Apjoms, tūkst. USD	%	
Janvāris	924 104	29,0%	1 041 469	4,5%	1 965 573	14,7%	-117364
Februāris	917 875	5,1%	731 455	-19,8%	1 649 330	-8,2%	186419
Marts	939 207	3,3%	958 299	18,6%	1 897 506	10,5%	-19092
KOPĀ	2 781 186	11,3%	2 731 222	0,5%	5 512 408	- 5,4%	49 963

Pamatojoties uz Dienvidkorejas eksporta un importa bankas (The Export-Import Bank of Korea – Korea Eximbank) statistikas datu rezultātiem var secināt, ka ĀTI (ārvalstu tiešās investīcijas) no Dienvidkorejas un Krieviju 2013. gada 1. ceturksnī veidoja – 69,6 milj. USD. Krievijas uzkrātais ĀTI īpatsvars no Dienvidkorejas 2012. gada beigās veidoja 1,9 mljrd. USD.

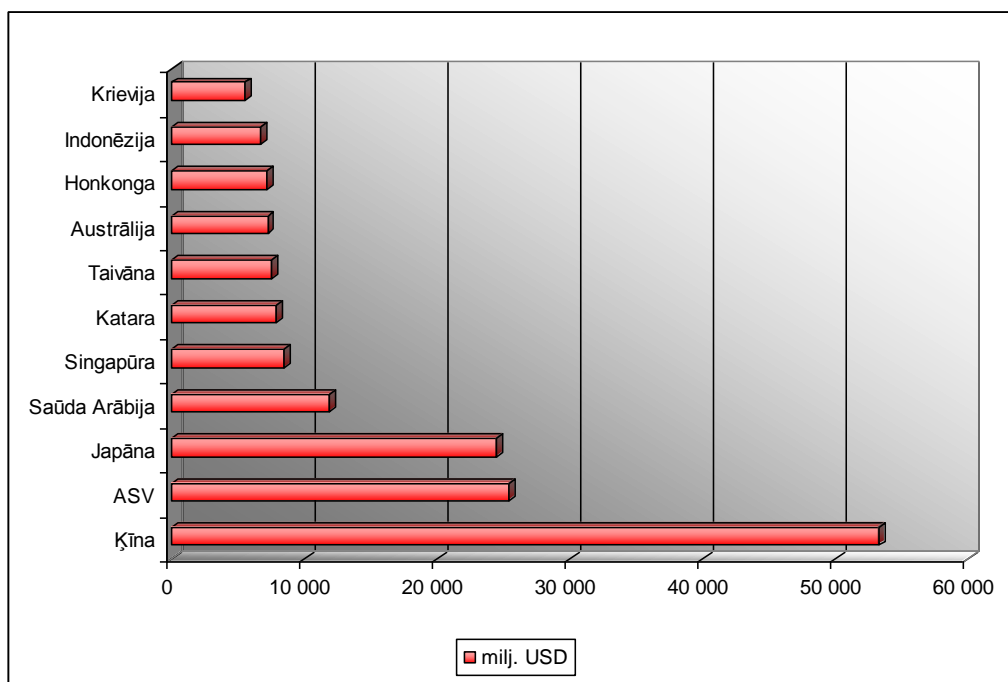
Nākamajā tabulā ir pieejami Dienvidkorejas galvenie ārējās tirdzniecības partneri 2013. gada 1. ceturksnī (sk. 3.8. tab.).

⁹⁶ Статистика внешней торговли Российской Федерации с Республикой Южная Корея за первый квартал 2013 г. Министерство Экономического Развития Российской Федерации.[atsauce-30.03.2014].Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/kr/kr_ru_relations/kr_ru_trade/

Dienvidkorejas galvenie tirdzniecības partneri 2013. gada 1. ceturksnī (milj. USD, %)⁹⁷

Valsts	Ārējās tirdzniecības apgrozījums		Eksports		Imports		Ārējās tirdzniecības bilance	
	milj. USD	% pret 2012	milj. USD	% pret 2012	milj. USD	% pret 2012	2013 milj. USD	2012 milj. USD
Ķīna	53 265	3,7	33 518	7,0	19 747	-1,4	13 771	11 302
ASV	25 400	-8,2	14 959	-4,6	10 441	-11,6	4 518	3 860
Japāna	24 477	-10,1	9 139	-9,5	15 338	-8,9	-6 199	-6 732
Saūda Arābija	11 934	-3,3	2 452	27,8	9 482	-8,9	-7 030	-8 489
Singapūra	8 445	6,2	5 855	6,5	2 590	5,6	3 265	3 047
Katara	7 857	21,1	158	34,1	7 699	20,9	-7 541	-6 251
Taivāna	7 574	2,7	3 986	4,0	3 588	1,3	399	291
Austrālija	7 241	-13,8	2 374	7,6	4 867	-19,2	-2 493	-3 820
Honkonga	7 228	-21,7	6 691	-19,3	537	7,0	6 155	7 793
Indonēzija	6 723	-19,1	3 297	-7,6	3 426	-22,8	-129	-870
Krievija	5 512	5,7	2 781	11,3	2 731	0,5	50	-218

Statistikas rādītāji liecina, ka Krievijas Federācija pēc ārējās tirdzniecības apgrozījuma ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī aizņem tikai 11 vietu (sk. 3.6. att.).

3.6. att. Dienvidkorejas galvenie tirdzniecības partneri, 2013. gada 1. cet. (milj. USD)⁹⁸

Ķīnas ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī pieauga par 3,7% salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgiem datu rādītājiem, veidojot 53 265

⁹⁷ Статистика внешней торговли Российской Федерации с Республикой Южная Корея за первый квартал 2013 г. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/kr/kr_ru_relations/kr_ru_trade/

⁹⁸ Turpat

milj. USD, t.s. eksports – 33 518 milj. USD un imports – 19 747 milj. USD. Jāpiebilst, ka Ķīnas ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī bija lielāks 9,6 reizēs nekā Krievijas attiecīgais rādītājs.

Otrajā vietā pēc lielāka ārējās tirdzniecības apgrozījuma ar Dienvidkoreju ir ASV. Līdz ar to, 2013. gada 1. ceturksnī ASV ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Dienvidkoreju veidoja 25 400 milj. USD, t.s. eksports – 14 959 milj. USD un imports – 10 441 milj. USD. Jāatzīmē, ka ASV ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī bija divreiz mazāks nekā Ķīnai.

Trešajā vietā pēc lielāka ārējās tirdzniecības apgrozījuma ar Dienvidkoreju ir Japāna. Japānas ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī veidoja 24 477 milj. USD, t.s. eksports – 9 139 milj. USD un imports – 15 338 milj. USD. Japānas ārējās tirdzniecības apgrozījums ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī samazinājās par 10,1% salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgiem datu rezultātiem.

Nākamajā tabulā ir pieejami Dienvidkorejas investīciju statistikas rādītāji, 2009.-2012. gadā (sk. 3.9. tab.).

3.9. tabula

Dienvidkorejas investīciju rādītāji, 2009.-2012. gadā (milj. USD, %) ⁹⁹

Investīcijas	2009	2010	2011	2012	Uzkrātas tiešās investīcijas
Tiešās investīcijas no Dienvidkorejas un Krieviju	428,0 19,1%	334,3 -21,9%	97,9 -70,7%	69,6 -28,9%	1 912,9
Tiešās investīcijas no Dienvidkorejas uz ārvalstīm	20 394,5 -14,9%	24 336,9 19,3%	25 749,5 5,8%	17 652,5 -31,4%	207 980,5

No statistikas izriet, ka Dienvidkorejas tiešās investīcijas uz Krieviju 2009.-2012. gadā nepārtraukti samazinās. Lielākais investīciju procentuālais samazinājums ir vērojams 2011. gadā par 70,7%, veidojot gada beigās 97,9 milj. USD. Jāpiebilst, ka 2012. gadā Dienvidkorejas investīciju īpatsvars Krievijas ekonomikā veidoja 69,6 milj. USD. Krievijā uzkrātas Dienvidkorejas tiešās investīcijas 2012. gada beigās veido – 1 912,9 milj. USD.

No iepriekš minēta izriet, ka Dienvidkorejas investīciju plūsmas dinamikai uz Krieviju 2009.-2012. gadā piemīt lejupejošā dinamika. Jāatzīmē, ka Dienvidkorejas investīciju struktūrā ir vērojams dinamikas samazinājums arī citās pasaules valstīs. Vislielākais Dienvidkorejas investīciju plūsmas samazinājums ārvalstīs ir vērojams 2012. gadā par 31,4%,

⁹⁹ Статистика внешней торговли Российской Федерации с Республикой Южная Корея за первый квартал 2013 г. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. [atsauce-30.03.2014].Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/kr/kr_ru_relations/kr_ru_trade/

veidojot gada beigās – 17 652,5 milj. USD. Dienvidkorejas uzkrātas tiešās investīcijas ārvalstīs veido 207 980,5 milj. USD.

Statistikas rādītāji liecina par eksporta un importa plūsmas pieaugumu starp Krieviju un Dienvidkoreju 2012.-2013. gadā (jan.) un pēc autora viedokļa, šai tendencei ir pozitīvs raksturs, jo abas valstis atrodas vienā Rietumāzijas reģionā un tie jāpalielina ārējās tirdzniecības apjomi reģionālajai ekonomiskajai attīstībai.

3.4. Krievijas un Japānas ārējā tirdzniecība

Saskaņā ar Krievijas federālo muitas dienestu, Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2013. gada jan.-feb. veido 4,3 mljrd. USD (+6,0% salīdzinājumā ar 2012. gada attiecīgo periodu), t.s.: eksports – 2,3 mljrd. USD (+13,1%) un imports – 2,0 mljrd. USD (-1,1%).

Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības rādītāji 2008.-2012. gadā (sk. 3.10. tab.)

3.10. tabula

Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības rādītāji, 2008.-2012. gadā (mljrd. USD, %) ¹⁰⁰

	2008	2009	2010	2011	2012
Ārējās tirdzniecības apgrozījums	29,8	14,5	23,1	29,7	31,2
Pieaugums %	139,1	50,2	159,4	128,7	105,3
Eksports	13,3	7,3	12,8	14,7	15,5
Piegums %	125,4	70,3	177,0	114,6	106,3
Imports	16,5	7,2	10,3	15,0	15,7
Pieaugums %	162,7	39,0	141,9	146,2	104,4

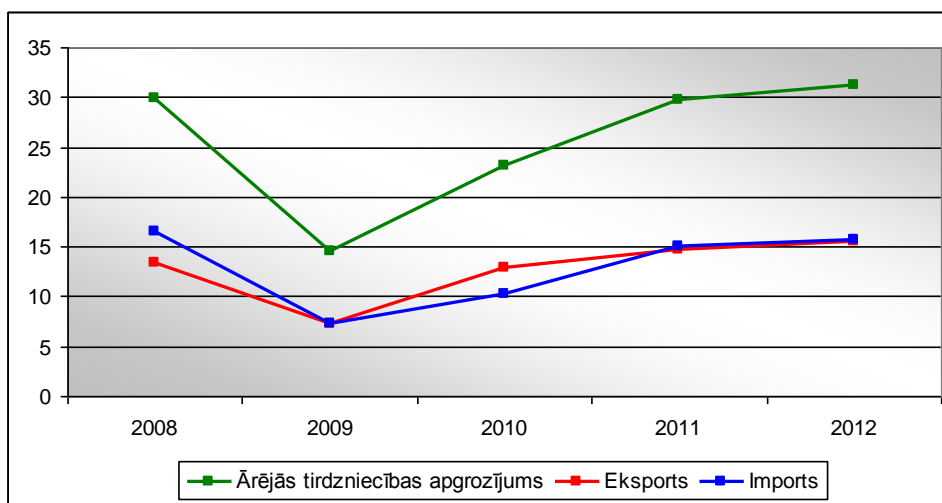
Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2012. gadā pārsniedza pirmskrīzes līmeni, veidojot 31,2 mljrd. USD (+5,3% salīdzinājumā ar 2011. gada rezultātiem). Krievijas eksports uz Japānu 2012. gadā veidoja 15,5 mljrd. USD (+6,3%), bet imports 15,7 mljrd. USD (+4,4%).

2012. gadā Krievija ieņēma 14. vietu Japānas ārējās tirdzniecības partneru sarakstā. Krievijas īpatsvars Japānas ārējā tirdzniecībā veido 1,9%.

2012. gadā Japāna ieņēma 8. vietu Krievijas ārējās tirdzniecības partneru sarakstā, t.s. 4. vietu pēc importa un 9. vietu pēc eksporta rādītājiem. Japānas īpatsvars Krievijas ārējā tirdzniecībā veido 3,7%.

¹⁰⁰ Торгово-экономическое сотрудничество между Российской Федерацией и Японией. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. [atsauce-30.03.2014].Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/jp/jp_ru_relations/jp_ru_trade/

Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības dinamika 2008.-2012. gadā ir pieejama nākamajā attēlā (sk. 3.7. att.).

3.7. att. Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības dinamika, 2008.-2012. gadā¹⁰¹

2012. gadā Krievijas eksporta struktūrā uz Japānu 80% veidoja minerālie produkti. Krievijas galvenie eksporta produkti uz Japānu 2012. gadā ir sekojošie (ap 98% no kopēja eksporta apjoma): nafta un naftas produkti, dabas gāze, alumīnijs, akmeņogle, pallādijs un plātiņa, zāģmateriāli, dzelzs, velkoņi un stūmējkuģi, sarkanā zivs.

2012. gadā būtiski pieauga Krievijas naftas piegāde Japānā (+26,5%). Minerāla kurināma kopēja eksporta vērtība Japānā 2012. gadā veidoja 16,1 mljrd. USD. Vairāk nekā divreiz (+117%) pieauga Krievijas ķīmisko produktu eksporta vērtība Japānā, veidojot 232 milj. USD. 2012. gadā ir vērojams Krievijas kokmateriālu eksporta samazinājums par 16%, veidojot gada beigās 481 milj. USD. Samazinājās (-25%) arī melno metālu eksporta īpatsvars Japānā, veidojot 259 milj. USD.

Importa struktūru veido: mašīnas, iekārtas un transporta līdzekļi, ķīmiskās rūpniecības produkcija, metāli.

2012. gadā galvenie Japānas importa preces uz Krieviju ir sekojošas (ap 85,7% no kopēja importa apjoma): automašīnas, kravas automašīnas, rezerves daļas, detaļas un piederumi; būvniecības un celtniecības tehnika; drukas iekārtas; radio un televīzijas iekārtas; medicīnas tehnoloģijas un iekārtas; elektroģeneratori; pacelšanas un transportēšanas mehānismi.

Kopējā Japānas transportlīdzekļu importa vērtība 2012. gadā veidoja 8,6 mljrd. USD (+10,4%), t.s. automašīnu imports – 7,8 mljrd. USD (+6,2%), automobiļu detaļas un rezerves daļas – 364 milj. USD (+73,5%). Vispārējās mašīnbūves produkcijas imports samazinājās par

¹⁰¹ Торгово-экономическое сотрудничество между Российской Федерацией и Японией. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/jp/jp_ru_relations/jp_ru_trade/

6,4%, veidojot 1,7 mljrd. USD. Gumijas izstrādājumu importa vērtība (galvenokārt riepas) 2012. gadā veidoja 559 milj. USD (+23,7%), bet ķīmiskās produkcijas vērtība – 145 milj. USD (+8,7%). Elektropreču un elektronisko izstrādājumu importa vērtības samazinājums veidoja 20% (418 milj. USD).

Nākamajā tabulā ir pieejami pakalpojumu tirdzniecības rādītāji starp Krieviju un Japānu 2007.-2012. gadā (sk. 3.11. tab.).

3.11. tabula

**Pakalpojumu tirdzniecības rādītāji starp Krieviju un Japānu,
2007.-2012. gadā (milj. USD)¹⁰²**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Apgrozījums	796 443	867 467	735 467	823 258	938 957	997 458
Eksports	471 225	369 887	445 287	492 062	558 135	555 169
Imports	325 218	497 580	290 180	331 196	380 822	442 290
Saldo	146 007	-127 693	155 107	160 866	177 313	112 879

Pakalpojumu tirdzniecība starp Krieviju un Japānu 2012. gadā veidoja 997 milj. USD, t.s. eksports veidoja 555,2 milj. USD, bet imports 442,3 milj. USD. Krievijas pakalpojumu eksportā uz Japānu dominē pasažieru, kravu un palīgtransporta pakalpojumi, kā arī dažādie komercdarbības, profesionālie un tehniskie pakalpojumi. Krievijas importa pakalpojumu struktūru no Japānas veido tūrisms un dažādi pakalpojumi tehniskajās jomās.

Nākamajā tabulā ir pieejami Japānas investīciju rādītāji Krievijas ekonomikā 2011.-2012. gadā (sk. 3.12. tab.).

3.12. tabula

Japānas investīciju apjoms Krievijas ekonomikā, 2011.-2012. gadā (milj. USD)¹⁰³

	2011		2012	
	Saņemts	Uzkrāts	Saņemts	Uzkrāts
KOPĀ	1 243	10 193	1 135	10 779
ĀTI	211	1 135	250	1 240

2012. gadā Krievijas ekonomikā tika saņemtās Japānas investīcijas 1135 milj. USD apmērā, no tiem ĀTI veidoja 250 milj. USD. Jāpiebilst, ka 2012. gadā Krievijas ekonomikā saņemtais kopējais Japānas investīciju apjoms samazinājās par 8,6%, jeb 108 milj. USD, bet ĀTI pieauga par 18,4% salīdzinājumā ar 2011. gada attiecīgiem rādītājiem.

¹⁰² Торгово-экономическое сотрудничество между Российской Федерацией и Японией. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/jp/jp_ru_relations/jp_ru_trade/

¹⁰³ Turpat

Krievijā uzkrātais Japānas kopējais investīciju apjoms 2012. gadā pieauga par 5,7% veidojot gada beigās 10 779 milj. USD. Savukārt Krievijā uzkrātās ĀTI 2012. gadā pieauga par 9,2%, jeb 105 milj. USD, veidojot gada beigās 1 240 milj. USD.

Nākamajā tabulā ir pieejami Krievijas investīciju rādītāji Japānas ekonomikā 2011.-2012. gadā (sk. 3.13. tab.).

3.13. tabula

Krievijas investīciju apjoms Japānas ekonomikā, 2011.-2012. gadā (milj. USD)¹⁰⁴

	2011		2012	
	Saņemts	Uzkrāts	Saņemts	Uzkrāts
KOPĀ	15,3	1,7	693,3	82,9
ĀTI	1,7	0,28	-	-

2012. gadā Japānas ekonomikā tika saņemtās Krievijas investīcijas 693,3 milj. USD apmērā. Jāpiebilst, ka 2012. gadā Japānas ekonomikā saņemtais Krievijas investīciju apjoms palielinājās par 678 milj. USD, līdz ar to pārsniedzot 2011. gada attiecīgo rādītāju vairāk nekā 45 reizēs. Uzkrātais Krievijas investīciju apjoms Japānā 2012. gadā palielinājās par 81,2 milj. USD, tādējādi pārsniedzot 2011. gada attiecīgo rādītāju vairāk nekā 48 reizēs.

Nemot vērā esošo situāciju Ukrainā un iespējamās ekonomiskās sankcijas, kurus visticamāk ieviesīs gan ASV, gan arī Eiropas Savienība, tās viss pēc autores domām var kļūt par otra krīzes viļņa generatoru. Jau esošā brīdī Eiropas Savienība vienojās par Krievijas sankciju projektu, kurā septiņas lapaspuses garajā dokumentā sīki aprakstītas iespējamās sankcijas, tostarp ceļošanas ierobežojumi un līdzekļu iesaldēšana, kas varētu tikt pieņemtas, ja Krievija nemainīs savu rīcību Krimā un neuzsāks sarunas ar starptautiskajiem starpniekiem ar mērķi atrisināt krīzi Ukrainā.

Gadījumā ja Krievijas rīcība Krimā paliks nemainīga un apdraudēs arī pārējiem Ukrainas reģioniem, tas var novēst pie Krievijas ekonomiskās izolācijas pasaulē. Tomēr ne visas pasaules valstis atbalsta sankcijas pret Krieviju. Divas reģiona lielvaras – Ķīna un Indija nevēlas pieslieties Rietumu nostājam. Savukārt Japāna apliecināja savu atbalstu sankcijām pret Krieviju. Neskatoties uz to, ka Japāna ir ieņēmusi polāro nostāju Krievijai, tomēr Krievijas pozīciju atbalsta vairākas Dienvidāzijas reģiona valstis, piemēram: Kazahstana, Baltkrievija, Uzbekistāna, Turkmenistāna, Kirgizstāna, Armēnija u.t.t. Atbalstu Krievijas rīcībai Krimā izvirza arī noteiktas Dienvidamerikas valstis, ka, piemēram, Brazīlija un Venecuēla, kā arī

¹⁰⁴ Торгово-экономическое сотрудничество между Российской Федерацией и Японией. Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/jp/jp_ru_relations/jp_ru_trade/

vairākas Dienvidāfrikas valstis. No iepriekš minēta izriet – jo sliktākas būs Krievijas attiecības ar Rietumiem, jo vairāk Krievija vēlēsies būt tuvāk Āzijai un BRICS blokam.

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

SECINĀJUMI:

1. Integrācija ir kļuvusi par pasaules sistēmas nozīmīgu reālu aspektu, par vienu no ietekmīgākajiem spēkiem pasaulē. Starptautiskā ekonomiskā integrācija ir koordinēts tautsaimniecību un ekonomiskās politikas mijiedarbības process nacionālā un starptautiskā līmenī, kurš izpaužas dažādās formās, sākot no brīvajam tirdzniecības zonām, muitas savienībām, kopējiem tirgiem, līdz pat ekonomiskajam savienībām.
2. Saskaņā ar Krievijas Federācijas muitas kodeksu, „kvota” ir noteiktas preces maksimālais piegādes apjoms, atbilstoši noteiktajam režīmam. Līdz ar to, „kvotēšana” ir preču eksporta un importa apjomu ierobežojums.
3. Krievijas Federācijas tirdzniecības politikas mērķis ir radīt labvēlīgus apstākļus Krievijas eksportētājiem, importētājiem, ražotājiem, kā arī preču un pakalpojumu patērētājiem. Krievijas tirdzniecības politika balstās uz starptautisko tiesību normu un principu ievērošanu un starptautisko līgumu saistībām.
4. Savas attiecības ar apkārtējo pasauli Krievija veido ne tikai individuāli ar katru valsti, bet arī reģionāli caur NVS un citām organizācijām: Eirāzijas Ekonomiskā Kopiena, Šanhajas Sadarbības Organizācija, Kolektīvās Drošības Organizācija, PTO un BRICS.
5. 2010.-2013. gadā ir vērojams Krievijas ārējās tirdzniecības apgrozījuma pieaugums, t.s. 2013. gadā tas pieaugums veidoja 0,3%, eksports samazinājās par 1,09%, bet imports pieauga par 2,5%.
6. Krievijas naftas ieguve 2012. gadā pieauga par 1,01% un sasniegusi jaunu rekordu – 497 milj. t. Savukārt 2005.-2011. gadā ir vērojams ikgadējs gāzes iegūstamo apjomu pieaugums Krievijā. Gāzes ieguves apjoma kritums 2012. gadā veidoja 2,4%. Šis kritums galvenokārt skaidrojams ar gāzes pārdošanas apjoma kritumu Eiropā.
7. Krievija ir viens no lielākajiem Eiropā ražotās produkcijas patērētājiem, un, pasliktinot attiecības ar Krieviju (Krimas referenduma aspektos), ES riskē zaudēt Krievijas tirgu. No citās pusēs, priekš Krievijai pastāv arī citi ārvalstu tirgi, it īpaši Dienvidāzijas un Austrumāzijas reģionā.
8. Āzijas un Klusā okeāna reģionā atrodas četras Krievijas galvenās stratēģiskās partneres (Ķīna, Indija, Japāna un Dienvidkoreja), vairākas no pasaulē visstraujāk augošajām ekonomikām un topošas pasaules lielvaras. Arvien redzamāka kļūst BRICS valstu –vēlme mainīt pasaules kārtību, samazinot Rietumu ietekmi globālajā ekonomikā un ģeopolitikā.

9. BRICS valstīm jau tagad ir ievērojama loma globālajā ekonomikā un to īpatsvars pasaules IKP arvien vairāk pieaug un turpinās pieaugt arī nākotnē. Pēc Starptautiskā Valūtas fonda aprēķiniem ir sagaidāms, ka BRICS valstu īpatsvars pasaules IKP 2015. gadā būs tuvs 22%.
10. Ārējās tirdzniecības apgrozījums starp Krieviju un Ķīnu 2013. gada pieauga par 1,1%, veidojot 89 206,06 milj. USD, t.s. Krievijas eksports samazinājās par 10,2%, bet imports pieauga par 12,6%. Krievijas eksportu uz Ķīnu veido: nafta un naftas produkti, minerālais kurināmais, koksne, krāsainie metāli, mēslojums, rūdas u.t.t.
11. 2012. gadā Krievijas un Indijas ārējās tirdzniecības apgrozījums pieauga par 24,6% veidojot 110 43,5 milj. USD, t.s. Krievijas eksports palielinājās par 31,6%, bet imports par 9,1%. Krievijas eksportu uz Indiju veido: mašīnas un mašīnbūves iekārtas, mēslojums, dārgakmeņi un dārgmetāli, melnie metāli, ieroči un munīcija.
12. Ārējās tirdzniecības apgrozījums starp Krieviju un Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī pieauga par 5,8% vērtības izteiksmē veidojot 5,5 mljrd. USD, t.s. Krievijas eksports - 2,7 mljrd. USD (+0,5%), imports - 2,8 mljrd. USD (+11,3%). Krievija pēc ārējās tirdzniecības apgrozījuma ar Dienvidkoreju 2013. gada 1. ceturksnī aizņem 11 vietu.
13. Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2012. gadā pieauga par 5% veidojot 31,2 mljrd. USD, t.s. Krievijas eksports pieauga par 5,4%, bet imports par 4,6%. Krievijas un Japānas ārējās tirdzniecības apgrozījums 2013. gada jan.-feb. veido 4,3 mljrd. USD (+6,0%).
14. Krievija uzsver, ka tās „energoresursi un ražošanas sektors ir bāze ekonomikas attīstībai, iekšpolitikas un ārpolitikas instruments, bet valsts lomu pasaules enerģētikas tirgū nosaka tās ģeopolitiskā ietekme”. Energoresursu kā ārpolitikas instrumenta piesaukšana nav jauna parādība Krievijas ārpolitikā. Krievija liek lielas cerības uz šo instrumentu gan reģionālu ģeopolitisko mērķu sasniegšanai, gan savu pozīciju nostiprināšanai starptautiskajā arēnā.
15. Ņemot vērā esošo situāciju Ukrainā, kā arī ASV un ES ekonomisko sankciju ieviešanas varbūtību pret Krieviju, tas viss pēc autores domām var kļūt par otra krīzes viļņa ģeneratoru. Jo sliktākas būs Krievijas attiecības ar Rietumiem, jo vairāk Krievija vēlēšies būt tuvāk Āzijai un BRICS blokam.
16. Kaut gan līdz galam vēl nav skaidrs, kāda būs ASV un ES reakcija uz pēdējiem notikumiem Krimā, tomēr Briseles pozīcija liecina, ka ES neatbalstīs ekonomiskās sankcijas pret Krieviju un tās nozīme, ka ES ir ieinteresēts turpmākajā ekonomiskajā sadarbībā.

17. Krievijas lielākais tirdzniecības partneris ir ES un neskatoties uz esošajam domstarpībām Ukrainas jautājumā, visticamāk, ka šī sadarbība paliks nemainīga. Pat ņemot vērā Austrumāzijas reģiona attīstības perspektīvas, autore uzskata, ka Krievijai joprojām jāorientējas galvenokārt Eiropas virzienā, jo ES ir lielākais Krievijas energoresursu noieta tirgus.

PRIEKŠLIKUMI:

1. Gadījumā ja ASV un ES ievieš ekonomiskās sankcijas pret Krieviju (Krievijas rīcības Krimā dēļ) un tās galu galā novedīs pie Krievijas ekonomiskās izolācijas, pēc autores viedokļa, šajā gadījumā Krievijai būtu lietderīgi pārorientēties uz ciešāku ekonomisko un politisko sadarbību ar Rietumāzijas reģiona valstīm un BRICS bloka dalībvalstīm.
2. ASV dolāra spēks ir balstīts uz vienošanās starp ASV un Saūda Arābiju, ka visiem līgumiem par energoresursu piegādi jābūt ASV dolāros. Līdz ar to, ekonomiskās izolācijas gadījumā Krievija var izskatīt priekšlikumu uzsākt norēķinus par saviem energoresursiem citās valūtās, piemēram juaņas (CNY). Šāda darbība lielā mērā ietekmēs ASV ekonomiku un tā būs adekvāta reakcija uz Krievijas ekonomisko izolāciju. Turklāt, ja Krievija ievieš sankcijas pret ASV, Eiropai būs jāpērk Ķīnas juaņas, lai norēķinātos ar Krieviju par naftas un gāzes piegādi un Krievijas sadarbība ar Ķīnu kļūs vēl ciešākā. Šāda Krievijas darbība var nodrošināt Ķīnai līderpozīciju pasaules vienotā ekonomiskā telpā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Grāmatas:

Latviešu valodā:

- 1) Veidenfelds V., Vesels V. Eiropa no A līdz Z. Eiropas integrācijas rokasgrāmata. No vācu val. tulk. I. Segliņa, D. Krieva, J. Zīders. Māksl. M. Adumāns. Alberts XII, ISBN 9984-645-45-2, 2000

Angļu valodā:

- 2) Deitsch A., Czarnecki D. Java Internationalization. Published by O'Reilly Media, 1 edition. ISBN-10: 0596000197, 2001
- 3) Donald A. DePalma. Business without Borders: A Strategic Guide to Global Marketing. Published by Wiley, 1 edition. ISBN-10: 0471204692, 2002
- 4) Drud Hansen J. European Integration: An Economic Perspective. Published by Oxford University Press Inc., ISBN: 0-19-870060-1, 2001
- 5) Fabio M. Customs Law of the European Union. Published by Kluwer Law International, ISBN: 978-90-411-3277-2, 2010
- 6) Gilbert M. European Integration: A Concise History. Published by Rowman & Littlefield Publishers, Inc. ISBN: 978-0-7425-6663-7, 2011
- 7) Jovanovic M.N. International Handbook on the Economics of Integration. Published by Wiley, ISBN: 978-1-84980-426-4, 2011
- 8) Molle W. The Economics of European Integration: theory, practice, policy. Published by Ashgate Publishing Ltd, ISBN-13-878-978-0-7546-4812-5, 2006
- 9) Pelkmans J. European Integration: Methods and Economic Analysis, 3 edition. Published by Pearson Education, ISBN-13: 978-0-273-69449-6. 2006
- 10) Piggott J., Cook M. International Business Economics. Published by Palgrave Macmillan, ISBN-10: 1-4039-4219-6, 2006
- 11) Shapiro F.R., Epstein J. The Yale Book of Quotations. Published by Yale University Press. ISBN-13: 987-0300107982, 2006
- 12) Satoshi A., Shunji M., Kenji H. Regional Integration in East Asia: Theoretical and Historical Perspectives. Published by United Nations University Press, ISBN-13: 978-92-808-1222-0, 2013
- 13) Savoure Y. XML Internationalization and Localization. Published by Sams Publishing, 1 edition. ISBN-10: 0672320965, 2001
- 14) Tiefenbrum S. Tax Free Trade Zones of the World and in the United States. Published by Edward Elgar Publishing Limited, ISBN: 978-1-84980-243-7, 2012
- 15) Veidenfelds V., Vesels V. Eiropa no A līdz Z. Eiropas integrācijas rokasgrāmata. No vācu val. tulk. I. Segliņa, D. Krieva, J. Zīders. Māksl. M. Adumāns. Alberts XII, ISBN 9984-645-45-2, 2000

- 16) Volz U. Regional Integration, Economic Development and Global Governance. Published by Senior Economist. ISBN: 978-1-84980-915-3, 2011
Krievu valodā:
- 17) Добрынина А.И. Экономическая теория: микроэкономика, макроэкономика и мегаэкономика. Издательство: „Питер”. ISBN: 5-8046-0037-0, 2001
- 18) Касьянов Г. Лицензирование, саморегулирование и квотирование. Издательство: АБАК. ISBN: 978-5-9748-0312-3, 2012

Interneta resursi:

- 19) Free Trade Area (FTAs) [tiešsaiste] Princeton University. Pieejams:
http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Free_trade_area.html
- 20) Mercosur – Common Market of the South [tiešsaiste] European Union External Action. Pieejams: http://eeas.europa.eu/mercosur/index_en.htm
- 21) Brīvā preču apriete [tiešsaiste] Eiropas Parlaments. Pieejams:
http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/lv/FTU_3.1.2.pdf
- 22) Ekonomika un monetārās lietas [tiešsaiste] Eiropas Savienība. Pieejams:
http://europa.eu/pol/emu/index_lv.htm
- 23) World Population Review [tiešsaite]. Pieejams:
<http://worldpopulationreview.com/continents/world-population/>
- 24) Krievijas ekonomika [tiešsaite]. Latvijas Investīciju Attīstības Aģentūra. Pieejams:
http://www.liaa.gov.lv/files/liaa/attachments/ekonomika_krievija.pdf
- 25) The World Factbook- Russia [tiešsaite]. Central Intelligence Agency:. Pieejams:
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rs.html>
- 26) Экономика России [tiešsaite] Посольство Российской Федерации в Государстве Израиль. Pieejams:
<http://www.russianembassy.org.il/%D1%8D%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
- 27) Russia: Gross domestic product[tiešsaite]. Pieejams:
<http://www.statista.com/statistics/263772/gross-domestic-product-gdp-in-russia/>
- 28) Элементы использования валового внутреннего продукта. [tiešsaite].
Федеральная служба государственной статистики Pieejams:
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#
- 29) Динамика расходов федерального бюджета[tiešsaite] Министерство финансов Российской Федерации.. Pieejams:
<http://info.minfin.ru/fbrash.php>

- 30) Исследование инвестиционной привлекательности России, 2013. Preejams:
[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ras2013-rus/\\$FILE/Ras2013-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Ras2013-rus/$FILE/Ras2013-rus.pdf)
- 31) Иностраннные инвестиции [tiešsaiste]. Федеральная служба государственной статистики. Preejams:
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/enterprise/investment/foreign/#
- 32) Trade in Russia [tiešsaiste] The Observatory of economic complexit. Preejams:
<http://atlas.media.mit.edu/profile/country/rus/>
- 33) Элементы использования валового внутреннего продукта [tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Preejams:
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#
- 34) Таможенный кодекс [tiešsaiste] Таможенный кодекс Российской Федерации. Preejams: <http://www.tamogkodeks.ru/>
- 35) Постановление правительства РФ от 01.07.1994, Nr. 758 „Постановление о мерах по совершенствованию государственного регулирования экспорта товаров и услуг”. Российский правовой портал [tiešsaiste] Preejams:
<http://zakon.law7.ru/base26/d2ru8761.htm>
- 36) Федеральный закон от 08.12.2003 Nr. 164-ФЗ (ред. 30.11.2013) „Об основах государственного регулирования внешнеторговой деятельности”. Министерство экономического развития Российской Федерации [tiešsaiste] Preejams:
<http://www.economy.gov.ru/minec/activity/sections/foreigneconomicactivity/fz164>
- 37) Внешняя торговля. [tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Preejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_58/Main.htm
- 38) Внешняя торговля (оперативная информация) [tiešsaiste]. Федеральная служба государственной статистики. Preejams:
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/ftrade/
- 39) ЕвразЭС. [tiešsaiste]. Евразийское экономическое сообщество Preejams:
<http://www.evrazes.com/>
- 40) ШОС. [tiešsaiste] Шанхайская организация сотрудничества. Preejams:
<http://www.sectSCO.org/RU123/>
- 41) ОДКБ. [tiešsaiste] Организация Договора о коллективной безопасности. Preejams:
<http://www.odkb-csto.org/>
- 42) About BRICS [tiešsaiste] BRICS Website. Preejams:
<http://www.brics5.co.za/>

- 43) Добыча нефти, 2005-2009.г. [tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams:
http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-24.htm
- 44) Добыча нефти, 2010-2012.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-14.htm
- 45) Добыча и переработка газа, 2005-2009.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.Pieejams:
http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-27.htm
- 46) Добыча и переработка газа, 2010-2012.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams:
http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-16.htm
- 47) Добыча угля, 2005-2009.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-21.htm
- 48) Добыча угля, 2010-2012.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-13.htm
- 49) Добыча металлических руд и прочих полезных ископаемых, 2005-2009.
[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-29.htm
- 50) Добыча металлических руд и прочих полезных ископаемых, 2010-2012.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-18.htm
- 51) Производство основных видов пищевых продуктов, напитков и табачных изделий, 2005-2012.г. [tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-30.htm
- 52) Производство основных видов пищевых продуктов, напитков и табачных изделий, 2010-2012.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-19.htm

- 53) Производство основных видов продукции текстильного и швейного производства, 2005-2012.г.[tiešsaiste]
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-38.htm
- 54) Производство основных видов продукции текстильного и швейного производства, 2010-2012.г. [tiešsaiste]
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-22.htm
- 55) Электробаланс, 2005-2009.г. [tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-75.htm
- 56) Электробаланс, 2010-2012.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики. Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-46.htm
- 57) Производство электроэнергии по видам электростанций, 2005-2009.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b10_13/IssWWW.exe/Stg/d3/13-77.htm
- 58) Производство электроэнергии по видам электростанций, 2010-2012.г.[tiešsaiste] Федеральная служба государственной статистики.
Pieejams: http://www.gks.ru/bgd/regl/b13_13/IssWWW.exe/Stg/d2/13-48.htm
- 59) BRICS dalībvalstis. [tiešsaiste] Latvijas Banka.
Pieejams:
http://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/julija_pastusenko_brics.pdf
- 60) BRICS Joint Statistical Publication 2013. [tiešsaiste].Pieejams:
http://www.statssa.gov.za/news_archive/Docs/FINAL_BRICS%20PUBLICATION_PRINT_23%20MARCH%202013_Reworked.pdf
- 61) Российско-китайское торгово-экономическое сотрудничество.[tiešsaiste] Министерство Экономического Развития Российской Федерации.
Pieejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/cn/cn_ru_relations/cn_ru_trade/
- 62) Обзор торгово-экономических отношений Индии и России за январь-октябрь 2013 года [tiešsaiste] Министерство Экономического Развития Российской Федерации. Pieejams:
http://www.ved.gov.ru/exportcountries/in/in_ru_relations/in_ru_trade/
- 63) Статистика внешней торговли Российской Федерации с Республикой Южная Корея за первый квартал 2013 г.[tiešsaiste] Министерство Экономического

Развития Российской Федерации. Pīeejams:

http://www.ved.gov.ru/exportcountries/kr/kr_ru_relations/kr_ru_trade/

- 64) Торгово-экономическое сотрудничество между Российской Федерацией и Японией. [tiešsaiste] Министерство Экономического Развития Российской Федерации.

Pīeejams: http://www.ved.gov.ru/exportcountries/jp/jp_ru_relations/jp_ru_trade/